

Til

Ligestillingsministeriet og Social- og Integrationsministeriet

Dokumenttype

Rapport

Dato

Januar 2013

KORTLÆGNING AF ERFARINGER MED EFTER- VÆRN OG BEHOV FOR NYE STØTTEMULIGHEDER

ERFARINGER MED EFTERVÆRN OG BEHOV FOR NYE STØTTEMULIGHEDER

INDHOLD

1.	Indledning	1
1.1	Begrebsafklaring	1
1.2	Kort om metoden bag kortlægningen	4
2.	Hvem er de udsatte for vold	6
2.1	Karakteristik af de voldsudsatte	7
2.2	Det videre livsforløb	13
2.3	Opsamling	15
3.	Udbud af støtte og efterværn	15
3.1	Kontaktmønstre til kommuner og leverandører af støtte	16
3.2	Generel støtte til kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter	19
3.2.1	Udbuddet af støtte	19
3.2.2	Leverandører af støtte	22
3.2.3	Hvilke konkrete tilbud findes hos leverandørerne	24
3.3	Efterværn til kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter	25
3.3.1	Udbuddet af efterværn	26
3.3.2	Leverandører af efterværn samt indholdet i efterværnet	27
3.4	Samarbejde og organisering	30
3.5	Opsamling	35
4.	Behov for støtte og efterværn	38
4.1	Hvilket behov har forskellige målgrupper	39
4.2	Hvor søger de voldsudsatte støtte	51
4.3	Kommuners og leverandørers vurdering af, om støtten er tilstrækkelig for forskellige målgrupper	54
4.4	Årsager til udækkede støttebehov	57
4.5	Opsamling	58
5.	Konklusion og anbefalinger	61
5.1	Anbefalinger	62

BILAG

Bilag 1: Metodebeskrivelse og datagrundlag

Bilag 2: Supplerende tabeller

1. INDLEDNING

En række internationale og danske undersøgelser viser, at vold i nære relationer har store omkostninger både personligt og samfundsmæssigt¹. Verdens Sundhedsorganisation, WHO, betragter vold i nære relationer som et alvorligt folkesundhedsproblem med høje menneskelige og samfundsmæssige omkostninger og anbefaler en målrettet indsats mod volden og dens følgevirkninger². Denne indsats omfatter både forebyggelse af vold gennem undervisning, oplysningskampanjer og opsporing, og behandling og efterværn som tilbud til personer, der er udsat for vold i nære relationer.

I Danmark har krisecentrene i en lang årrække været de centrale aktører i forhold til at yde støtte til personer, udsat for vold i nære relationer, men det er formentlig en særlig gruppe af voldsudsatte, der benytter dette tilbud. Der mangler dog viden om de øvrige voldsudsatte og deres støttebehov. Der er ligeledes utilstrækkelig viden om effekten af forskellige former for støtte og behandling.

I forlængelse heraf er der som en del af den nationale strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer gennemført en kortlægning af erfaringerne med efterværn og mægling samt afdækning af nye former for støttemuligheder for mænd og kvinder, der har været udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. Kortlægningen af erfaringerne skal bidrage med systematisk viden om, hvordan man kan målrette den nationale og kommunale indsats på området.

Kortlægningen består af en undersøgelse af erfaringer på tre områder:

- En undersøgelse af erfaringer med forskellige former for efterværn for mænd og kvinder med dansk baggrund og minoritetsetnisk baggrund, der har oplevet vold, samt mænd og kvinder med minoritetsbaggrund udsat for æresrelaterede konflikter³.
- En undersøgelse af voldsudsatte kvinders og mænds behov for støtte, og hvilke former for støtte der efterspørges.
- En undersøgelse af erfaringer med mægling i forbindelse med æresrelaterede konflikter.

Denne rapport indeholder resultaterne af de to første delundersøgelser, mens undersøgelsen vedr. mægling afrapporteres særskilt.

1.1 Begrebsafklaring

Et indledende litteraturstudie har afdækket den eksisterende viden på området og har sammen med et seminar med centrale interessenter på området bidraget til at opstille centrale forskningsspørgsmål, der skal afdækkes i kortlægningen. På baggrund heraf tegner sig et billede af, at der ikke er en entydig forståelse eller afgrænsning af vold i nære relationer, efterværn, æresrela-

¹ Se bl.a. Helweg-Larsen m.fl. (2010): "Voldens pris. Samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder". Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet og Rockwool-Fonden.

² Krug E, Mercy J, Dahlberg L, Zwi A. The world report on violence and health. Lancet 2002; 360(9339):1083.

³ I metodenotatet anvendelsen betegnelsen mænd og kvinder med minoritetsbaggrund frem for nydanske mænd og kvinder (som anvendes i udbudsmaterialet)

terede konflikter og mægling. I det følgende beskrives, hvordan de centrale begreber vil blive operationaliseret – med afsæt i litteraturstudiet og en indledende opstartsworkshop med centrale interessenter.

Kort om voldsudsatte

Vold i nære relationer defineres typisk som den fysiske, psykiske og seksuelle vold, der udøves af en nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste, men den kan også inkludere børn, som vidner til vold i hjemmet. I enkelte undersøgelser om vold mod kvinder med minoritetsetnisk baggrund er der inkluderet voldsudøvelse, som er begået af andre (og flere) familiedlemmer. I nærværende kortlægning om vold i nære relationer defineres vold som vold af fysisk, psykisk eller seksuel karakter fra nuværende eller tidligere partner, kæreste, ægtefælle eller andre i den nære familie.

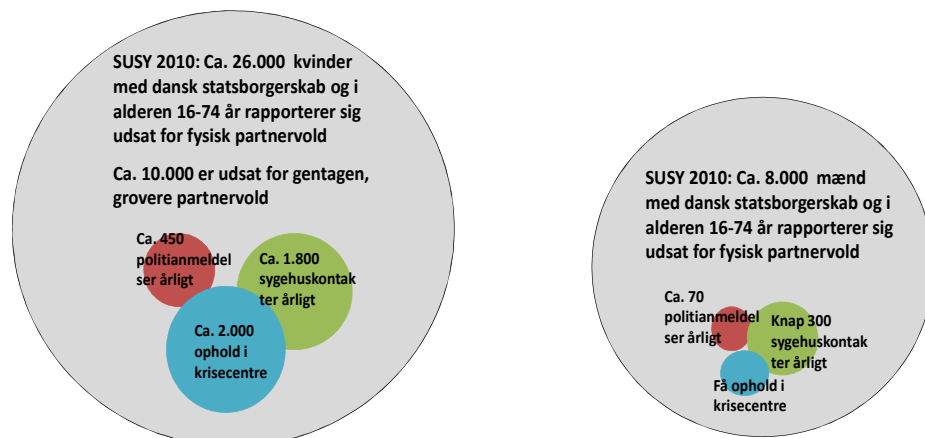
Kortlægningen omfatter personer, udsat for vold, (i) som har haft ophold på krisecenter og efterfølgende har modtaget tilbud om efterværn, (ii) som har været på krisecenter, men ikke har modtaget tilbud om efterværn, (iii) som har været i kontakt med andre dele af støttesystemet som fx politi, skadestue, egen læge, psykolog eller kommunale tilbud, og (iv) som ikke har haft kontakt til krisecentre eller andre dele af støttesystemet. Alt efter hvilken målgruppe de voldsudsatte kvinder og mænd tilhører, er der forskel i, hvor meget viden der allerede foreligger om deres profil. Således foreligger der i Landsorganisationen af Kvindekrisecentres (LOKK) årsstatistik relativt meget viden om profilen på de kvinder, der har ophold på krisecentre, ligesom mange af de eksisterende undersøgelser på området omhandler denne del af populationen. Ligeledes er det via registerdata muligt at tegne profiler af voldsudsatte, som har været behandlet på skadestue/sygehus eller har politianmeldt volden. Om den relativt store gruppe, der ikke har haft kontakt til forskellige dele af støttesystemet, er der derimod sparsom viden, idet denne gruppe udelukkende er belyst gennem repræsentative befolkningsundersøgelser koblet til registerdata.

Statens Institut for Folkesundhed på har baggrund af befolkningsundersøgelser og registerdata estimeret, at knap 8.000 mænd og 26.000 kvinder i alderen 16-64 år årligt udsættes for partner-vold (Helweg-Larsen 2012).

Ud af de 26.000 kvinder er det kun omkring 3.500, der kontakter skadestue eller politianmelder volden, og ifølge LOKKs årsstatistik er det ca. 2.000 kvinder, der årligt har ophold på krisecenter (Barlach et al. 2011). En del af disse kvinder har også været på en skadestue og/eller har politianmeldt volden. Knap 2.000 kvinder anmelder årligt vold i hjemmet, og ca. 450 politianmelder vold fra en nær relation.

Mænd politianmelder sjældent vold fra en partner, og det er således kun en lille andel, ca. 1 pct., af alle politianmeldte voldstilfælde mod mænd, der kan identificeres som vold fra en partner (Helweg-Larsen & Frederiksen, 2008; Helweg-Larsen et al. 2012).

Skønnet antal kvinder og mænd årligt udsat for vold i nære relationer ud fra forskellige datakilder

Kilde: Helweg-Larsen et al. 'Vold i nære relationer' 2012

Undersøgelsen i 2005 om vold mod kvinder i Danmark (IVAWS) påviste, at kun 13 pct. af overgreb fra en partner var anmeldt til politiet mod 22 pct. af overgreb begået af en ikke-partner. Det var meget få, 4 pct. af kvinderne udsat for partnervold, der havde søgt om hjælp hos krisecentre, offerrådgivning eller anden rådgivning, mod 8 pct. udsat for vold fra en ikke-partner (Balvig & Kyvsgaard, 2006). De internationale undersøgelser peger også på, at en væsentlig del af de voldsudsatte ikke modtager formel støtte. I den britiske voldsofferundersøgelse svarer 34 pct. af kvinderne og 62 pct. af mændene, der har været udsat for partnervold (eksklusive seksuelle overgreb), at de ikke har fortalt nogen om volden (Walby et al., 2004).

Kort om personer udsat for æresrelaterede konflikter

Både æresrelaterede konflikter og generationskonflikter refererer til konflikter opstået i etniske minoritetsfamilier, hvor familiefællesskabets interesser vægtes højere end de unges individuelle behov. Konflikterne er ofte et resultat af social kontrol, der primært retter sig mod familiens kvinder. Betegnelsen 'æresrelateret' angiver, at 'ære' indgår som et vigtigt element eller tilskriver betydning i den opståede konflikt. Begrebet 'ære' opfattes forskelligt i forskellige kulturer, endog fra familie til familie. Æresbegrebet er ofte knyttet til forventninger til unge kvinders adfærd og dyd, men også unge mænd kan være berørt, enten fordi det kræves af dem, at de deltager i social kontrol af deres søstre, eller fordi de selv udsættes for undertrykkelse i form af tvangsægteskab eller genopdragelsesrejser. Æresrelateret vold er en betegnelse, der anvendes, når familiære konflikter resulterer i personfarlig kriminalitet som fysisk vold, frihedsberøvelse og drab eller trusler om dette.

Målgruppen af udsatte for æresrelaterede konflikter omfatter kvinder og mænd med minoritets-etnisk baggrund, som har oplevet generationskonflikter med undertrykkelse i form af trusler om eller gennemførte tvangsægteskaber, social kontrol, (trusler om) genopdragelsesrejser og/eller fysisk vold. Her er typisk tale om, at udøveren/udøverne af undertrykkelsen ikke nødvendigvis er en tidligere eller nuværende ægtefælle, men snarere andre familiemedlemmer.

Kort om støtte og efterværn

Kommunerne er forpligtede til at yde rådgivning og nødvendig støtte til alle, der henvender sig, og som har et behov. Det gælder også personer, som er udsat for vold i nære relationer, eller som oplever æresrelaterede konflikter. Kommunen har pligt til at tilbyde midlertidigt ophold på et krisecenter til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- og samlivsforhold, herunder æresrelaterede konflikter (Servicelovens § 109). Hvis der er tale mistanke om børn, der mistrives, skal kommunen udrede børnenes behov og iværksætte nødvendig støtte efter Servicelovens § 50 og 52.

Efterværn er en tilrettelagt støtte og hjælp efter ophold på krisecenter eller i botilbud og med meget forskelligartet omfang og indhold. Ifølge internationale studier var efterværn til voldsudsatte kvinder relativt nyt i 1990'erne (Tutty, 1996), men ifølge en undersøgelse fra SFI startede det første efterværnstilbud i Danmark allerede tilbage i 1982, og det seneste kom til i 2009. I Danmark er det indtil videre kun godt 2 ud af 3 kvindekrisecentre, der har tilbud om efterværn for voldsudsatte kvinder og i visse tilfælde også for deres børn. Disse tilbuds omfang og form afspejler krisecentrets størrelse og ressourcer. Efterværnstilbud bliver ofte udarbejdet i samarbejde mellem kvindekrisecentre og kommuner eller Kvindenetværket i Dansk Røde Kors, der i dag eksisterer i 16 byer rundt om i landet (Christensen et al., 2010).

Der findes også andre former for støttetilbud, som har samme indhold som efterværnet, men som tilbydes bredere – også uden forudgående ophold på krisecenter eller botilbud. Sondringen mellem efterværn og øvrig støtte tager således primært afsæt i, hvorvidt det iværksættes i forlængelse af et ophold på et krisecenter/i botilbud eller ej, og ikke i en markant indholdsmæssig forskel i tilbud.

Siden 2008 har kommunerne været forpligtet til at tilbyde psykologbehandling til alle børn, som følger med moderen under et ophold på et krisecenter⁴, og at tilbyde kvinder med børn, som opholder sig på krisecenter, en helhedsorienteret rådgivning fra en familierådgiver (Servicelovens § 109, stk. 4 og 5). Psykologbehandlingen skal have et omfang på mindst fire timer og op til ti timer, afhængigt af barnets behov, og behandlingen kan iværksættes under eller umiddelbart efter ophold på krisecenter. Familierådgiveren skal sikre, at kvinden og hendes børn får den nødvendige støtte i forhold til udflytningen fra krisecentret og etableringen af en ny og mere stabil tilværelse. Rådgivningen skal have en koordinerende funktion på tværs af forhold som bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, dagtilbud og sundhedsvæsen.

På baggrund af litteraturstudiet og en opstartsworkshop med centrale interessenter er der udarbejdet følgende funktionelle opdeling af elementer, som efterværn typisk kan indeholde:

Funktion	Definition	Eksempler på tilbud og metoder
Beskyttelse af den voldsudsatte	Støtte med henblik på at sikre, at den voldsudsatte ikke udsættes for yderligere overgreb.	Fx ophold på krisecenter eller overfaldsalarmer
Rådgivende funktion	Støtte, som er møntet på håndtering af praktiske udfordringer, som fx afklaring af opholdsgrundlag, forsørgelsesgrundlag, samvær mm.	Fx juridisk bistand og bisidder
Koordinerende funktion	Støtte, som iværksættes for at sikre koordination og sammenhæng mellem forskellige aktører.	Fx koordinerende familierådgiver og netværksmøder
Behandlerfunktion	Støtte, møntet på at håndtere psykiske følger af volden hos den udøvende og den udsatte part samt hos evt. børn.	Fx familiebehandling, samtalegrupper, Alternativ til Vold, Dialog mod Vold mm.
Re-orienterende funktion	Støtte, som er møntet på at hjælpe den udsatte til en ny tilværelse.	Fx netværksgrupper for voldsudsatte eller børn, fritidsaktiviteter på krisecenter eller lignende

1.2 Kort om metoden bag kortlægningen

Undersøgelsen har haft sigte på i videst muligt omfang at kvalificere og komplementere eksisterende viden om karakteristikken af og støttemulighederne for personer udsat for vold i nære relationer. Den inkluderer således primære datakilder i form af surveys og kvalitative interview med myndigheder, leverandører og voldsudsatte og sekundære datakilder i form af tidligere undersøgelser på området.

Undersøgelsen har indledningsvist kortlagt de centrale interessenters behov for viden i forhold til udvikling af indsatsen, så det sikredes, at blinde vinkler blev medtaget og belyst. Et centralt element har her været et opstarts-seminar med danske interessenter med henblik på at udlede og prioritere undersøgelseshypoteser på baggrund af eksisterende viden.

Den første fase var en eksplorativ og hypotesegenererende fase, hvor der er gennemført litteraturstudie og workshop med en række forskellige interessenter. Denne fase har haft til formål at identificere og vurdere eksisterende viden om målgrupper, indsatser og effekter med henblik på at kvalificere hypoteser til den efterfølgende kortlægning. Den indledende kortlægning er afrapporteret særskilt.

⁴ fra 2008 var det lovpligtigt at tilbyde behandling til børn fra 6 år og op, men dette blev i 2009 ændret til at omfatte alle børn

Den anden fase har form af en breddeafdækning i relation til de tre delopgaver. Her er gennemført en landsdækkende survey i kommunerne, som afdækker brugen af efterværn, mægling og andre støttetilbud til personer udsat for vold i nære relationer (med besvarelser fra i alt 193 frontmedarbejdere dækkende 88 kommuner). Tilsvarende er der gennemført en survey blandt leverandører af efterværn, mægling og andre støttetilbud (med besvarelser fra i alt 47 leverandører).

Endelig er der som led i breddeafdækningen gennemført en survey blandt voldsudsatte samt registerbaserede analyser, baseret på CPR-nr. fra krisecentre og CPR-nr. oplyst af respondenter i surveyen blandt voldsudsatte. Til trods for at undersøgelsen har været tilgængelig både i elektronisk og trykt version hos i alt 51 leverandører af støtte og på 2 webbaserede tjenester, har det ikke været muligt at indhente besvarelser fra mere end 181 voldsudsatte, hvoraf 80 har oplyst CPR-nr. Undersøgelsen af de voldsudsattes perspektiv på egne behov og deres vurdering af eksisterende støttemuligheder er derfor behæftet med en vis usikkerhed, særligt hvad angår mændenes perspektiv. Tilsvarende har den begrænsede adgang til CPR-nr. betydet, at det ikke har været muligt at gennemføre analyser af forskellige målgruppers livsforløb efter iværksat støtte.

Den tredje fase har form af en kvalitativ dybdeanalyse med fokus på oplevelsen af effekten af de iværksatte tilbud (efterværn, mægling og anden støtte) og de virkende mekanismer i tilbuddet, evt. barrierer for at anvende eksisterende tilbud samt evt. udækkede behov i de eksisterende tilbud. Her er gennemført kvalitative interview i seks kommuner og krisecentre samt i alt 16 interview med voldsudsatte med tilknytning til krisecentre og ni voldsudsatte, som ikke har kontakt til krisecenter.

2. HVEM ER DE UDSATTE FOR VOLD

I gennem de seneste 10-15 år er der gennem kobling af data i befolkningsundersøgelser og registerdata opnået stor viden om den gruppe af voldsudsatte, der deltager i spørgeskemaundersøgelser, kontakter skadestuer og/eller politianmelder volden (Helweg-Larsen et al., 2010 og 2012), ligesom kvindekrisecentrene løbende indsamler og rapporterer en række oplysninger om de kvinder, der søger ophold pga. voldsudsættelse.

På baggrund af registerdata tegnes i nærværende afsnit profiler af mænd og kvinder udsat for vold i nære relationer eller æresrelaterede konflikter med henblik på at belyse, hvorvidt der kan ses nogle mønstre i de voldsudsattes støttesøgende adfærd og i udviklingen i deres livsforløb efter iværksat støtte. Karakteristikken omfatter dels kvinder, der har kontaktet offentlige myndigheder, inklusive kvindekrisecentre, dels kvinder, der alene er kendt ud fra deres svar i surveys på spørgsmål om udsættelse for vold fra en partner (dvs. kvinder, der indgår i det såkaldte 'mørketal'). Det er meget få mænd, der kan identificeres som udsatte for fysisk partnervold, og der kan derfor ikke for mænd præsenteres en tilsvarende beskrivelse af forskellige grupper af voldsudsatte mænd, som der kan for kvinder. Der indgår kun data om de få mænd, der kan identificeres som udsatte for fysisk partnervold ud fra deres besvarelser i SUSY 2010.

Til identifikation af de voldsudsatte er der anvendt følgende datakilder:

1. *Rigspolitiets Offerregister kombineret med Anmeldelsesregisteret* om politianmeldte voldstilfælde i 2008 og 2009. Her er der identificeret 928 kvinder, som i 2008 og/eller i 2009 har politianmeldt vold, og hvor volden kan være udøvet af en partner.
2. *Landspatientregisterets data om skadestuekontakter pga. voldsudsættelse i bolig*. Der er i 2010 registreret ca. 2.800 kontakter blandt kvinder til skadestuer pga. voldsudsættelse i bolig, hvoraf det skønnes, at ca. 60 pct. kan identificeres som udsatte for partnervold. Omtrent halvdelen af disse kvinder er samtidigt registreret i Offerregisteret.
3. *Statens Institut for Folkesundheds Sundheds- og Sygelighedsundersøgelse i 2010 (SUSY 2010)*. Her er identificeret i alt 109 kvinder i alderen 16-74 år, der har svaret 'Ja' til spørgsmål om udsættelse for fysisk vold det seneste år, og at voldsudøveren var en nuværende eller tidligere partner, mens i alt 34 mænd kunne identificeres som udsatte for fysisk partnervold.
4. *CPR-oplysninger fra 16 kvindekrisecentre* om kvinder, der har haft ophold på centrene i 2009 og 2010. Her er der indhentet CPR-nr. på 1.326 kvinder, hvor der i DANCOS⁵ data er oplysninger om 1.269 af kvinderne.
5. *Spørgeskema besvaret af 146 kvinder som led i nærværende undersøgelse*. Blandt de i alt 58 kvinder, som har opgivet CPR-numre i survey, indgår de 38 i forvejen blandt de 1.269 kvinder med ophold i krisecentre. Da gruppen af krisecentre-kvinder kun er indhentet fra 16 af de i alt 38 krisecentre tilknyttet LOKK, er det sandsynligt, at de øvrige kvinder identificeret gennem survey også vil være en del af krisecentergruppen. Der er derfor ikke gennemført særskilte dataanalyser for disse kvinder.

For en udførlig beskrivelse af identifikationen af de voldsudsatte og registeranalysen henvises til metodebilag (bilag 1). Det skal bemærkes, at ikke alle de 109 kvinder og 34 mænd, der er identificeret som voldsudsatte ud fra SUSY 2010 har kunnet genfindes i databasen, DANCOS, der er grundlaget for analyserne. SUSY-populationen omfatter således kun 100 kvinder og 31 mænd.

⁵ DANCOS (Danish National Cohort Study) er Statens Institut for Folkesundheds database, hvori der indgår data fra alle instituttets Sundheds- og sygelighedsundersøgelser (SUSY) koblet med Danmarks Statistiks registre, såvel befolknings- som de nationale sundhedsregistre og Kriminalregistre. Læs mere om DANCOS i bilag 1.

Som grundlag for målgruppebeskrivelsen er der gennemført sammenlignende analyser af tre grupper af voldsudsatte kvinder, som er baseret på, ud fra hvilken datakilde de er identificeret:

- En gruppe af kvinder, der har haft ophold på et krisecenter. Denne gruppe af kvinder er identificeret igennem CPR-oplysninger fra LOKK.
- En gruppe af kvinder, der har politianmeldt vold, der kan være udøvet af en partner. Disse kvinder er identificeret gennem Rigspolitiets Offerregister kombineret med Anmeldelsesregisteret og Danmarks Statistiks Familie- og husstandsregister.
- En gruppe af kvinder, der ikke har kontaktet offentlige myndigheder eller krisecentre. Dvs. kvinder, der alene er kendt ud fra, at de i SUSY 2010 har svaret, at de er eller har været udsat for vold fra en partner inden for det seneste år. Denne gruppe betegnes i det følgende også som SUSY-kvinderne.

De tre grupper af kvinder har gjort brug af forskellige typer af støtte, hhv. at politianmelde, at tage ophold på krisecenter eller at undlade kontakt til myndigheder og/eller krisecenter. Ved at undersøge eventuelle variationer i kvindernes baggrund kan det vurderes, om der er sammenhæng mellem deres forskellige baggrunde og deres forskellige støttesøgende adfærd.

Der indgår endvidere enkelte data om kvinder identificeret ud fra skadestuekontakter og begrænsede data om mænd.

Herudover er der gennemført sammenlignende analyser af udviklingen i civilstand og erhvervstilknnytning for de tre grupper af voldsudsatte over perioden fra januar 2008 til januar 2012.

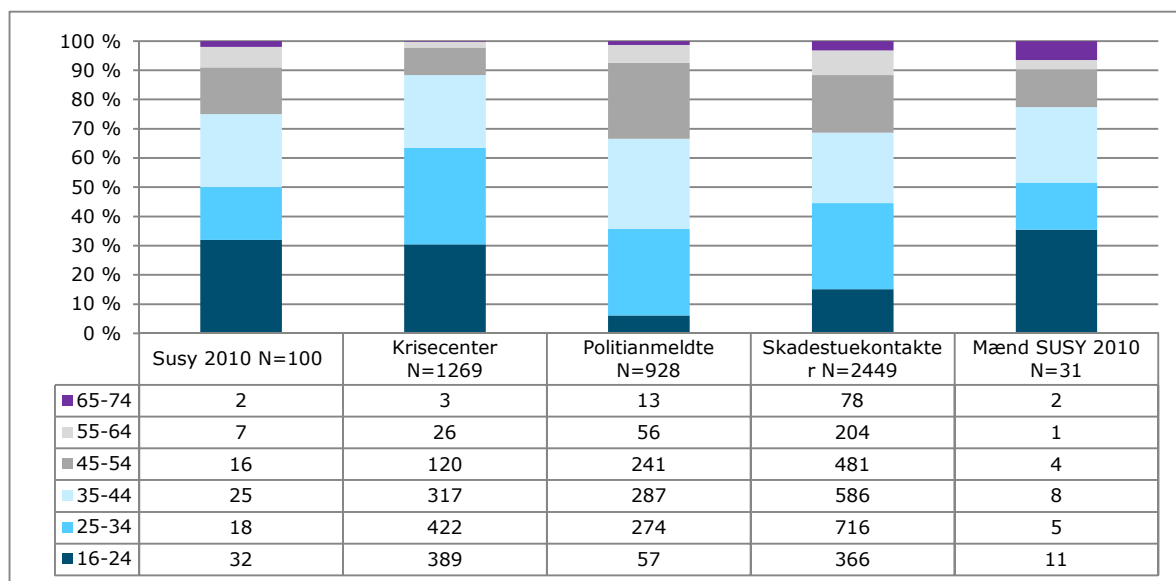
2.1 Karakteristik af de voldsudsatte

I det følgende gives en karakteristik af grupperne af kvinder udsat for vold i nære relationer.

Ser man først på de *voldsudsattes alder*, tegner der sig et billede af, at der blandt voldsudsatte kvinder, både identificeret ud fra SUSY 2010 og fra krisecentre, er ca. 30 pct. unge kvinder i alderen 16-24 år., mens denne aldersgruppe kun udgør ca. 5 pct. blandt kvinder identificeret ud fra politianmeldelser i 2008 og 2009, og 15 pct. blandt kvinder med kontakt til skadestue pga. voldsudsættelse i bolig (se figur 1). Sammenlignet med den øvrige kvindelige befolkning er der i gruppen af SUSY- og krisecentrekvinder en betydelig overvægt af yngre kvinder, mens andelen af yngre kvinder især er lavere blandt kvinder identificeret ud fra en politianmeldelse. Kvinder yngre end 35 år udgør knap 50 pct. af SUSY 2010-kvinderne mod 64 pct. af krisecenterkvinderne og henholdsvis 36 pct. og 45 pct. af kvinder med politianmeldt partnervold og af kvinder med skadestuekontakt pga. vold i bolig.

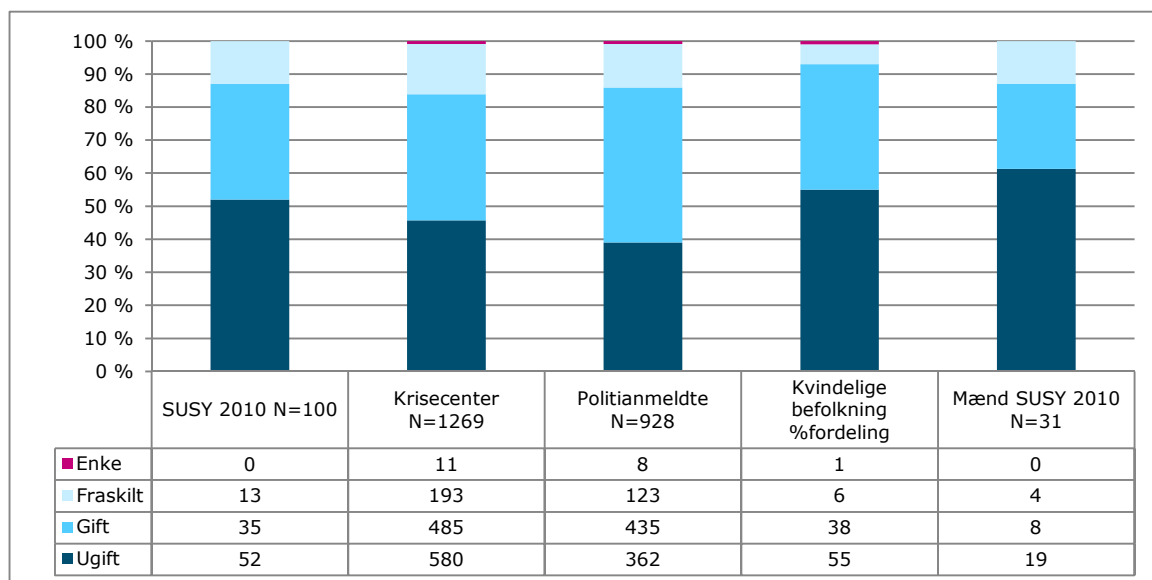
Andelen af kvinder i alderen 55 år og ældre er mellem 2 pct. og 11 pct., lavest blandt krisecenterkvinder og højest blandt kvinder med skadestuekontakt.

Figur 1: Aldersfordeling i de fire grupper af kvinder identificerede som udsatte for vold i nære relationer og i gruppen af voldsudsatte mænd identificeret i SUSY 2010.

De *voldsudsattes civilstand* er relativt ens med hensyn til andelen af gifte, fraskilte og ugifte i de tre grupper af voldsudsatte kvinder – også sammenlignet med den kvindelige befolkning generelt. Således viser nedenstående figur 2, at lidt over halvdelen af kvinderne i SUSY-undersøgelsen og den kvindelige befolkning generelt samt lidt under halvdelen af kvinderne fra krisecentrene er registreret som gifte.

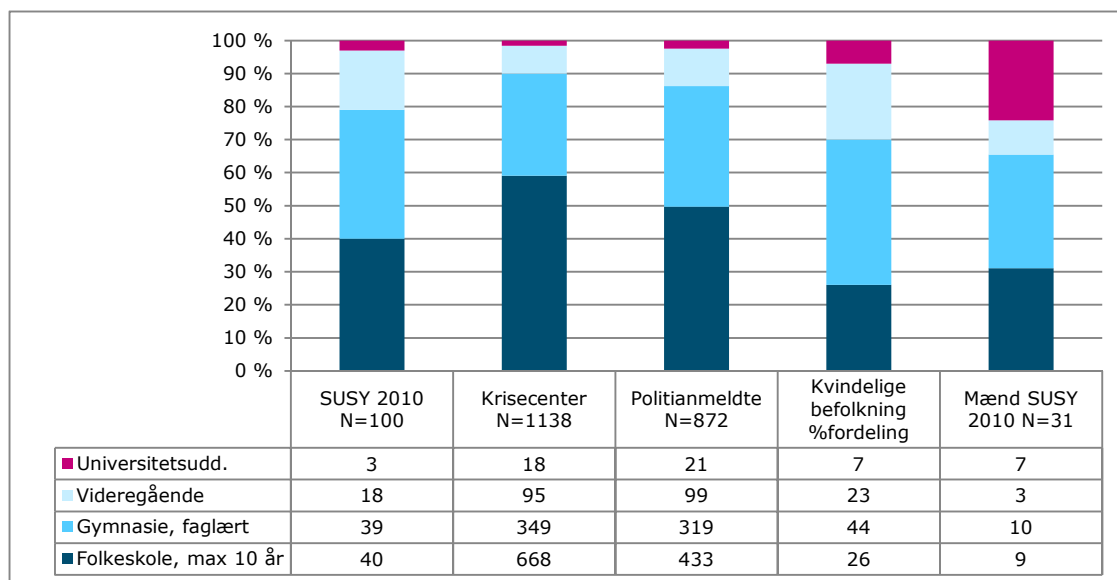
Figur 2: Civilstand i tre grupper af voldsudsatte og den kvindelige befolkning samt blandt de 31 mænd identificeret i SUSY 2010

Der er markante forskelle i de *voldsudsattes uddannelse*. Flertallet af krisecenterkvinder, 59 pct., og knap halvdelen af kvinder med politianmeldt partnervold, 47 pct., har en kort uddannelse, dvs. højst 10 års folkeskole, hvorimod det kun gælder for 40 pct. af SUSY 2010-kvinderne. Der er især stor forskel i forhold til den kvindelige befolkning i Danmark, hvor det kun er 26 pct., der ikke har en videregående uddannelse. Blandt de kvinder, der har været på krisecenter, er der således en større andel, der har en kort uddannelse, end blandt normalbefolkningen og de øvrige målgrupper.

Blandt de 31 mænd, identificeret i SUSY 2010 som voldsudsatte, er der en relativt større andel med videregående uddannelse, dvs. en uddannelseslængde på 17 eller mere. En sådan har 24 pct. mod kun 3 pct. af SUSY 2010-kvinderne og mindre end 1 pct. af krisecenterkvinderne.

Figur 3: Uddannelsesniveau blandt de tre grupper af voldsudsatte kvinder, i den kvindelige befolkning og blandt 31 voldsudsatte mænd identificeret i SUSY 2010

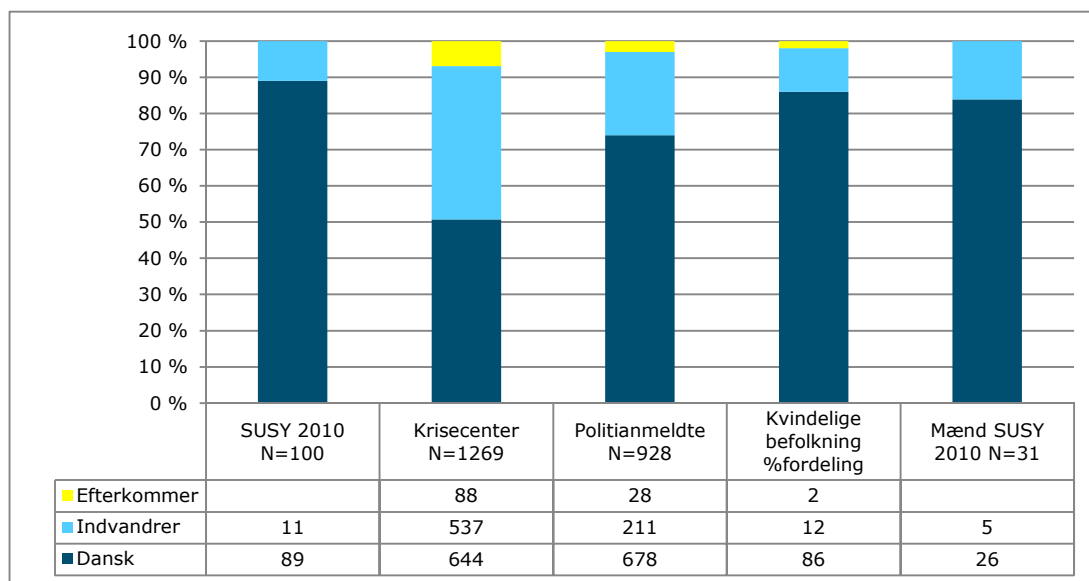

Disse data viser således, at kvinder på krisecentre udgør en gruppe, der socialt adskiller sig markant, ikke bare fra den kvindelige befolkning generelt, men også fra gruppen af voldsudsatte, der ikke politianmelder volden eller har kontakt med andre myndigheder og/eller krisecentre (kvinderne i SUSY). Dette indikerer også, at sociale faktorer har betydning for kontakten med krisecentre.

Registeranalysen belyser de *voldsudsattes etniske baggrund*, og som vist i figur 4 er der markante etniske forskelle mellem de tre grupper af voldsudsatte. Blandt kvinder, der er identificeret ud fra SUSY 2010, er der omtrent samme andel med minoritetsetnisk baggrund som i den kvindelige befolkning som helhed, 11 og 14 pct.. Blandt krisecenterkvinder har derimod halvdelen en minoritetsetnisk baggrund, og det har hver fjerde af kvinderne, der har politianmeldt vold i nære relationer.

Blandt de 31 SUSY 2010-mænd er det kun 16 pct., som er registreret med minoritetsetnisk baggrund, omtrent samme andel som blandt de 100 SUSY-kvinder, men igen med en markant lavere andel end blandt krisecenterkvinder.

Figur 4: Fordelingen af etnisk baggrund i tre grupper af voldsudsatte kvinder, den kvindelige befolkning og blandt 31 voldsudsatte mænd identificeret i SUSY 2010

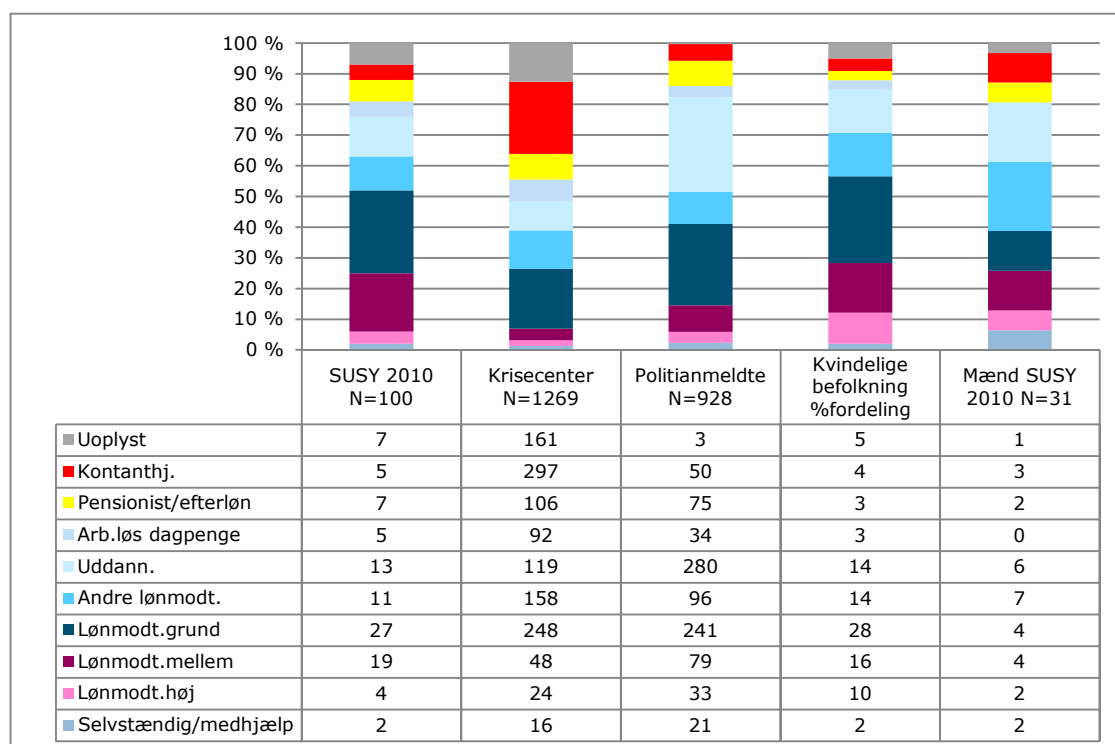

Den markante overrepræsentation af kvinder med minoritetsetnisk baggrund på krisecentrene i forhold til blandt de to øvrige grupper af kvinder udsat for partnervold tyder på et anderledes behov for ophold blandt kvinder med minoritetsetnisk baggrund end blandt kvinder med dansk etnisk baggrund. Det vil igen sige, at sociale forhold er afgørende for kontakten til krisecentre.

Den største andel af kvinder med minoritetsetnisk baggrund på krisecentrene er født i Irak og Tyrkiet (11 pct. af samtlige kvinder på krisecentrene), mens 5 pct. af kvinderne stammer fra Libanon og Syrien, 4 pct. fra Somalia og 3 pct. fra det tidligere Jugoslavien.

De voldsudsattes socialgruppering, her målt ved deres erhvervstilknytning, er karakteriseret ved en lav arbejdsmarkedstilknytning. I den alderssvarende kvindelige befolkning er ca. hver ottende permanent eller midlertidigt uden for arbejdsmarkedet, mens mere end hver anden af kvinderne på krisecentrene og knap hver fjerde af kvinderne i SUSY er uden for arbejdsmarkedet. Derimod er der ikke væsentlige forskelle mellem kvinder, der har politianmeldt volden og den alderssvarende kvindelige befolkning, i forhold til hvor mange af dem der står uden for arbejdsmarkedet. Dette indikerer igen, at der er en social skævhed, i forhold til hvilke voldsudsatte kvinder der har søgt støtte på krisecentrene.

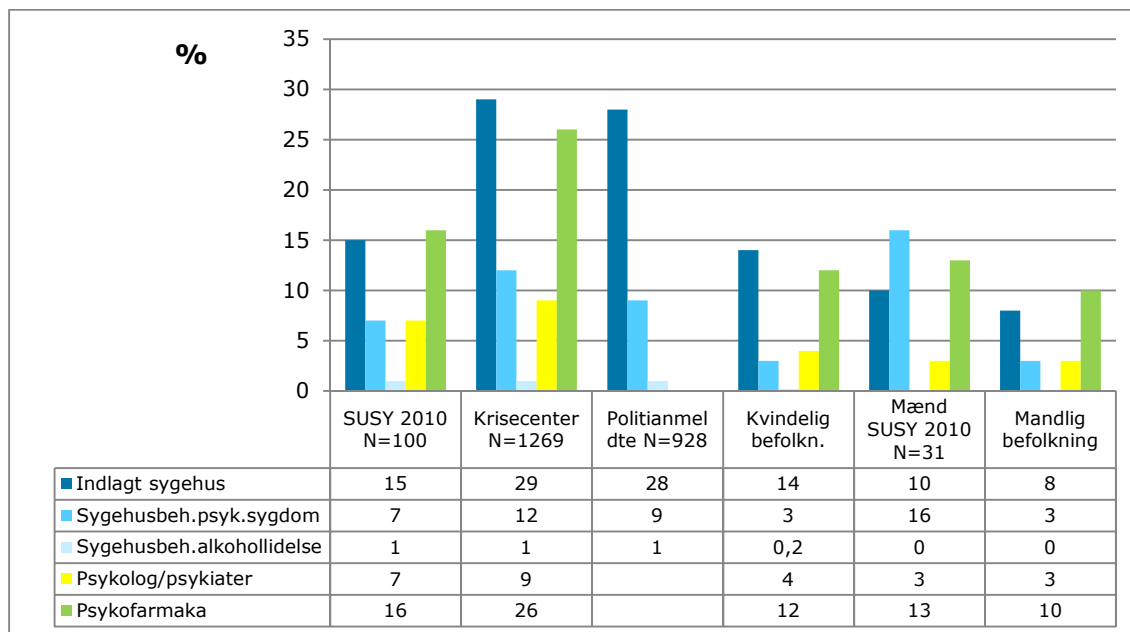
Figur 5: Erhvervstilknytning blandt tre grupper af voldsudsatte kvinder, i den kvindelige befolkning og blandt 31 voldsudsatte mænd identificeret i SUSY 2010

Krisecenterkvinderne og kvinder, som har politianmeldt partnervold har et markant større *forbrug af sundhedsydelse* end de øvrige grupper af voldsudsatte og den kvindelige befolkning generelt. Godt hver fjerde af disse kvinder har i 2008 været indlagt på sygehus, mens dette er tilfældet for under 15 pct. af SUSY-kvinderne. Der er især markante forskelle i sygehuskontakter (indlæggelser og ambulante behandlinger) for psykiske lidelser blandt krisecenterkvinderne, 29 pct., mod 7 pct. af SUSY-kvinderne og 9 pct. af kvinder med politianmeldt partnervold. Tilsvarende har 26 pct. af krisecenterkvinderne modtaget receptpligtig medicin til behandling af psykiske lidelser/symptomer, mens dette er tilfældet for 12 pct. af den kvindelige befolkning og 16 pct. af de øvrige voldsudsatte (SUSY og politianmeldte). En større andel af krisecenterkvinder end af øvrige kvinder har modtaget behandling af psykolog og/eller af psykiater uden for sygehusvæsenet.

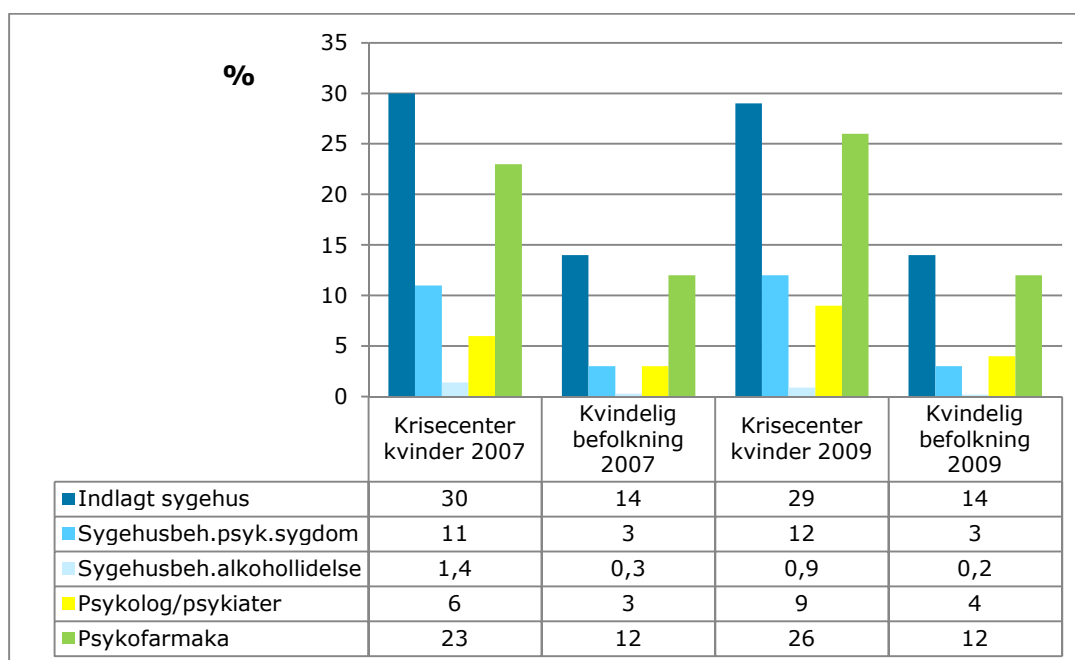
Blandt de 31 voldsudsatte mænd er der i forhold til den mandlige befolkning en markant større andel, der er sygehusbehandlet for en psykisk lidelse. Det kan tolkes som, at mænd, der udsættes for fysisk vold fra en partner, er specielt psykisk sårbare, eller at de også inden 2010 har været udsat for vold og derfor har psykiske problemer.

Figur 6: Procentandelen blandt de tre grupper af voldsudsatte kvinder og 31 voldsudsatte mænd og i kontrolgrupper af kvinder og mænd, der har været indlagt på sygehus og/eller har haft andet forbrug af sundhedsydelser i slutningen af 2008

Det kan ikke afgøres ud fra disse data, hvorvidt kvinder med ophold på krisecentre har udviklet psykiske lidelser som følge af voldsudsættelse, eller hvorvidt kvindernes psykiske problemer er en medvirkende årsag til voldsudsættelse og til deres behov for ophold på krisecentre. I året før det aktuelle ophold på krisecenteret i 2009/2010 var der også et markant større forbrug af sundhedsvæsenet blandt gruppen af krisecenterkvinder, sammenlignet med den kvindelige befolkning generelt (se figur 7).

Figur 7: Forbruget af sundhedsydelser blandt voldsudsatte med krisecenterophold to år før og i året for opholdet sammenlignet med en ikke-voldsudsat kontrolgruppe.

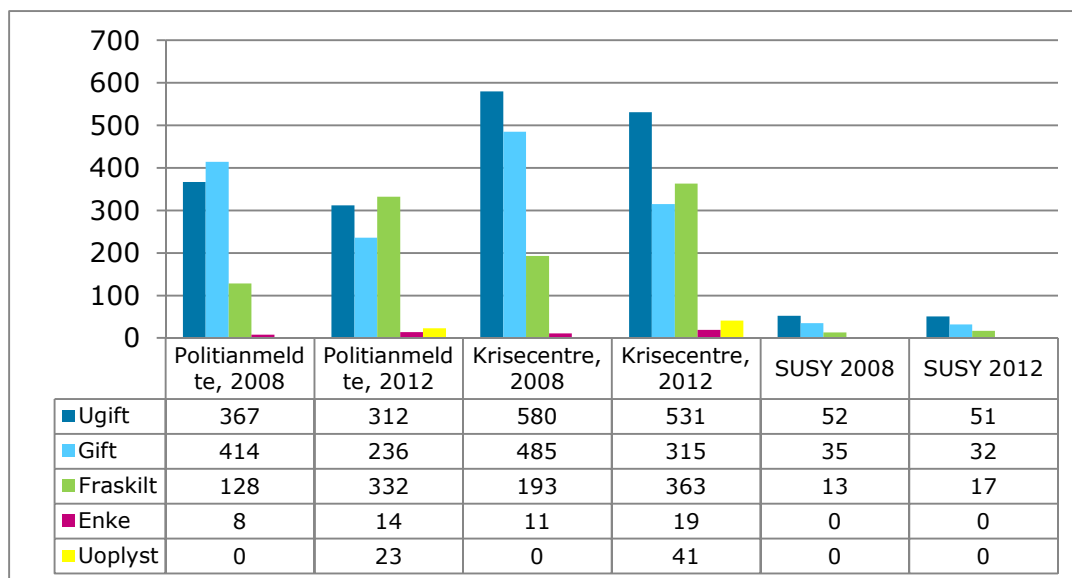
Ses der specifikt på skader som følge af vold, har hver ottende af krisecenterkvinderne i perioden 2009-2010 været behandlet for skader i forbindelse med voldsudsættelse. Dette skal sammenlignes med, at mindre end 1 pct. af kvinder i befolkningen årligt behandles på sygehus for volds-skader. Blandt de kvinder, der ikke har haft kontakt til myndighederne og/eller krisecentre (SUSY-kvinderne), blev kun 2 pct. behandlet for voldsskader i perioden 2009-2010. Ligeledes blev blot 2 pct. af de kvinder, der havde politianmeldt vold i nære relationer i 2008/2009, behandlet for voldsskader i 2009-2010.

2.2 Det videre livsforløb

I det følgende afsnit undersøges det, hvordan det videre livsforløb udvikler sig dels for de voldsudsatte kvinder, der har været på krisecentre, dels for de voldsudsatte kvinder, der har politianmeldt volden, og dels for de voldsudsatte kvinder, der ikke har haft kontakt til myndighederne og/eller krisecentre (SUSY-kvinderne). Dette gøres ved at kigge på, om der er sket ændringer i kvindernes civilstatus og socialstatus fra 2008 (dvs. i tiden *før* de hhv. var på krisecentre eller politianmeldte eller i SUSY-undersøgelsen besvarede, at de var udsat for vold) til nogle år *efter*, nærmere bestemt januar 2012.

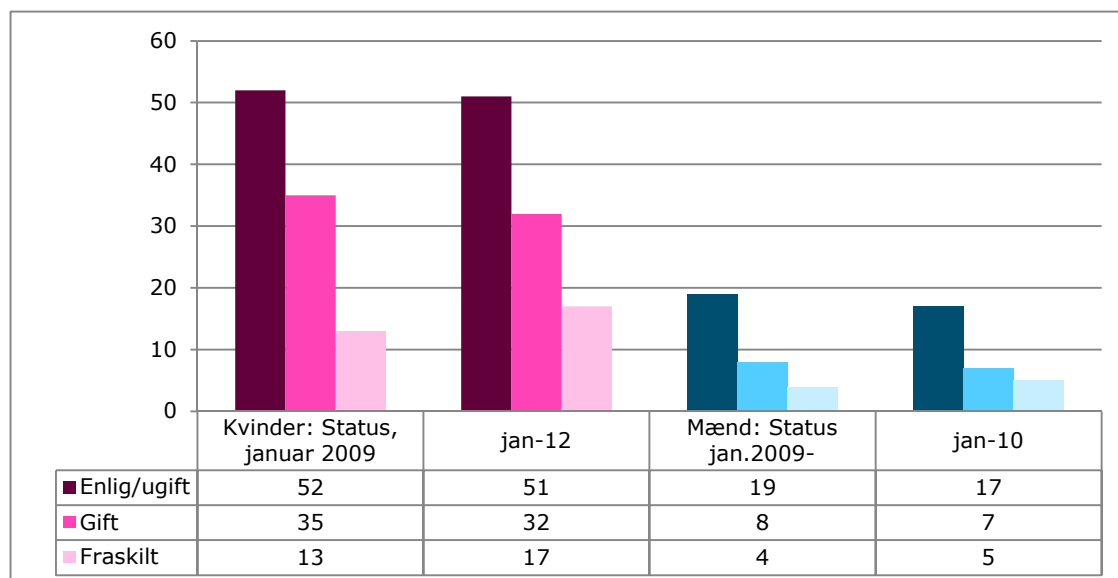
Først undersøges de *voldsudsattes civilstatus*, før og efter at kvinderne hhv. var på krisecentre, politianmeldte og tilkendegav, at de var udsat for vold i SUSY-undersøgelsen. Her ses det, at 35 pct. af de kvinder, der var gift før opholdet på krisecentre i 2009 og/eller 2010, var blevet skilt. Blandt kvinder, der havde politianmeldt vold, identificeret som vold i nære relationer, i perioden 2008-2009 var 52 % af de gifte 3-4 år senere blevet fraskilt, mens 9 % af de ugifte var blevet gift. Idet det må formodes, at mange af disse kvinder er blevet udsat for vold netop fra deres ægtefælle, må det ses som en positiv udvikling, at de er blevet skilt og dermed er kommet væk fra voldsudøveren. Ses der på kvinderne identificeret via SUSY, er der kun beskedne ændringer at spore.

Figur 8: Ændringer i civilstatus for 917 kvinder, der har politianmeldt vold i 2008/2009, 1.269 kvinder med ophold på krisecentre i 2009/2010 og 100 voldsudsatte kvinder identificeret ud fra SUSY 2010 i perioden fra januar 2008 til januar 2010 (antal kvinder).

Figur 9: Ændringer i civilstatus fra januar 2009 til januar 2012 for 100 kvinder og 31 mænd udsat for fysisk vold, identificeret i SUSY 2010 (procentvis).

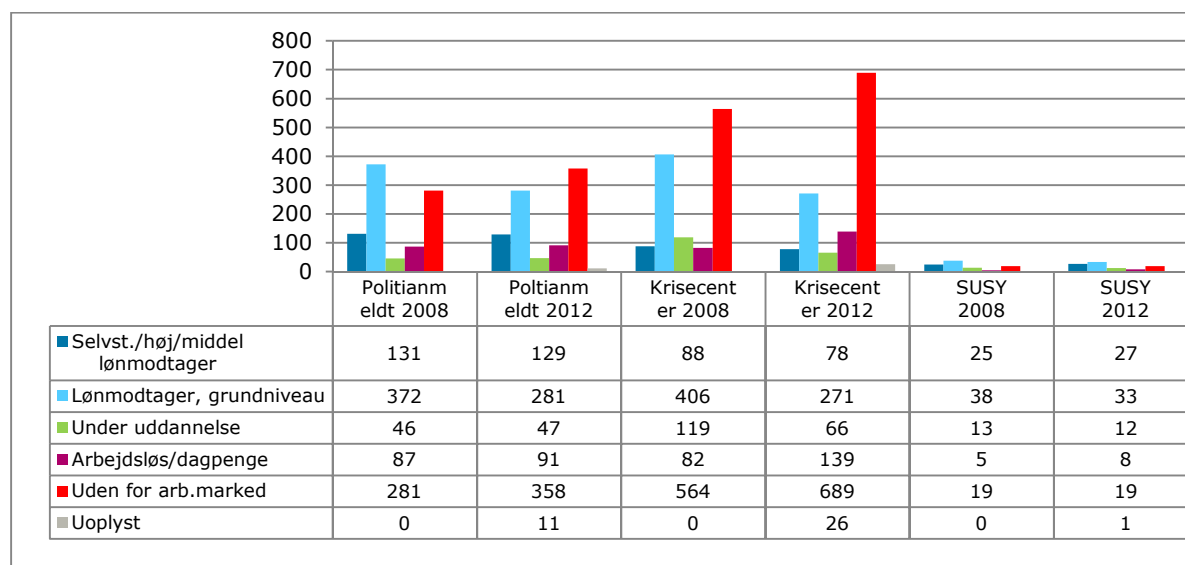
Der er ingen kønsforskelle i forhold til ændringer i civilstatus for voldsudsatte identificeret ud fra deres svar i SUSY 2010.

Ses der på de voldsudsattes sociale status, målt ved erhvervstilknytning, viser det sig, at kvinder, som har haft ophold på et krisecenter, har markant dårligere livsforløb i de følgende år, både når man sammenligner deres livsforløb med kvinder, der ikke har været i kontakt med myndighederne og/eller krisecenter, og når man sammenligner med den kvindelige befolkning generelt.

For voldsudsatte kvinder med ophold på krisecentre er deres erhvervstilknytning således forværret fra 2009 til 2012. Andelen uden for arbejdsmarkedet er steget, idet 564 kvinder i januar 2008 mod 689 i januar 2012 var uden for arbejdsmarkedet, dvs. en stigning fra 44 pct. til 54 pct. af kvinderne. Samtidigt er andelen af kvinder, der er registreret som lønmodtagere eller selvstændige/medhjælpere, faldet fra 38 pct. i starten af 2008 til 27 pct. i starten af 2012. Der er i Danmarks Statistiks registre ikke nogen oplysninger om erhvervsstatus i 2012 for 26 af kvinderne. Det vil sige, at andelen uden for arbejdsmarkedet i 2012 kan være større end 54 pct.. Blandt kvinder, der havde politianmeldt partnervold i 2008-2009 var der 3-4 år senere ligeledes en forværret social status, idet andelen på dagpenge som følge af arbejdsløshed og andelen uden for arbejdsmarkedet var øget. Således var 358 af kvinderne uden for arbejdsmarkedet i 2012 mod 281 i 2007, svarende til en stigning fra 31 pct. til 39 pct..

Der er stort set ingen forandringer i social status/erhvervstilknytning fra januar 2008 til januar 2012 blandt SUSY-kvinderne. Det samme antal kvinder var således registreret som værende uden for arbejdsmarkedet i de to perioder. Der er tilsvarende ingen væsentlige forandringer i social status i perioden fra 2009 til 2012 for de 31 mænd, der i SUSY 2010 er identificeret som udsat for fysisk partnervold.

Figur 10: Socioøkonomisk status i 2008 og 2012 blandt 917 kvinder, der har politianmeldt vold i 2008/2009, 1.269 kvinder med ophold på krisecentre i 2009/2010 og 100 voldsudsatte kvinder identificeret ud fra SUSY (antal kvinder).

2.3 Opsamling

Det er velbeskrevet, at kvinder udsat for partnervold, som søger ophold på et kvindekrisecenter, i mange henseender adskiller sig fra øvrige kvinder i Danmark. Det gælder fx deres etniske baggrund, hvor kvinder med etnisk minoritetsbaggrund er overrepræsenterede på krisecentrene, og deres uddannelsesniveau og erhvervstilknytning, som er lavere end gennemsnitsbefolkningens (LOKKs Årsstatistik 2010), hvilket registeranalysen her også viser.

Registeranalysen viser dog også, at der er markante socio-demografiske forskelle mellem hhv. kvinder, der politianmelder partnervold, kvinder, der har ophold på et krisecenter, og voldsudsatte kvinder, der identificeres ud fra deres svar i surveys. Således tegner den sammenlignende registeranalyse et billede af, at de voldsudsatte kvinder, der kommer på krisecenter, har lavere uddannelsesniveau og lavere erhvervstilknytning, end de øvrige voldsudsatte, samt at de har et højere forbrug af sundhedsydelser, i særdeleshed i forhold til sygehusindlæggelser for psykiske lidelser og brug af psykofarmaka, end de øvrige voldsudsatte. Dette synes at bekræfte antagelsen om, at der er en social og sundhedsmæssig skævhed i anvendelsen af krisecenter blandt voldsudsatte, og dermed at de sociale omstændigheder har væsentlig betydning for de voldsudsattes støttesøgende adfærd blandt voldsudsatte.

Den opfølgende registeranalyse viser, at kvinder, der har været på krisecenter, også har et markant dårligere livsforløb i det følgende år, når det kommer til deres tilknytning til arbejdsmarkedet, sammenlignet med voldsudsatte kvinder, der ikke har haft kontakt til myndigheder og/eller krisecenter. Også kvinder, der har politianmeldt vold i nære relationer, har tendens til at miste tilknytning til arbejdsmarkedet. Til gengæld lader det til, at kvinderne, der har været på krisecenter eller som har politianmeldt vold, har større tendens til at blive skilt fra deres ægte mand og dermed komme væk fra voldsudøveren, end de kvinder, der ikke har haft kontakt til myndigheder og/eller krisecenter.

3. UDBUD AF STØTTE OG EFTERVÆRN

I dette kapitel beskrives de støtte- og efterværnstilbud, som kommuner og andre leverandører (krisecentre og hjælpeorganisationer) kan iværksætte for personer udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. Formålet er at tegne et samlet billede af tilbudsviften og at afdække, hvorvidt kommuner og leverandører vurderer, at tilbudsviften er dækkende i forhold til de forskellige målgruppers behov.

Analysen af tilbudsviften er struktureret således, at vi indledningsvist (i afsnit 3.1) har fokus på kontaktmønstrene i forbindelse med iværksættelse af støtte, mens vi i afsnit 3.2 har fokus på kommunernes og leverandørernes støttetilbud. I afsnit 3.3 har vi fokus på kommunernes og leverandørernes efterværnstilbud, og afslutningsvist sættes i afsnit 3.4 fokus på samarbejdet mellem kommuner og leverandører, herunder koordinering af indsatsen. Kapitlet baserer sig på en survey blandt frontmedarbejdere i socialforvaltninger og beskæftigelsesafdelinger samt på en survey blandt leverandører af støtte (se bilag 1 for en nærmere beskrivelse af datagrundlaget).

3.1 Kontaktmønstre til kommuner og leverandører af støtte

Der er stor forskel på, hvordan kommunerne får kendskab til hhv. mænd og kvinder **udsat for vold i nære relationer** (jf. tabel 1). Således angiver stort set alle respondenter, at den primære tilgang til kontakt med voldsudsatte kvinder er, at disse selv henvender sig til kommunen, mens det kun er omtrent 40 pct. af kommunerne, der vurderer, at de typisk opnår kontakt til voldsudsatte mænd ved, at mændene selv henvender sig. Det er ofte andre instanser, såsom sundhedssystem, jobkonsulent, politi og social døgnvagt, der formidler kontakt til kommunerne for voldsudsatte mænd. Samtidigt tegner sig et billede af, at under halvdelen af kommunerne i det hele taget har kendskab til tilfælde, hvor manden er den udsatte part i sager om vold i nære relationer.

Tabel 1: Hvordan de kommunale forvaltninger typisk får kendskab til kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer. I pct. af antal kommuner.

		Ja	Nej	I alt
Kvinder	Gennem borgeren selv	95	5	100
	Gennem sagsbehandler	82	18	100
	Henvisning fra øvrige offentlige instanser, herunder sundhedssystemet	77	23	100
	Andet	74	27	100
	Gennem politiet	70	30	100
	Gennem henvendelse fra den sociale døgnvagt eller lign.	63	37	100
	Gennem jobkonsulent	58	42	100
	Henvisning fra private og frivillige hjælpeorganisationer	43	57	100
	Ved ikke	0	100	100
Mænd	Gennem borgeren selv	42	58	100
	Ved ikke	38	63	100
	Gennem sagsbehandler	27	73	100
	Henvisning fra øvrige offentlige instanser, herunder sundhedssystemet	27	73	100
	Gennem jobkonsulent	21	79	100
	Andet	19	81	100
	Gennem politiet	15	85	100
	Gennem henvendelse fra den sociale døgnvagt eller lign.	13	88	100
	Henvisning fra private og frivillige hjælpeorganisationer	13	88	100

N – Kommuner, der varetager eller har kendskab til indsatsen for voldsudsatte *kvinder*=83

N – Kommuner, der varetager eller har kendskab til indsatsen for voldsudsatte *mænd*=48

At kommunerne typisk opnår kontakt til de voldsudsatte kvinder via henvendelser fra borgeren selv, bekræftes også af de kvalitative interview. En faglig konsulent i kommunen forklarer i forlængelse heraf, at man bliver opmærksom på eventuelle voldsproblematikker *“... når borgerne melder det rimeligt klart ud. Eller hvis man opdager, at der er noget galt på en eller anden led, så kan man spørge ind til det. Frontpersonalet har ikke altid ekspertise på det felt, for så mange ser de jo ikke”*.

En anden typisk form for kontakt til mænd og kvinder udsat for vold er gennem sager, hvor der er mistanke om, at børn mistrives i hjemmet. I en kommune forklarer man for eksempel: *“Vores skoler og fritidsklubber og daginstitutioner er blevet bedre til at lave underretninger og vurdere, hvad de skal skrive i underretningen. De skal jo beskrive meget nøje, hvad det er, de ser. Det er vi afhængige af. Det er primært der, vi får vores oplysninger fra”*.

Billedet er lidt anderledes, når det handler om, hvordan voldsudsatte kommer i kontakt med øvrige leverandørers tilbud. En henvisning fra kommunen er her den mest udbredte metode, hvilket skal ses i lyset af, at mange af tilbuddene er bundet op på en kommunal betaling. Samtidigt ses her, at kontakten og dermed adgangen til tilbuddet sjældent sker på baggrund af henvisning fra sundhedssystemet, hvilket er interessant i lyset af, at en del af de voldsudsatte kommer på skadestuen, og at sundhedssystemet derfor kan være en væsentlig indgang til at hjælpe de voldsudsatte videre til evt. yderligere støtte.

Tabel 2: Voldsudsattes adgang til leverandørers tilbud om støtte og efterværn

	Altid	Ofte	Sjældent	Aldrig	Ved ikke	I alt
Egen direkte henvendelse	6	66	26	2	0	100
Henvist eller visiteret fra kommunen	2	79	15	4	0	100
Henvist fra sundhedsvæsn	0	43	47	8	2	100
Henvist fra andet tilbud	2	64	25	2	7	100
Andet	6	71	13	7	3	100

N - Leverandører=47

I sager om **æresrelaterede konflikter** (såvel mænd som kvinder) er det også oftest borgeren selv, der tager kontakt til forvaltningen. Det gælder for ni ud af ti kommuner. Herudover har to ud af tre kommuner erfaring med henvisninger fra offentlige instanser som uddannelses- eller sundhedssystemet.

Ses der nu nærmere på, hvordan kommunen kommer i kontakt med *kvinder* udsat for æresrelaterede konflikter, er det overordnet set tendensen, at man i mindre grad end for voldsudsatte kvinder modtager information fra de forskellige aktører (politi, jobkonsulent, offentlige instanser, mv.), som det ses af tabel 3. Det er endvidere tendensen, at færre kommuner får henvendelser fra kvinder, der er udsat for æresrelaterede konflikter. Disse tendenser kan både indikere, at kommunerne har mindre fokus på problemstillingerne, og at kvinderne udsat for æresrelaterede konflikter har mindre kendskab til muligheder for kommunal støtte. Endelig kan det betyde, at der er tale om et relativt lille antal af kvinder, og at der derfor naturligt vil være mindre erfaring med problemstillingerne i kommunerne.

Det overordnede mønster er det samme, hvad angår *mænd* udsat for æresrelaterede konflikter. Her ses det endvidere, at der modtages endnu mindre information fra de forskellige aktører, end det var tilfældet med kvinder udsat for æresrelaterede konflikter. Dette dækker over, at en meget høj andel af respondenter i kommunerne har angivet, at de ikke ved, hvordan man får kontakt til målgruppen. Således angiver to ud af fem respondenter i kommunerne, at de ikke ved, hvordan der etableres kontakt til målgruppen.

Sammenlignet med mænd udsat for vold i nære relationer, har kommunerne tilsyneladende lidt mere erfaring med at skabe kontakt til mænd udsat for æresrelaterede konflikter, om end forskellene er begrænsede. Den mest markante forskel består i, at private og frivillige hjælpeorganisationer spiller en større rolle i forhold til etablering af kontakt til mænd udsat for æresrelaterede konflikter end for voldsudsatte mænd generelt.

Tabel 3: Hvorfra de kommunale forvaltninger får kendskab til henholdsvis kvinder og mænd, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. I pct. af antal kommuner.

		Ja	Nej	I alt
Kvinder	Gennem borgeren selv	88	12	100

Henvisning fra øvrige offentlige instanser herunder uddannelsesinstitutioner eller sundhedssystemet	62	38	100
Gennem politiet	48	52	100
Gennem jobkonsulent	43	57	100
Gennem henvendelse fra den sociale døgnvagt e.l.	41	59	100
Henvisning fra private og frivillige hjælpeorganisationer	35	66	100
Gennem opsøgende gadeplansmedarbejdere, klubpersonale e.l.	28	72	100
Gennem sagsbehandler	24	76	100
Andet	9	91	100
Ved ikke	9	91	100

		Ja	Nej	I alt
Mænd	Gennem borgeren selv	51	49	100
	Ved ikke	38	62	100
	Gennem sagsbehandler	35	65	100
	Henvisning fra øvrige offentlige instanser herunder uddannelsesinstitutioner eller sundhedssystemet	32	68	100
	Henvisning fra private og frivillige hjælpeorganisationer	30	70	100
	Gennem politiet	24	76	100
	Gennem opsøgende gadeplansmedarbejdere, klubpersonale eller lign.	22	78	100
	Gennem jobkonsulent	19	81	100
	Gennem henvendelse fra den sociale døgnvagt eller lign.	19	81	100
	Andet	16	84	100

N – Kommuner, der har erfaring med indsatser for voldsudsatte kvinder=58

N – Kommuner, der har erfaring med indsatser for voldsudsatte mænd=37

3.2 Generel støtte til kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter

I dette afsnit er der fokus på indholdet i kommunernes og leverandørernes generelle støttemuligheder for mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. Konkret er kommunerne blevet bedt om at forholde sig til, hvorvidt de pågældende tilbud er dækkende for følgende målgrupper:

- Voldsudsatte kvinder med børn
- Voldsudsatte kvinder uden børn
- Voldsudsatte mænd med eller under børn
- Kvinder udsat for æresrelaterede konflikter
- Mænd udsat for æresrelaterede konflikter.

3.2.1 Udbuddet af støtte

Her handler det i første omgang om at kortlægge kommunernes og leverandørernes egne vurderinger af *udbuddet* af støtte, mens koblingen mellem denne støtte og de voldsudsattes behov for støtte undersøges nærmere i kapitel 4.

Ser vi først på kommunernes vurdering af deres *samlede tilbudsvifte*, så er der en betydelig forskel på, i hvilken udstrækning de vurderer, at denne er dækkende for de tre målgrupper af voldsudsatte.

- Tre ud af fire kommuner vurderer, at tilbuddene samlet set er dækkende for voldsudsatte kvinder med børn (61 pct. i nogen grad, 16 pct. i høj grad)
- Under halvdelen af kommunerne vurderer, at tilbuddene samlet set er dækkende for kvinder uden børn (33 pct. i nogen grad, 13 pct. i høj grad)
- Halvdelen af kommunerne vurderer, at tilbuddene samlet set er dækkende for voldsudsatte mænd (39 pct. i nogen grad, 13 pct. i høj grad).

Dermed kan det konkluderes, at kvinder med børn er den målgruppe, for hvem tilbuddene ifølge kommunerne er mest dækkende, mens tilbuddene generelt vurderes betydeligt mindre dækkende for de øvrige målgrupper. I det følgende ser vi nærmere på vurderingen af tilbuddene for de tre målgrupper af voldsudsatte.

For målgruppen af *voldsudsatte kvinder med børn* er tilbuddet rettet mod *akut bolignød*, den form for tilbud, som i højst grad er dækket af kommunerne, idet respondenterne fra fire ud af fem kommuner vurderer, at dette tilbud er dækkende. Dette skal sandsynligvis ses i lyset af, at kommunerne gør brug af krisecentre i forbindelse med et akut boligproblem. Tabel 4 viser, at mellem to tredjedele og tre fjerdedele af fagfolkene i kommunerne vurderer, at støtten er dækkende med hensyn til tilbud, som favner *rådgivende, koordinerende og behandlende* funktioner. De mindst dækkende tilbud er ifølge fagfolkene i kommunerne tilbud, der repræsenterer en *re-*

orienterende funktion, og delvist også tilbud, der har en beskyttende funktion. Også den praktiske hjælp til bolig vurderes blot som dækkende af halvdelen af fagfolkene i kommunerne.

Tabel 4: Kommunernes vurderinger af hvorvidt deres tilbud til voldsudsatte kvinder med børn er dækkende. I pct. af antal kommuner.⁶

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Akut bolignød	31	50	18	1	100
Økonomisk rådgivning	15	61	23	1	100
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	24	46	17	13	100
Juridisk rådgivning	22	46	28	4	100
Jobformidling	15	51	28	6	100
Psykologisk støttebehandling	11	54	27	8	100
Praktisk hjælp til bolig	8	44	41	7	100
Beskyttelse mod voldelig partner	9	30	42	19	100
Hjælp til at skabe netværk	7	21	56	16	100

N – Kommuner=67-80

Kommunernes vurdering af tilbud til *voldsudsatte kvinder uden børn* følger overordnet set samme mønster som vurderingen af tilbud til kvinder med børn, om end de generelt ikke opleves som dækkende i samme grad. Særligt et tilbud som psykologisk støttebehandling vurderes i langt mindre grad dækkende for kvinder uden børn, hvilket muligvis dækker over, at børn af kvinder, der kommer på krisecenter, har mulighed for psykologsamtaler, samt at der er en kommunal forpligtelse til iværksætte forebyggende foranstaltninger (som fx familiebehandling) i hjemmet, såfremt der er risiko for, at barnet lider overlast. Den koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt er et andet eksempel, hvor der er stor forskel, betinget af at der er et tilbud om koordinerende familierådgiver for kvinder med børn på krisecenter.

Det er væsentligt mere overraskende, at et tilbud som jobformidling vurderes så forskelligt for de to målgrupper, idet udgangspunktet i lovgivningen her er ens for begge målgrupper (se tabel 5).

⁶ Alle tabeller sorteret fra højest til lavest i forhold til summen af værdierne for "I høj grad" og "I nogen grad" med det formål at skabe overblik over, hvad kommunerne oplever som dækkende såvel som ikke dækkende. Tabellerne er dermed lidt forskelligt bygget op, selvom de er baseret på samme type spørgsmålsbatteri.

Tabel 5: Kommunernes vurdering af, hvorvidt deres tilbud til voldsudsatte kvinder uden børn er dækkende. I pct. af antal kommuner.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Akut bolignød	26	39	24	11	100
Økonomisk rådgivning	14	46	28	12	100
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	22	31	30	17	100
Juridisk rådgivning	17	34	36	13	100
Jobformidling	15	33	40	12	100
Praktisk hjælp til bolig	7	38	33	22	100
Beskyttelse mod voldelig partner	6	32	22	40	100
Psykologisk støttebehandling	6	31	45	18	100
Hjælp til at skabe netværk	4	17	48	31	100

N - Kommuner=60-74

For målgruppen af *voldsudsatte mænd* fordeler vurderingen af støttemulighederne sig lidt anderledes. Sammenlignet med kvinder uden børn, vurderes tilbuddene til mændene for hovedparten af tilbuddenes vedkommende lidt mere positivt, hvorimod tilbuddene vurderes at være mindre dækkende, end det er tilfældet for kvinder med børn. De rådgivende funktioner vurderes som mest dækkende, mens støtte i relation til akut bolignød vurderes som markant mindre dækkende end for kvindernes vedkommende, hvilket kan hænge sammen med, at udbuddet af mandecentre er mindre end kvindekrisecentre, om end en kortlægning af mandecentrene viser, at der ikke er kapacitetsproblemer⁷. Ligesom det er tilfældet for tilbud til kvinder, vurderes det også her, at de beskyttende og re-orienterende funktioner ikke er tilstrækkeligt dækkende.

Tabel 6: Kommunernes vurderinger af hvorvidt deres tilbud til voldsudsatte mænd er dækkende. I pct. af antal kommuner.⁸

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Juridisk rådgivning	22	46	27	5	100
Økonomisk rådgivning	19	49	27	5	100
Jobformidling	16	47	28	9	100
Akut bolignød	21	37	29	13	100
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	24	34	21	21	100
Praktisk hjælp til bolig	3	47	29	21	100
Psykologisk støttebehandling	9	34	37	20	100
Beskyttelse mod voldelig partner	4	26	26	44	100
Hjælp til at skabe netværk	3	27	53	18	100

N - Kommuner=27-38

Kommunerne har også vurderet, i hvilken grad deres støttemuligheder for kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter er dækkende. Overordnet set viser undersøgelsen, at støtten til **mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter** generelt vurderes som lidt mindre dækkende sammenlignet med støtten til voldsudsatte kvinder med børn. Det gælder særligt i

⁷ Rikke Plauborg og Karin Helweg-Larsen: *Evaluering af mandecentrene i København og Aarhus. En karakteristik af brugerne og en beskrivelse af deres oplevelser af forløbet i centret*. Udarbejdet af Statens Institut for Folkesundhed i samarbejde med socialministeriet. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet & Socialministeriet. 2011.

⁸ Kun kommuner, der har tilkendegivet at have kendskab til eller viden om målgruppen af voldsudsatte mænd, er blevet stillet dette spørgsmål, hvilket forklarer faldet i populationen.

forhold til akut bolignød og psykologisk støttebehandling. Tilbuddene til mænd og kvinder, der er udsat for æresrelaterede konflikter, vurderes derimod generelt som lidt mere dækkende end støtten til voldsudsatte kvinder uden børn samt voldsudsatte mænd. Som det fremgår af nedenstående tabel, er de mest dækkende tilbud i relation til akut bolignød og de rådgivende funktioner, mens det kun er omtrent hver fjerde, der vurderer, at den re-orienterende funktion i form af hjælp til at skabe netværk er dækkende. Dette kan udgøre en særlig udfordring i forhold til mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter, da disse ofte lever i isolation efter brud med familien (jf. kapitel 4).

Tabel 7: Kommunernes vurderinger af, hvorvidt deres tilbud til mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter er dækkende. I pct. af antal kommuner.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt	N-kvinder	N-mænd
Akut bolignød	36	30	25	9	100	54	27
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	40	24	22	13	100	53	29
Økonomisk rådgivning	31	35	24	10	100	53	29
Jobformidling	19	48	20	13	100	46	26
Juridisk rådgivning	36	30	21	13	100	53	28
Praktisk hjælp til bolig	13	34	36	17	100	54	27
Beskyttelse mod voldelig partner	14	27	36	23	100	48	25
Psykologisk støttebehandling	15	29	37	19	100	52	27
Hjælp til at skabe netværk	12	16	40	32	100	52	28

N – Kommuner=25-54

Samlet set tegner sig altså et billede af, at der på tværs af målgrupper er relativt dækkende hjælp til akut bolignød og rådgivningstilbud, mens der på tværs af målgrupperne mangler tilbud i relation til beskyttelse og hjælp til at skabe netværk. At tilbuddet om hjælp ved akut bolignød er dækkende, mens tilbuddet om beskyttelse ikke er dækkende, indikerer, at der er behov for tilbud om beskyttelse ud over den (midlertidige) beskyttelse, som et krisecenter kan give. Generelt er støtte til akut bolignød, beskyttelse, praktisk hjælp til bolig og psykologisk støttebehandling mindre dækkende for mænd end for kvinder.

3.2.2 Leverandører af støtte

På tværs af stort set alle typer tilbud er de lokale tilbud de mest anvendte i relation til **voldsudsatte**. Den væsentligste undtagelse er, at krisecentre i andre kommuner er de hyppigst anvendte leverandører, når der har været behov for, at den voldsudsatte fraflyttede egen kommune af hensyn til egen sikkerhed.

Tabel 8: Kommunernes valg af leverandører efter støttetilbud. I pct. af antal kommuner.

	Lokalt tilbud i kommunen	Tilbud i anden kommune	Krisecenter i kommunen	Krisecenter i anden kommune	Privat eller frivillig hjælpeorganisation	Ved ikke
Akut bolignød	43	27	37	79	7	5
Psykologisk støttebehandling	81	22	16	24	18	13
Juridisk rådgivning	80	12	17	20	16	10
Økonomisk rådgivning	91	8	13	13	11	13
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	78	9	7	14	4	25

	Lokalt tilbud i kommunen	Tilbud i anden kommune	Krise-center i kommunen	Krise-center i anden kommune	Privat eller frivillig hjælpeorganisation	Ved ikke
Praktisk hjælp til bolig	81	13	8	9	10	16
Hjælp til at skabe netværk	52	6	15	15	19	29
Beskyttelse mod voldelig partner	13	5	24	47	5	16
Jobformidling	80	7	3	0	1	7

N – Kommuner=75-82

Kommunernes svar på spørgsmål om leverandører kan tyde på, at der er et overlap mellem kategorierne *lokale tilbud i kommunerne* og *krisecentre i kommunerne*, hvor fagfolkene i kommunerne opfatter krisecenteret som det lokale tilbud i kommunen. Den antagelse underbygges blandt andet af, at en relativt stor andel af kommunerne angiver, at de kan tilbyde hjælp til akut bolignød via lokale tilbud i kommunerne, dvs. typisk krisecentrene. Denne antagelse støttes af de kvalitative interview, hvor krisecentret i kommunen regnes for at være et af de lokale tilbud.

I forhold til hvilke elementer en kommunes tilbudsvifte til voldsudsatte består af, fortæller en kommunal repræsentant således: *"Der er krisecentret. Der er rådgivning og vejledning dér. De kan være med til, at kvinden bliver klar på, hvor meget volden fylder og hvad, hun er ude i."*

De kvalitative interview tegner også et billede af, at der ofte ikke er noget konkret tilbud, hvis kvinder udsat for vold ikke ønsker at benytte sig af krisecentrets tilbud. Det forklarer en kommunal repræsentant: *"Kommunen tilbyder også rådgivning og vejledning, men hvis kvinden ikke ønsker at komme væk fra manden, så er der ikke noget tilbud. Det eneste tilbud er måske motivationssamtaler, det man får på krisecentret eller her."*

I en anden kommune forklarer den kommunale repræsentant ligeledes: *"I voksensystemet er man meget specialiseret, men hvem tager teten? Krisecentrene er fantastiske i forhold til at støtte op, og lovgivningen er også god. Men der er ikke nogen, hvis du ikke er på krisecenter, så er der ikke nogen, der tager teten. Hverken jobcentret eller ydelseskontoret."*

Ser man på, hvilke leverandører kommunerne anvender til forskellige typer støtte over for **mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter**, er tendensen også her, at de lokale tilbud er de mest anvendte på tværs af stort set alle typer tilbud. Det gælder således både den rådgivende, den behandlende, den koordinerende og den re-orienterende funktion. I forhold til den akutte bolignød og beskyttelse mod voldelig partner er krisecentre i anden kommune også i dette tilfælde den mest anvendte leverandør.

Table 9: Kommunernes valg af leverandører i forbindelse med tilbud til mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter. I pct. af antal kommuner.

	Lokalt tilbud i kommunen	Tilbud i anden kommune	Krise-center i kommunen	Krise-center i anden kommune	Privat eller frivillig hjælpeorganisation	Ved ikke
Akut bolignød	53	35	38	67	18	7
Beskyttelse mod voldelig partner	38	25	35	58	21	17
Praktisk hjælp til bolig	83	7	7	7	0	26
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	82	9	11	18	7	21
Psykologisk støtte-behandling	67	18	13	18	9	25

	Lokalt tilbud i kommunen	Tilbud i anden kommune	Krise-center i kommunen	Krise-center i anden kommune	Privat eller frivillig hjælpeorganisation	Ved ikke
Juridisk rådgivning	78	9	11	19	15	19
Økonomisk rådgivning	83	9	9	11	9	13
Hjælp til at skabe netværk	60	6	13	17	15	25
Jobformidling	75	12	2	0	2	8

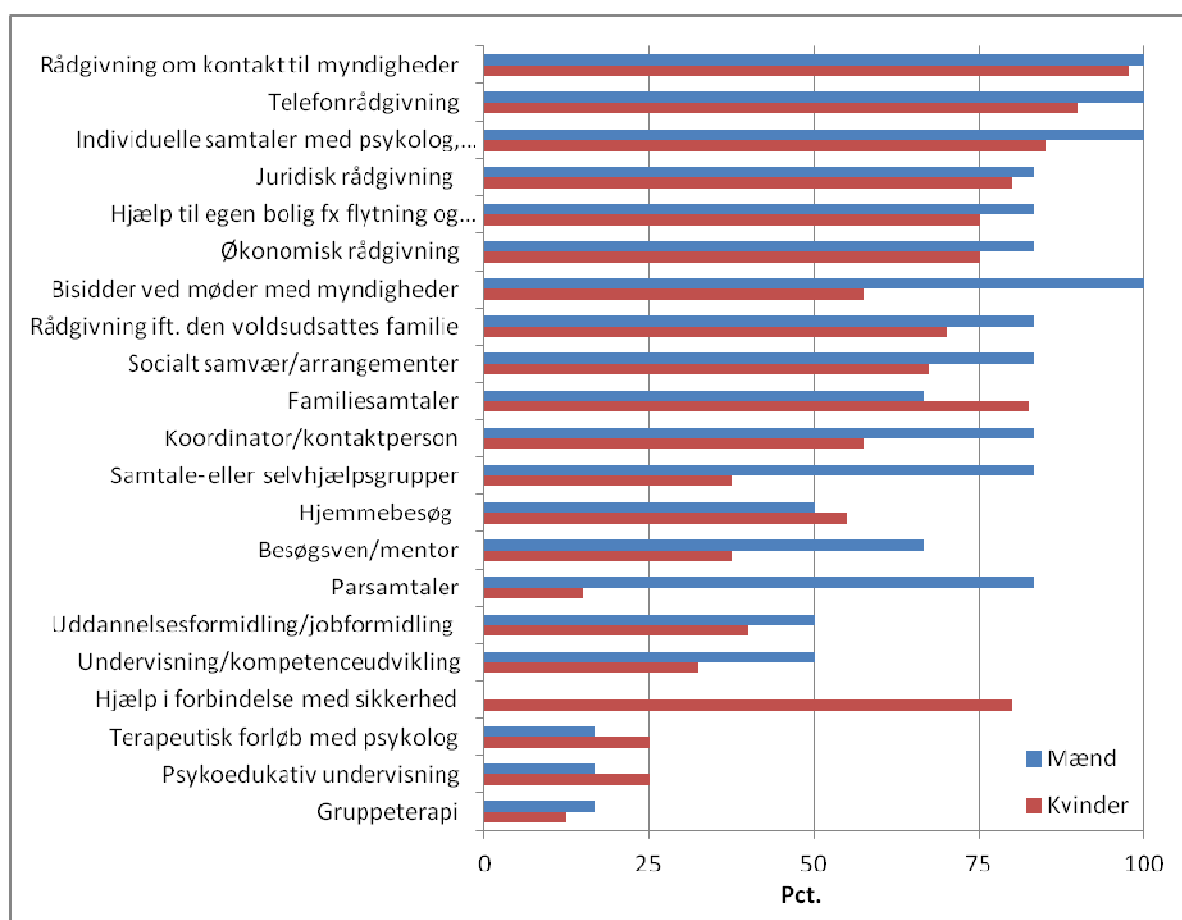
N – Kommuner=52-56

3.2.3 Hvilke konkrete tilbud findes hos leverandørerne

Kortlægningen tegner også et mere indgående billede af, hvad det er for nogle konkrete støttetilbud, som leverandørerne kan tilbyde kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, hvor der er svar fra i alt 47 leverandører, hvoraf 34 er kvindekrisecentre, seks er mandecentre og syv er hjælpeorganisationer.

Som det fremgår af figur 11, er der variationer i leverandørernes støtte til mænd og kvinder. Det er dog kendetegnende, at de rådgivende funktioner prioriteres af langt størstedelen af leverandørerne, og at stort set alle leverandører har tilbud vedrørende rådgivning om kontakt til myndigheder, men også telefonrådgivning samt juridisk og økonomisk rådgivning tilbydes af omtrent fire ud af fem. Samtidigt ses, at under halvdelen af leverandørerne tilbyder re-orienterende tilbud som fx besøgsven/mentor, uddannelses- og jobformidling.

Figur 11: Leverandørernes tilbud til voldsramte kvinder og mænd samt til mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter. I pct. af samlet antal leverandører.

N – Leverandører, der tilbyder støtte til voldsudsatte kvinder= 40

N – Leverandører, der tilbyder støtte til voldsudsatte mænd=12

Der ses dog også betydelige kønsforskelle i karakteren af støttetilbud. Således er bisidderfunktion, parsamtaler og samtale- og selvhjælpsgrupper mere udbredte i forhold til mænd, mens kun kvinder tilbydes beskyttelse for gentagende voldsudsættelse.

Leverandørernes støtte til kvinder og mænd med minoritetsetnisk baggrund adskiller sig i nogen grad fra tilbuddene til etnisk danske kvinder og mænd. Omtrent halvdelen angiver således, at tilbuddene til kvinder og mænd med minoritetsetnisk baggrund adskiller sig fra tilbud til mænd og kvinder med en dansk baggrund, mens lidt under hver tredje angiver, at tilbuddene ikke adskiller sig. Der er en betydelig andel af leverandørerne, der ikke ved, om det er tilfældet.

Tabel 10: Leverandører, der yder særlig støtte til minoritetsetniske kvinder og mænd. I pct. af samlet antal leverandører, der henvender sig til henholdsvis kvinder og mænd.

		Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Adskiller tilbud til minoritetsetniske sig fra tilbud til etniske danske	Kvinder	55	33	12	100
	Mænd	50	25	25	100

N – Leverandører, der tilbyder støtte til voldsudsatte *kvinder*= 35

N – Leverandører, der tilbyder støtte til voldsudsatte *mænd*=12

I de åbne svarkategorier beskriver flere leverandører, at indsatsen især er rettet mod de minoritetsetniske gruppers manglende kendskab til egne muligheder og rettigheder, ligesom denne målgruppe har særlige behov for juridisk støtte i forhold til skilsmisse, opholdstilladelse og bodeling. Derudover beretter flere leverandører om problemer i forbindelse med dansk kundskaber, begrænset samfundskendskab og tidligere social isolation i snævre familiære netværk.

Der er kønsforskelle i leverandørernes støtte til kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter. Tabel 11 viser, at over halvdelen af de leverandører, der henvender sig til kvinder, har et særligt tilbud til kvinder udsat for æresrelaterede konflikter, hvorimod det samme kun er tilfældet for hver fjerde leverandør, der henvender sig til mænd.

Tabel 11: Leverandører, der yder særlig støtte til minoritetsetniske kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter. I pct. af samlet antal leverandører, der henvender sig til henholdsvis kvinder og mænd.

		Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Er der et særligt tilbud til minoritetsetniske udsat for æresrelaterede konflikter	Kvinder	53	42	5	100
	Mænd	27	46	27	100

N – Leverandører, der tilbyder støtte til voldsudsatte *kvinder*= 40

N – Leverandører, der tilbyder støtte til voldsudsatte *mænd*=11

Af de kvalitative interview fremgår det, at de særlige tilbud til kvinderne er rettet mod at varetage deres sikkerhed, idet kvindernes sikkerhedssituation ofte er kritisk.

3.3 Efterværn til kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter

Følgende afsnit sætter fokus på efterværn til kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. I modsætning til generelle støttetilbud skal efterværn her forstås som støtte *i forlængelse* af ophold på et krisecenter. Først beskrives kommunernes vurdering af tilbuddene over for forskellige målgrupper, dernæst ser vi på, hvilke leverandører der anvendes, og endelig ser vi på leverandørernes konkrete tilbud til de forskellige målgrupper.

Som litteraturstudiet påpeger, så fremhæver flere undersøgelser relevansen af et efterværn, idet efterværnet bl.a. mindsker risikoen for, at kvinderne vender tilbage til deres voldelige partner. Efterværnet sigter således mod at styrke kvindernes egne handlemuligheder og styrke (*empowerment*) i overgangsperioden fra at have ophold på krisecenter til at bo alene i egen bolig (jf. Litteraturstudiet, side 9 og 19-20).

Samtidigt viser en undersøgelse, at der i Danmark eksisterer mange forskellige former for efterværn i forlængelse af krisecenterophold, men at der sjældent eksisterer noget fast struktureret

efterværnsprogram, men snarere et tilbud, som er tilpasset den enkelte kvindes behov og ønsker. I den forbindelse påpeger litteraturstudiet endvidere, at det ofte er kvinder med børn, der prioriteres, når krisecentre og kommuner iværksætter efterværnstilbud (Litteraturstudiet, side 10).

3.3.1 Udbuddet af efterværn

Kommunernes vurdering af, i hvilken udstrækning de forskellige typer tilbud om efterværn er dækkende, ligger tæt op af vurderingen af de generelle støttemuligheder. Der er med andre ord kun få variationer i forhold til den analyse, der blevet foretaget som led i afsnit 3.2. Også i efterværnet ses således, at tilbud rettet mod akut bolignød er det mest dækkende, mens det omvendt er hjælp til at skabe netværk, der opleves som mindst dækkende. Af nedenstående tabel ses det dog, at lidt flere kommuner vurderer, at tilbuddet om beskyttelse mod voldelig partner er dækkende, når det handler om indsatsen i efterværnet, end om indsatsen i den generelle støtte, hvilket dog kan skyldes, at der er tale om en gruppe af voldsudsatte, der har været på krisecenter og dermed har søgt en mere aktiv beskyttelse mod voldsudøveren.

Tablet 12: Kommunernes vurderinger af, hvorvidt deres tilbud om efterværn til voldsudsatte kvinder med børn er dækkende. I pct. af antal kommuner.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Akut bolignød	29	50	18	3	100
Jobformidling	20	53	20	7	100
Økonomisk rådgivning	17	56	20	7	100
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	23	49	12	16	100
Juridisk rådgivning	20	51	21	8	100
Praktisk hjælp til bolig	9	54	28	9	100
Psykologisk støttebehandling	11	51	30	8	100
Beskyttelse mod voldelig partner	14	38	31	17	100
Hjælp til at skabe netværk	4	31	41	24	100

N – Kommuner=65-78

Efterværnet for **kvinder uden børn** opleves generelt som en smule mindre dækkende, uanset hvilken type tiltag der er tale om. Særligt i forhold til psykologisk støttebehandling, akut bolignød og koordinerende hjælp vurderes støtten som markant mindre dækkende. Dette skyldes dog sandsynligvis, at kommunerne i henhold til Serviceloven har en række forpligtelser omkring støtte til udsatte børn og unge, og at det er denne tilbudsvifte (som fx familiebehandling), der aktiveres hos kvinder med børn.

Tablet 13: Kommunernes vurderinger af, hvorvidt deres tilbud om efterværn til voldsudsatte kvinder uden børn er dækkende. I pct. af antal kommuner.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Økonomisk rådgivning	22	48	21	9	100
Jobformidling	23	45	23	9	100
Juridisk rådgivning	22	43	21	14	100
Akut bolignød	21	42	27	10	100
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	21	38	25	16	100
Praktisk hjælp til bolig	9	44	29	18	100
Beskyttelse mod voldelig partner	15	34	15	36	100
Psykologisk støttebehandling	9	30	40	21	100
Hjælp til at skabe netværk	8	26	41	25	100

N – Kommuner=61-70

Ser vi nu på støtte og efterværn til **børn, som har overværet vold i familien**, og hvis mor har haft ophold på et krisecenter, så er kommunernes vurdering, at sådanne former for støtte i overvejende grad er dækkende. Det gælder særligt, når det handler om familiebehandling eller individuel behandling, hvilket dækker over tilbuddet om psykologbehandling i henhold til Servicelovens § 109. Også tilbud om støtte i hjemmet og støtte i forhold til fastholdelse i daginstitution er dækkende. Derimod vurderes særlige behandlingsprogrammer kun at være dækkende af under halvdelen af kommunerne. Det er her værd at nævne, at litteraturstudiet viser, at der i Danmark ikke er gennemført en vurdering af efterværnet til børn eller af behovet herfor, men en række projekter har haft fokus på at yde støtte til børnene (Litteraturstudiet, side 21). En evaluering foretaget af Rambøll⁹ indikerer dog, at der kan ses positive resultater af psykologbehandling målrettet børn, der har overværet vold i familien.

Tabel 14: Kommunernes vurderinger af, hvorvidt støttemuligheder og efterværn til børn, hvis mor har haft ophold på krisecenter, og som har overværet vold i familien, er dækkende. I pct. af antal kommuner.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Familiebehandling eller individuel behandling	63	32	5	0	100
Støtte i hjemmet	55	40	5	0	100
Støtte i forhold til fastholdelse i daginstitution	47	48	5	0	100
Fast kontaktperson for barnet	37	47	15	1	100
Særlige behandlingsprogrammer	20	24	21	35	100

N – Kommuner=73-76

Ovenstående evaluering af indsatser, rettet mod kvinder og børn udsat for vold i familien, viser, at der blandt frontpersonalet er begrænset viden om følgevirkninger af barnets overværelse af vold. Derfor er en målrettet formidling af viden om voldsproblematikker og viden om det kommunale beredskab afgørende i forhold til opsporing og indgriben i forhold til vold i familien. Ligeledes viser evalueringen, at det i behandlingen af børn er afgørende, at der ikke alene arbejdes med barnet, men også med centrale personer i barnets omgivelser. Ligeledes peges på, at der er tale om familier med komplekse problemer, hvor der fra gang til gang må tages fat i de aktuelle problemstillinger, og hvor det er vigtigt, at der parallelt med behandlingsindsatsen også arbejdes med en afklaring af øvrige forhold i familien, fx boligsituation, afklaring af forældremyndighed og samvær og evt. forsørgelsesgrundlag. Derfor vil der ofte være behov for behandlingsprogrammer, der er særligt målrettet børn, der har overværet vold, og hvor praktikerne derfor har kendskab til de øvrige dynamikker og problematikker, der er i familien.

3.3.2 Leverandører af efterværn samt indholdet i efterværnet

Ligesom det er tilfældet, når det handler om kommunens generelle støttetilbud, så gælder det også for efterværnet, at kommunerne i stort omfang gør brug af lokale tilbud. Faktisk udgør lokale tilbud en endnu større del af indsatsen, når det handler om efterværn, end når det handler om generel støtte. Således varetages også tilbud om akut bolignød og beskyttelse mod voldelig partner i langt højere grad som led i lokale tilbud frem for af krisecentre i andre kommuner, som det er tilfældet for den generelle støtteindsats. Dette skal dog ses i lyset af, at en del kvinder flytter på krisecenter i en anden kommune, hvor det efterfølgende efterværn vil blive tilbudt i den kommune, hvor hun efterfølgende bosætter sig, og dermed vil være at regne som et lokalt tilbud. Såfremt kvinden bliver bosiddende i krisecenterets beliggenhedskommune, vil efterværnet overgå til denne kommune og sandsynligvis trække på kommunens egne tilbud eller tilbud fra det lokale krisecenter.

⁹ Socialstyrelsen (2012): Støtte og behandling til kvinder og børn i voldsramte familier. Slutrapport (udarbejdet af Rambøll Management Consulting).

Tabel 15: Kommunernes valg af leverandører i forbindelse med forskellige efterværnstilbud. I pct. af antal kommuner.

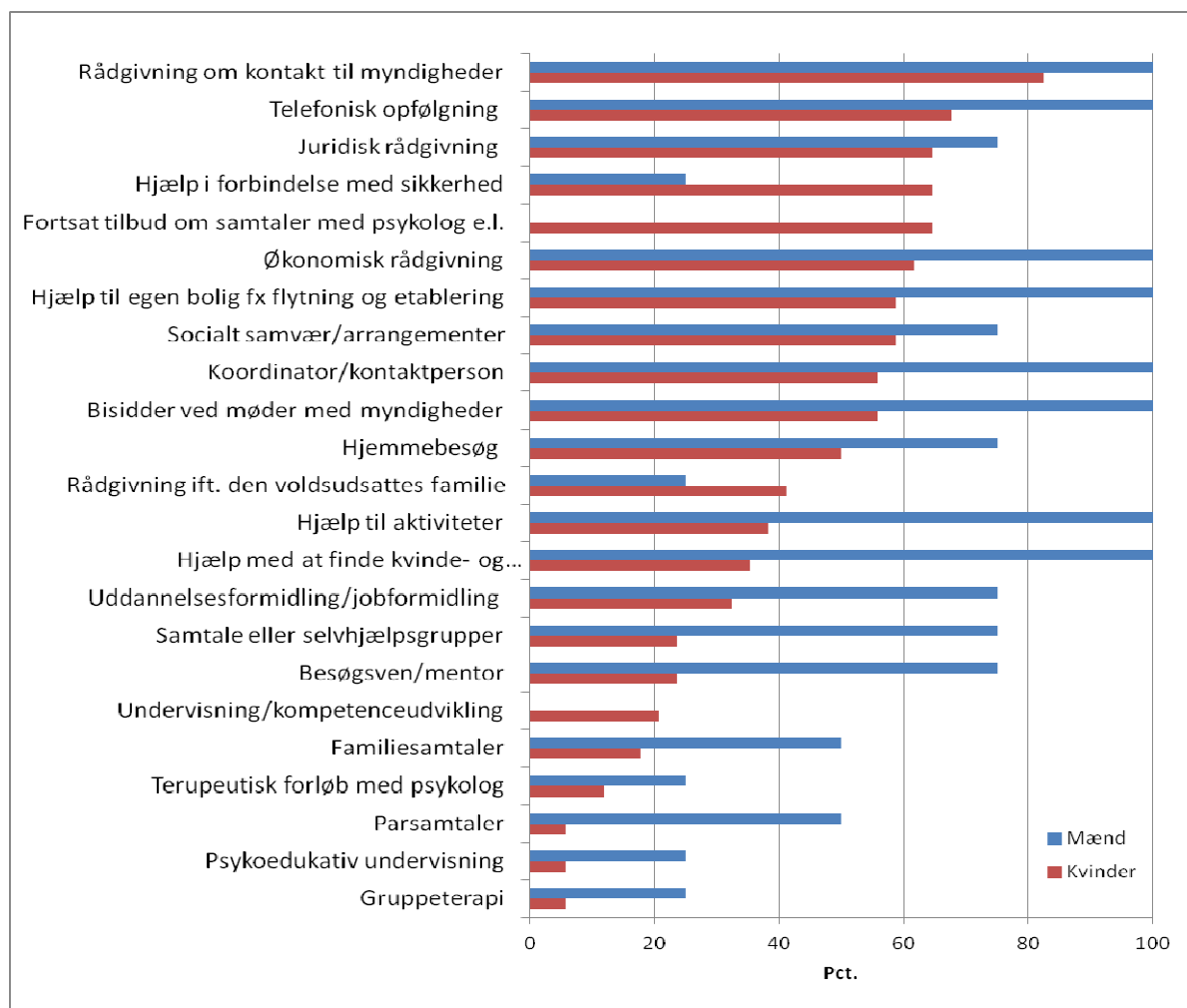
	Lokalt tilbud i kommunen	Tilbud i anden kommune	Krise-center i kommunen	Krise-center i anden kommune	Privat eller frivillig hjælpeorganisation	Ved ikke
Akut bolignød	74	23	37	49	1	8
Juridisk rådgivning	83	8	23	21	16	16
Psykologisk støttebehandling	85	17	15	19	14	14
Økonomisk rådgivning	88	7	17	17	11	13
Beskyttelse mod voldelig partner	74	10	30	40	3	30
Hjælp til at skabe netværk	77	6	19	16	15	24
Koordinerende hjælp i forhold til systemkontakt	92	8	10	11	3	13
Praktisk hjælp til bolig	88	4	10	6	0	22
Jobformidling	90	10	5	2	2	10

N – Kommuner=60-78

Ser vi derefter på *indholdet* i leverandørernes efterværn til *voldsudsatte kvinder og mænd*, tegner der sig et billede af, at fordelingen mellem de forskellige former for indsatser ikke afviger meget fra den fordeling, som kan ses i forbindelse med den generelle støtte til mænd og kvinder, der har været udsat for vold (jf. nedenstående figur 12). Dog er udbredelsen af tilbuddene generelt lavere, når der er tale om efterværn.

De rådgivende funktioner prioriteres højst af leverandørerne, herunder ikke mindst rådgivning om kontakt til myndigheder, telefonisk opfølgning samt juridisk og økonomisk rådgivning, der alle er tilbud, som prioriteres af mere end to ud af tre. I forhold til kvinderne tilbydes hjælp i forbindelse med sikkerhed ligeledes af to ud af tre, ligesom tilbud om samtaler med psykolog også er udbredt i forhold til kvinderne, mens øvrige behandlende tilbud kun udbydes af en begrænset andel af leverandørerne. I forhold til de re-orienterende tiltag, så er der flest, som tilbyder sociale arrangementer (to ud af tre), mens tilbud som besøgsven/mentor og hjælp til at finde kvindel- eller mandeklubber er mindre udbredte.

Figur 12: Leverandørernes efterværn til kvinder og mænd udsat for vold og æresrelaterede konflikter. I pct. af henholdsvis antal kvindekrisecentre og antal mandekrisecentre.

N – kvindekrisecentre=34, og N – mandecentre=4

I *efterværnet til børn*, der har haft ophold på et krisecenter med deres mor, prioriterer krisecentre at klæde forældrene på til at søge de rette behandlingstilbud til barnet. Næsten tre ud af fire har sådanne tiltag, mens lidt under halvdelen har legeaktiviteter, samtaler med egen psykolog og samarbejde med barnets institution eller skole. Omtrent en tredjedel tilbyder kontaktperson, hjemmebesøg og samtaler med ekstern psykolog, mens samtalegrupper er det mindst udbredte tiltag, som stort set ingen krisecentre tilbyder.

Tabel 16: Elementer i efterværnet til børn, der har haft ophold på et krisecenter med deres mor. I pct. af antal leverandører, hvis målgruppe blandt andet er børn.

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Råd og vejledning til forældrene om at søge de rette behandlingstilbud for barnet	70	30	0	100
Legeaktiviteter eller udflugter	48	52	0	100
Samtaler med psykolog, pædagog eller anden fagperson	44	56	0	100
Kontakt/samarbejde med barnets institution eller skole	44	56	0	100
Egen kontaktperson i organisationen	37	63	0	100
Hjemmebesøg	33	67	0	100
Samtaler med ekstern psykolog	33	63	4	100
Psykologisk/terapeutisk samtale	15	85	0	100
Børnegruppe/samtalegruppe	7	93	0	100

N – Leverandører, der tilbyder støtte til børn, hvis mor har haft ophold på krisecenter=27

At leverandørerne i højere grad har efterværnstilbud rettet mod forældrene end mod børnene og prioriterer råd og vejledning til forældrene om støtte til børnene, afspejler som nævnt, at der allerede er en udbredt kommunal forpligtelse til at støtte udsatte børn og unge, og at efterværnsindsatsen derfor naturligt vil involvere kommunerne, når der er tale om børn.

Afslutningsvist undersøges det kort, hvorvidt leverandørernes efterværnstilbud til *minoritetsetniske kvinder og mænd* adskiller sig fra efterværnet til etnisk danske kvinder og mænd. To ud af fem angiver, at tilbuddene til minoritetsetniske kvinder og mænd adskiller sig, da disse målgrupper har særlige behov.

Table 17: Efterværnstilbud til minoritetsetniske kvinder og mænd. I pct. af antal krisecentre.

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Adskiller tilbud til minoritetsetniske sig fra tilbud til etniske danskere	39	32	29	100

N=38, heraf 34 kvindekrisecentre og 4 mandecentre

Som tidligere beskrevet, er analysen af efterværnet for *kvinder udsat for æresrelaterede konflikter* en integreret del af analysen af kommunens samlede efterværn for voldsudsatte i bredere forstand. Her undersøges det derfor kort, om kommunerne har målrettede efterværnstilbud til kvinder, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. Som det fremgår nedenfor, giver kun hver tiende respondent udtryk for, at man i kommunen har et sådant efterværn, mens over halvdelen svarer, at det ikke er tilfældet.

Table 18: Erfaring med at benytte efterværnstilbud målrettet kvinder med minoritetsbaggrund, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. I pct. af antal kommuner.

Ja, efterværnet har en særlig karakter for kvinder med etnisk min.baggr udsat for æresrelaterede konflikter	11
Nej, efterværn gives til kvinder udsat for vold og adskiller sig ikke fra efterværnet beskrevet tidl. i spg.skemaet	54
Ved ikke	35
Total	100

N - Kommuner=87

3.4 Samarbejde og organisering

I de følgende afsnit undersøges organiseringen af indsatsen over for voldsudsatte og samarbejdet mellem kommuner og leverandører omkring denne indsats over for voldsudsatte. Der sættes fokus på en række undertemaer, der kan forventes at have betydning for, hvordan eksisterende støttemuligheder gøres tilgængelig for målgrupperne.

Ser vi først på om kommunernes brug af personale med særligt fokus på og **kompetencer inden for området**, tegner der sig et billede af, at disse varierer, afhængigt af hvilke målgrupper det drejer sig om. Flest kommuner angiver, at de har særlige kompetencer i forhold til voldsudsatte kvinder med misbrugsproblemer og sindslidelser, mens færrest har særlige kompetencer i forhold til voldsudsatte mænd med og uden børn. For de øvrige målgruppers vedkommende angiver mellem halvdelen og to tredjedele af respondenterne, at kommunen har fokus på disse.

Table 19: Hvorvidt kommunen har sagsbehandlere eller øvrige videnspersoner med særligt fokus på og kompetencer inden for vold i nære relationer for følgende målgrupper. I pct. af antal kommuner.

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Kvinder med og uden børn	66	25	8	100
Mænd med og uden børn	42	40	18	100
Kvinder med etnisk minoritetsbaggrund	61	25	13	100
Mænd med etnisk minoritetsbaggrund	53	27	21	100
Kvinder med handicap	55	27	18	100
Kvinder med sindslidelser	70	17	13	100
Kvinder med misbrugsproblemer	75	15	11	100
Børn, der har været vidne til fysisk vold	57	23	21	100

N – Kommuner=83

I de kvalitative interview påpeger flere aktører, at vold som hovedproblematik fylder forholdsvis lidt – både i kommunernes organisering af indsatsen og hos de voldsudsatte, som modtager støtte fra kommunen. Således peger flere kommunale aktører på, at der blandt de voldsudsatte, som modtager støtte fra kommunen, ofte er tale om personer med komplekse problemstillinger, hvor volden er relateret til andre problematikker som fx misbrug.

Ydermere er det interessant, at der for flere målgrupper er en betydelig andel af kommunerne, der ikke ved, om der findes personer med særlige kompetencer i relation til de forskellige målgrupper, til trods for at surveyen netop henvender sig til kommunale nøglepersoner i forhold til voldsudsatte kvinder og mænd. Dette giver anledning til den nærliggende konklusion, at der mangler klarhed over kommunernes beredskab i forhold til voldsudsatte, hvilket potentielt set kan udgøre en hindring for, at de voldsudsatte får den rette støtte. En grundlæggende præmis, for at de voldsudsatte får den nødvendige hjælp, må således formodes at være, at kommunale nøglepersoner kan guide dem igennem systemet og finde frem til den rette hjælp.

Som det fremgår nedenfor, er der betydelig variation i omfanget af kommunernes fokus på efterværn, afhængigt af hvilken målgruppe vi har med at gøre. To ud af tre kommuner vurderer, at de har særligt fokus på eller kompetencer i forhold til efterværn for voldsudsatte kvinder med børn. Det er sandsynligvis den koordinerende familierådgiver, der her er udslagsgivende. Til sammenligning har kun en ud af tre kommuner særligt fokus på efterværn over for voldsudsatte kvinder uden børn. For kvinder udsat for æresrelaterede konflikter er det omkring halvdelen af kommunerne, der svarer bekræftende på spørgsmålet.

Tabel 20: Hvorvidt der findes personale i forvaltningen, som har særligt fokus på eller kompetencer i forhold til efterværn til følgende målgrupper. I pct. af antal kommuner

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Voldsudsatte kvinder med børn	62	24	14	100
Voldsudsatte kvinder uden børn	36	42	22	100
Kvinder med minoritetsetnisk baggrund udsat for æresrelaterede konflikter	52	24	24	100

N - Kommuner =84

Også her er det tankevækkende, at relativt store andele svarer, at man ikke ved, om kommunen har særligt fokus på eller kompetencer i forhold til efterværn. Det gælder særligt over for de to sidstnævnte målgrupper. Denne manglende klarhed over kommunernes beredskab i forhold til efterværn kan naturligvis have indflydelse på muligheden for, at de voldsudsatte får adgang til et sådant tilbud.

Et andet centralt tema er, hvordan **kommunerne koordinerer** indsatsen over for voldsudsatte. Her ser vi på, dels om der overhovedet finder en koordinering sted, dels hvordan denne koordinering gribes an.

Ser vi først på støtten til voldsudsatte mænd og kvinder, så viser det sig, at graden af koordinering er lidt større, når det handler om støtten over for kvinder end mænd. To ud af tre respondenter angiver således, at indsatsen over for kvinder er koordineret, mens det gælder for under halvdelen, når det handler om indsatsen over for mænd. I de tilfælde, hvor der sker en koordinering, er opgaven oftest fordelt på flere sagsbehandlere, mens det i færre tilfælde er en gennemgående kommunal kontaktperson, der står for dette.

Tabel 21: Hvem koordinerer kommunens støtte til kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer. I pct. af antal respondenter.

	Kvinder	Mænd
Én gennemgående kommunal sagsbehandler/kontaktperson	18	14
Flere sagsbehandlere med hvert deres ansvarsområde	50	32

Det er ikke fast koordineret	30	42
Ved ikke	2	12
Total	100	100

N – Kommunale repræsentanter i kommuner, der har erfaringer med indsatser for voldsramte kvinder=145

N – Kommunale repræsentanter i kommuner, der har erfaringer med indsatser for voldsramte mænd=59

Når det handler om koordinering af efterværnsindsatsen for kvinder med og uden børn, så sker den højeste grad af koordinering i forhold til den førstnævnte målgruppe, hvor tre ud af fem respondenter angiver, at der finder en koordinering sted i kommunerne – hvad enten denne opgave er fordelt på flere sagsbehandlere i egen og andre kommuner eller hos en gennemgående sagsbehandler. For kvinder uden børn angiver to ud af fem, at der sker en sådan koordinering. Lidt under hver femte angiver, at der ikke finder en fast koordinering sted, men at koordinering sker løbende og er mere personafhængig.

Tabel 22: Hvem koordinerer efterværnet i kommunerne for henholdsvis kvinder med og uden børn. I pct. af antal respondenter.

	Kvinder med børn	Kvinder uden børn
Én gennemgående kommunal sagsbehandler /kontaktperson i bopælskommunen	26	17
Én gennemgående kommunal sagsbehandler /kontaktperson i opholdskommunen	3	3
Flere sagsbehandlere med hvert deres ansvarsområde	28	21
Kontaktperson på kvindekrisecentret	8	5
Det er ikke fast koordineret	15	19
Ved ikke	18	35
Total	100	100

N – Kommunale repræsentanter i kommuner, der har erfaringer med indsatser for voldsramte kvinder=145

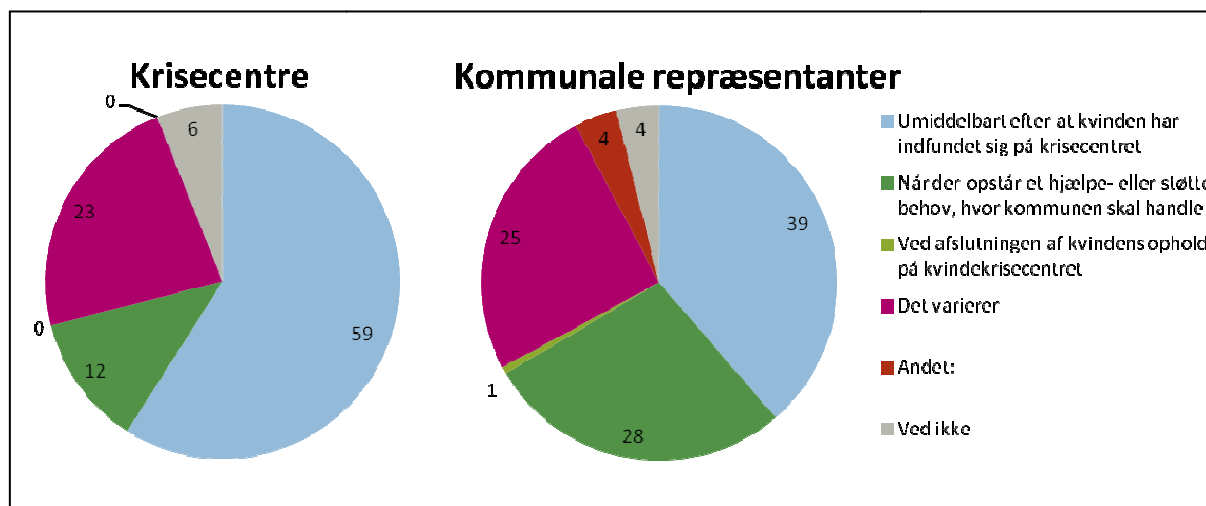
De kvalitative interview bekræfter dette mønster med, at koordinering ofte er personafhængig, om end man i nogle kommuner har formaliseret koordinatorfunktionen. I en af kommunerne, der har deltaget i kvalitative interview, er der ansat en faglig konsulent med koordinatorfunktionen. Koordinatoren oplever, at de forskellige forvaltninger har svært ved at gennemskue det kommunale system, men også at de har et godt kendskab til koordinatorfunktionen. Derfor henviser de jævnligt borgerne videre til koordinatoren, hvorefter denne fordeler henvendelserne mellem de relevante rådgivere. Dog findes der i den pågældende kommune ikke nøglepersoner i de forskellige forvaltninger, som den faglige koordinator har særlig kontakt med. Dette illustreres i følgende citat: *"Det foregår på den måde, at vi sørger for, at kvinden, hvis hun skal søge om enkelt-tydelser, så hjælper vi og tager kontakt til sagsbehandlere. Hvis det er flere, så tager vi kontakt til sagsbehandlere i jobcentret. Vi udfylder skemaet, da kvinden har brug for hjælp til kontakt. [...] Vi står kun for at formidle kontakten og er ofte ikke med til møder i jobcentret. Det er ikke relevant, for når vi formidler kontakt, så orienterer vi typisk den næste om problematikken."*

Der findes dog ikke formelle aftaler mellem forvaltninger om, hvordan denne koordinatorfunktion benyttes, og derfor forekommer der også en del henvendelser i de andre forvaltninger, som den faglige koordinator ikke bliver involveret i. I andre kommuner har man ikke en tilsvarende koordinatorfunktion, om end dette efterlyses af personalet, da de her savner funktioner, der kan understøtte samarbejdet på tværs af de forskellige forvaltninger og give mulighed for at tilbyde en mere helhedsorienteret indsats.

En ting er, hvordan kommunerne internt organiserer indsatsen. Et lige så vigtigt spørgsmål er, hvordan kommuner og leverandører koordinerer indsatsen, herunder ikke mindst hvornår kommunerne gøres opmærksom på, at en kvinde har indfundet sig på et krisecenter. De fleste krisecentre (to ud af tre) giver kommunen besked om dette umiddelbart efter kvindens ankomst til krisecentret. Næsten en fjerdedel af leverandørerne oplyser dog, at dette varierer fra sag til sag, afhængigt af kvindens behov for støtte, mens en mindre andel først kontakter kommunen, når der opstår behov for, at kommunen handler i sagen. Kommunernes erfaringer varierer i forhold til krisecentrenes, idet kun to ud af fem respondenter rent faktisk oplever, at forvaltningen kon-

taktes, umiddelbart efter kvinden har indfundet sig på et krisecenter. Næsten en tredjedel af forvaltningerne vurderer derimod, at de først bliver kontaktet, når der er behov for specifik handling. Forskellen i de to parters vurdering kan være udtryk for, at ikke alle forvaltninger orienteres om kvindens ophold samtidigt, idet man involverer de relevante forvaltninger efter behov i løbet af krisecenteropholdet.

Figur 13: Hvornår gøres kommunen opmærksom på, at en kvinde har indfundet sig på et krisecenter? I pct. af henholdsvis antal kvindekrisecentre og antal kommunale repræsentanter.

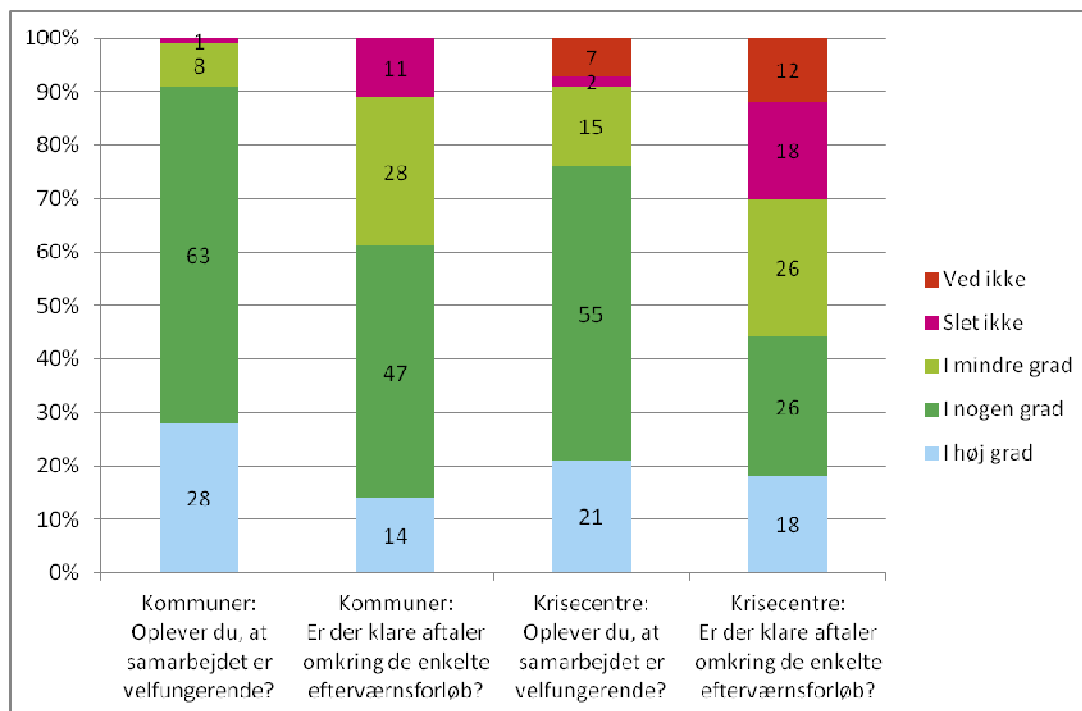
N – Kvindekrisecentre=34

N – Kommunale repræsentanter i kommuner, der har erfaringer med indsatser for voldsramte kvinder=155

Afslutningsvist i dette afsnit undersøges kommunernes og leverandørernes vurdering af samarbejdet. Det undersøges, både hvordan man generelt vurderer samarbejdet, og hvordan man vurderer eksisterende samarbejdsaftaler.

Samarbejdet vurderes som positivt af såvel kommuner som leverandører. Ikke mindst kommunerne er positive, idet over ni ud af ti vurderer, at samarbejdet i høj grad eller i nogen grad er velfungerende. For leverandørernes vedkommende (krisecentre, mandecentre og hjælpeorganisationer) gælder det tre ud af fire. Det er dog værd at bemærke, at størstedelen af såvel kommuner som leverandører kun "i nogen grad" vurderer samarbejdet som velfungerende, hvilket sandsynligvis dækker over, at samarbejdet varierer, afhængigt af hvem der samarbejdes med. Dette illustreres også ved, at hver sjette leverandør ikke er tilfreds med samarbejdet.

Tabel 23: Kommunerne og kvindekrisecentre fordelt efter oplevelse af samarbejde og aftaleniveau mellem forvaltningen og kvindekrisecentrene. I pct. af henholdsvis antal kommuner og antal kvindekrisecentre.

N – Kommuner, oplevelse af samarbejde=83, N- Kommuner, vurdering aftaleniveauet=75

N – Kvindekrisecentre=34

I forhold til hvorvidt der er klare aftaler om rollefordeling i forbindelse med efterværnsforløb, så er billedet også her, at kommunerne er mere positivt indstillede end leverandørerne (her kvindekrisecentre). Tre ud af fire kommuner angiver, at der er klare aftaler, hvorimod det gælder under halvdelen af leverandørerne. Det er en klar indikation på, at aktørernes roller og ansvar ikke i tilstrækkelig udstrækning er defineret, når så stor en andel af leverandørerne svarer således. Det er klart, at dette kan have konsekvenser for den støtte, der ydes til de voldsudsatte, når rollefordelingen i så mange tilfælde er uklar.

At der mangler klare aftaler vedrørende efterværnsindsatsen, illustreres også af, at der er varierende praksis, i forhold til om kommunen iværksætter en børnefaglig undersøgelse, mens kvinden og barnet opholder sig på krisecenteret, hvilket ofte vil være grundlaget for at iværksætte efterfølgende støtte. Her tegner kortlægningen et billede af, at 33 pct. af kommunerne oplyser, at undersøgelsen typisk iværksættes, mens barnet opholder sig på krisecenteret, mens 10 pct. angiver, at den iværksættes efter endt krisecenterophold, og 55 pct. at der ikke foreligger nogen bestemt praksis, og at begge scenarier derfor typisk forekommer i lige vid udstrækning.

Med udgangspunkt i de kvalitative data er krisecentrenes og kommunernes oplevelse af samarbejde bedst i de tilfælde, hvor parterne har et godt kendskab til hinandens personer og faglighed. Der synes at være et behov for en fælles forståelse for kvindernes problemstillinger og støttmæssige muligheder og begrænsninger, der ikke overraskende i højere grad bliver mødt i de tilfælde, hvor familierådgiveren besøger centret jævnligt, og der jævnligt er kontakt mellem kommune og krisecentre. Flere krisecentre har også god erfaring med at lave nedskrevne aftaler og procedurer med de kommuner, som de fleste af de kvinder, som de modtager, er bosat i, fx vedrørende informering om indflytning.

I tilfælde, hvor der er et godt samarbejde mellem kommunen og krisecenteret, er familierådgiverne ofte medvirkende til at reducere kvindernes behandlingstid, fordi formalia bliver overholdt fra starten, og fordi koordinatorens netværk internt i kommunen ofte medfører, at sagerne hurtigere fordeles til de relevante kommunale rådgivere og sagsbehandlere. Det kommer dermed de voldsudsattes sagsbehandling til gavn, når den koordinerende familierådgiver er velbevandret i det kommunale system og har en god kontakt til de forskellige forvaltninger i kommunen, som ofte

kan være involveret i kvindernes meget komplekse problemstillinger; noget, som flere krisecentre ikke oplever.

Der findes dog ikke i alle kommuner en koordinerende familierådgiver i henhold til Servicelovens § 109, og den forskellige praksis i kommunerne i forhold til voldsramte medførere, at kommunerne har svært ved at samarbejde og fordele ansvaret på tværs. *"Det er ret problematisk, at man har ændret lovgivning – førhen skulle kommunen, hvor krisecenteret lå i, sørge for familierådgivning og psykologbehandling – og så skulle hjemkommunen betale. Det er problematisk, fordi nogle kommuner ved ikke, at § 109, stk. 4, findes, eller kommunerne siger, at kvinderne kan få det senere, og så hører man aldrig noget."* (Koordinerende familierådgiver)

Også krisecentrene har svært ved at håndtere den forskellige praksis i kommunerne, og krisecentrenes oplevelse er derfor, at de ofte bruger mange ressourcer på at orientere sig om, hvordan den enkelte kommune fungerer. *"Det er ofte svært at finde ud af, hvilken kommune der tager ansvar for den enkelte sag. Det betyder, at kvinderne får oplevelsen af, at der ikke er nogen der vil hjælpe dem. Og det betyder også, at opholdet her forlænges. Kommunernes reaktionstid afhænger i høj grad af den enkelte socialrådgivers kompetencer."* (Krisecentermedarbejdere). Tendensen til, at krisecentermedarbejderne står med en betydelig koordineringsopgave fordi der typisk er adskillige kommunale sagsbehandlere med hvert deres ansvarsområde inde over kvindens sag, bekræftes ligeledes i forskningsprojektet *Familien betyder alt*, der beskæftiger sig med vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier ¹⁰

Endelig er det blevet undersøgt, i hvilken udstrækning, der er iværksat tiltag, der skal styrke samarbejdet mellem kommuner og leverandører. Halvdelen af leverandørerne angiver, at der er iværksat tiltag i form af en kommunal sagsbehandler, som kommer fast i organisationen, mens fælles temadage og lignende derimod kun er et tiltag, som, hver fjerde leverandør oplever, er iværksat. Stort set samme tendens gælder, når det handler om netværksmøder.

Tabel 24: Kvindekrisecentrenes oplevelse af, hvorvidt der findes tiltag, som skal styrke samarbejdet mellem kommunen og den enkelte organisation. I pct. af antal leverandører

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
Udarbejdelse af samarbejdsaftale	41	53	6	100
Fælles temadage	24	73	3	100
Kommunal sagsbehandler eller koordinerende person, der kommer fast i organisationen	68	29	3	100
Fælles netværksmøder	26	71	3	100

N – Kvindekrisecentre=34

I forlængelse af ovenstående analyse af, at der mangler klare aftaler, er det heller ikke overraskende, at kun to ud af fem leverandører svarer, at der er udarbejdet samarbejdsaftaler. Også dette peger i retningen af, at der er udviklingsmuligheder for samarbejdet mellem kommuner og leverandører.

3.5 Opsamling

Nedenfor fremgår de væsentligste konklusioner på baggrund af afsnittet.

Støtte og efterværn iværksættes oftest efter en henvendelse fra borgen selv

Samlet set tegner kortlægningen et billede af, at indsatsen over for mænd og kvinder udsat for vold i nære relationer i de fleste tilfælde iværksættes som opfølgning på en kontakt fra personer selv. Her er det værd at bemærke, at kun fire ud af ti kommunale repræsentanter har erfaring med, at voldsudsatte mænd tager kontakt til forvaltningen.

Støtte og efterværn er mest dækkende for kvinder med børn

Kortlægningen viser også, at der er markant forskel på, i hvilken udstrækning kommunerne vurderer, at deres samlede tilbudsvifte er dækkende for forskellige grupper udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. Således ses, at både den generelle støtte og efterværnstilbud er mest dækkende i forhold til voldsudsatte kvinder med børn, mens tilbuddene er langt mindre dækkende

¹⁰ Danneskiold-Samsøe, S. m.fl.: *Familien betyder alt. Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*. Frydenlund 2011, s. 289

de i forhold til voldsudsatte mænd samt voldsudsatte kvinder uden børn. Dette underbygges af litteraturstudiet. Generelt vurderes tilbuddene til kvinder uden børn mindst dækkende, hvilket dog skal ses i lyset af, at der i kommunerne er sparsomme erfaringer med støtte til voldsudsatte mænd, og at der derfor er mindre kendskab til disses behov for støtte. Støtten til mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter vurderes ligeledes mindre dækkende end støtten til voldsudsatte kvinder med børn.

Støtten har primært fokus på akut bolignød og rådgivning

Ser vi på tværs af de forskellige typer tilbud om støtte og efterværn, er det generelt vurderingen blandt kommunerne, at tilbud rettet mod akut bolignød samt rådgivende funktioner hører til de typer tilbud, der i størst omfang dækker de voldsudsattes behov for støtte. Kortlægningen tegner samtidigt et billede af, at re-orienterende tiltag i form af fx hjælp til at skabe netværk langt fra vurderes som dækkende af kommuner og leverandørerne, uanset målgruppen. Desuden vurderer kommunerne, at tilbud om beskyttelse er væsentligt mindre dækkende end tilbud om akut bolignød, hvilket indikerer, at der er behov for tilbud om beskyttelse ud over den (midlertidige) beskyttelse, som et krisecenter kan give.

Lokale tilbud er mest udbredte

På tværs af stort set alle typer støtte- og efterværnstilbud er de lokale tilbud de hyppigst anvendte. Dog er krisecentre (særligt i andre kommuner) en hyppigt anvendt leverandør, når det handler om den akutte bolignød og voldsudsattes sikkerhed.

Efterværnet er ikke fast struktureret

Der eksisterer i Danmark mange forskellige former for efterværn i forlængelse af krisecenterophold, men der er som oftest ikke tale om et fast struktureret efterværnsprogram. Derimod tilrettelægges efterværnet individuelt efter den enkelte kvindes behov og ønsker.

Begrænset målretning af efterværn til personer udsat for æresrelaterede konflikter

Under hver tiende kommune har et særligt efterværn, der er målrettet minoritetsetniske kvinder udsat for æresrelaterede konflikter. Ser vi på leverandørernes støtte og efterværn, er billedet mere nuanceret. Halvdelen af de leverandører, der henvender sig til kvinder, har et særligt tilbud om støtte til minoritetsetniske kvinder udsat for æresrelaterede konflikter, hvorimod det samme kun er tilfældet for hver fjerde leverandør, der henvender sig til mænd.

Begrænsede støttemuligheder i relation til vold

Kortlægningen tegner et billede af, at støttemulighederne for voldsudsatte kvinder med børn er mest dækkende, mens støtten er mindst dækkende for voldsudsatte kvinder uden børn og voldsudsatte mænd, og at dette skyldes, at der i regi af børneparagrafferne i Serviceloven kan iværksættes forskellige støttetilbud. Derimod er handlemulighederne mere begrænsede, når der er tale om kvinder og mænd uden børn, fordi støtten her følger voksenbestemmelserne, hvor støtten ofte afhænger af parallelle problemstillinger i relation til borgerens funktionsniveau og sociale ud-sathed, fx misbrug, handicap og sindslidelser. Det betyder, at kvinder og mænd uden sådanne parallelle problemstillinger kan have vanskeligt ved at få adgang til støtte i kommunalt regi.

Manglende klarhed over kommunernes kompetencer og beredskab

Kortlægningen viser, at der i en betydelig andel af kommunerne mangler kendskab til, om der er personer med særlige kompetencer i forhold til flere af målgrupperne udsat for vold og æresrelaterede konflikter, ligesom det i en betydelige andel af kommunerne er uklart, hvordan støtten og efterværnet koordineres. Det tyder således på, at der mangler klarhed over kommunernes beredskab i forhold til voldsudsatte, hvilket potentielt set kan udgøre en hindring for, at de voldsudsatte får den rette støtte.

Koordineringen af støtte og efterværn gribes forskelligt an og varierer på tværs af målgrupper

Det er endvidere værd at bemærke, at koordineringen af efterværnsindsatsen gribes meget forskelligt an. Den højeste grad af koordinering sker i forhold til voldsudsatte kvinder med børn, hvorimod graden af koordinering er lidt mindre, når det handler om voldsudsatte kvinder uden børn. Ser vi på støtte i bredere forstand, så er denne mere koordineret i forhold til kvinder end

mænd. Samtidigt er der eksempler på kommuner, som efterlyser mere koordination på tværs af forvaltninger for derved at tilbyde en mere helhedsorienteret indsats.

Uklar rollefordeling i samarbejdet mellem kommuner og leverandører

Analysen af samarbejdet viser endvidere, at der trods en overordnet tilfredshed med samarbejdet mangler klare aftaler om rollefordelingen mellem kommuner og leverandører i forbindelse med efterværnsforløb. Samarbejdet fungerer bedst i de tilfælde, hvor parterne har et godt kendskab til hinanden. I de tilfælde, hvor der er et godt samarbejde, er familierådgiveren ofte medvirkende til at sikre en hurtigere sagsbehandling som følge af god kontakt ind i de forskellige forvaltninger.

4. BEHOV FOR STØTTE OG EFTERVÆRN

Voldsudsatte kvinder og mænd udgør en heterogen gruppe, hvor etnicitet, klasse, alder, uddannelse, handicap, seksualitet og familie- og netværkstilknytning osv. kan påvirke deres voldsoplevelser og efterfølgende opfattelse af behov for hjælp (Helweg-Larsen et al., 2007 & 2008, Sullivan et al., 1994). Der er således ikke én form for hjælp, der passer alle. Ét tilbuds positive effekt kan være knyttet til netop den målgruppe, der benytter det, og derfor kan det ikke med sikkerhed overføres på en anden målgruppe (Anttila et al., 2006).

I dette kapitel undersøges det nærmere, hvilke behov for hjælp de forskellige målgrupper af voldsudsatte selv vurderer, at de har. Dernæst ses på, hvorvidt de voldsudsattes behov bliver matchet af de eksisterende tilbud, både ud fra de voldsudsattes egen vurdering og ud fra kommuners, krisecentres og hjælpeorganisationers vurdering. Til sidst fremlægges de mulige forklaringer på matchet – eller mangel på samme – mellem tilbuddene til voldsudsatte og de behov, de har for hjælp.

Viden om de forskellige grupper af voldsudsattes behov er hentet dels fra surveyen til voldsudsatte, dels fra kvalitative interview med voldsudsatte på krisecentre og telefoninterview med voldsudsatte, som har besvaret surveyen og derfor ikke nødvendigvis har været på krisecenter. I alt 155 respondenter har besvaret surveyen.

- 97 pct. af respondenterne har været udsat for vold af fysisk, psykisk eller seksuel karakter af deres nuværende eller tidligere partner, kæreste, ægtefælle eller andre i den nære familie og indgår i kategorien "*Voldsudsatte*".
- 8 pct. har været udsat for tvangsægteskab, trussel om tvangsægteskab eller anden tvang i familien og indgår i kategorien "*Udsat for æresrelaterede konflikter*". Der er således et overlap mellem kategorierne, idet flere af de personer, der oplever en tvangsproblematik i familien, også oplever fysisk eller psykisk vold i nære relationer.
- 52 pct. af respondenterne har fået hjælp fra et krisecenter, hvoraf 65 pct. har forladt krisecenteret på besvarelestidspunktet. Sidstnævnte gruppe kvinder indgår både i kategorien "*Voldsramte*" og i kategorien "*Kvinder, der har været på krisecenter*".

Respondenterne fra surveyen er primært fundet gennem krisecentre (M/K), interesseorganisationer (fx Etnisk Ung, Dansk Flygtningehjælp eller Mødrehjælpen) og internettet. Lidt over halvdelen af respondenterne har udfyldt skemaet i forbindelse med ophold på krisecenter. 10 pct. har fået skemaet igennem en hjælpeorganisation, og 20 pct. har selv fundet skemaet på internettet, enten via ditforhold.dk eller girltalk.dk.

Surveypopulationen adskiller sig fra de personer, det har været muligt at indhente registeroplysninger på, og som blev gennemgået i kapitel 3, på to væsentlige parametre:

- 48 pct. af respondenterne har ikke modtaget hjælp fra et krisecenter.
- 83 pct. af respondenterne har ikke politianmeldt volden.

Ses på tværs af disse to variable, er der 44 pct. af respondenterne, der hverken har politianmeldt voldsudøveren eller været på krisecenter.

Surveyen kan således siges at være nået rimeligt bredt ud. Det skal samtidigt nævnes, at respondenterne må formodes at repræsentere en gruppe af voldsudsatte, der har opnået en vis erkendelse af volden og er ved at afsøge mulighederne for hjælp til deres problemstillinger eller allerede modtager støtte. Dette konkluderes ud fra, at respondenterne netop har henvendt sig til steder, hvor de kan modtage hjælp (krisecentre, interesseorganisationer, skadestue eller kommune), eller har fundet frem til spørgeskemaet på internettet via hjemmesider, der blandt andet adresserer kærestevold. Surveyen kan altså ikke siges at være nået ud til den gruppe af voldsudsatte, som intet kendskab har til støttemuligheder, eller som måske ikke til fulde har erkendt, at de er underlagt vold.

For knap halvdelen af respondenterne fra surveyen har volden stået på i mere end tre år. 16 pct. har dagligt været udsat for vold, 32 pct. har ugentligt været udsat for vold. For 6 pct. er der tale om en enkeltstående hændelse. Hver fjerde har været udsat for vold inden for den seneste måned. Hver tredje har været udsat for vold inden for de seneste 1-6 måneder. Der er således tale om relativt aktuelle problematikker.

En tredjedel af respondenterne har en minoritetsetnisk baggrund. Knap halvdelen af respondenterne har et fuld- eller deltidsarbejde, en tredjedel er arbejdssøgende. 70 pct. har børn, heraf har 84 pct. børn under 18 år. I snit har respondenterne med børn 2,1 barn.

4.1 Hvilket behov har forskellige målgrupper

Kvinder og mænd udsat for vold kan have forskellig brug for støtte, afhængigt af voldens karakter og deres livssituation. Som det fremgår af litteraturstudiet, viser flere undersøgelser netop, at målgruppernes behov for efterværn er forskelligt, herunder at fx minoritetsetniske kvinder har et særligt behov, bl.a. på grund af sprogbarrierer og manglende kendskab til det danske samfund. Samtidigt er der nogle gennemgående behov på tværs af grupperne af voldsudsatte, som bl.a. handler om et behov for fortsat kontakt til krisecenteret, samtaler og psykologbistand, økonomisk hjælp samt netværk og sociale aktiviteter. Vi ved desuden meget lidt om behovet hos voldsudsatte mænd (Litteraturstudiet, side 14-18, 45-47).

I dette afsnit ses nærmere på, hvilke behov de forskellige målgrupper har, og hvor der er ligheder og forskelle i behovene, alt efter om der er tale om kvinder med børn, kvinder uden børn, kvinder udsat for æresrelaterede konflikter eller mænd, som er udsat for vold.

I spørgeskemaundersøgelsen til de voldsudsatte er disse blevet spurgt, hvilke behov de har som følge af volden. Deres svar, som er blevet inddelt efter en funktionel opdeling af behov, fremgår af nedenstående tabel 25 (tilsvarende tabeller opdelt på de enkelte målgrupper findes i bilag 2).

Tabel 25: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? Alle voldsudsatte respondenter

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation.	82	11	3	1	3	100
Beskyttelse						
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet.	56	16	12	10	6	100
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) kæreste, partner, ægtefælle (eller evt. andre voldsudøvere).	45	18	21	10	6	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	37	9	11	32	11	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsørgelse, bolig, beskyttelse osv.).	32	15	14	30	9	100
Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte.	60	17	9	8	6	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov.	36	14	8	31	11	100

Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	34	19	11	29	7	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for vold.	41	19	19	14	7	100

N=150

I det følgende gennemgås de forskellige typer af behov. De steder, hvor forskellige målgrupper af respondenter adskiller sig fra resten, er det kommenteret i teksten.

Forståelse for situation

Et af de behov, som tydeligst træder frem hos personer, der har været udsat for vold, er behovet for nogen, der forstår deres situation. 82 pct. af de voldsudsatte angiver, at de i høj grad har dette behov. De kvalitative fund viser, at forståelse for situationen er et grundlæggende behov, der gør sig gældende på tværs af de voldsudsattes øvrige behov. Det vil sige, at det er vigtigt, at en støtte i forhold til evt. behov for lægehjælp, juridisk rådgivning og lignende skal ydes af en person, der har forståelse for de voldsudsattes situation.

Mange af de interviewede kvinder kan fortælle, at de har levet længe med voldsproblematikken, uden at andre har vidst noget om det, både fordi de selv har været længe om at erkende problematikken, men også fordi mange af kvinderne oplever vold i hjemmet som tabubelagt og vanskeligt at håndtere. Flertallet af kvinderne kan fortælle historier om, hvor grænseoverskridende det har været at skulle fortælle om deres problemer, og at det derfor er vigtigt, at de møder forståelse for situationen og bliver taget alvorligt, når de endelig opsøger hjælp.

Mænd, der har været udsat for vold, udgør blot 4 pct. af respondenterne. Der er tale om en meget lille respondentgruppe, og besvarelsene ift. behov for hjælp skal derfor tages med forbehold og ses som indikationer på variationer i behovet snarere end deciderede resultater. Den gennemgående tendens i mændenes behov er, at mændene oplever at have behov for støtte på en række parametre, om end i mindre grad end kvinderne. Ligesom det er tilfældet for kvinderne, er behovet for at blive forstået det behov, mændene vurderer højest, om end der her er tale om, at to tredjedele af mændene i høj grad vurderer, at de har behov for, at nogen forstår deres situation, mens det tilsvarende gør sig gældende for ca. 80 pct. af kvinderne.

Behandler funktion

Et stort flertal af voldsudsatte vurderer endvidere, at de har behov for psykologhjælp eller anden behandlingsmæssig støtte. 60 pct. af de voldsudsatte efterspørger således i høj grad psykologhjælp eller anden personlig støtte, og 17 pct. i nogen grad. I de kvalitative interview peges på behovet for psykologhjælp og særligt samtaler med psykologer specialiseret i vold, men også samtaler til børn og til voldsudøver efterspørgeres af flere af de voldsudsatte kvinder. Dette kan have en sammenhæng med, at de i forvejen har psykiske problemer, idet registeranalysen viser, at særligt kvinder på krisecentre har et øget forbrug af sundhedsydelser, også før opholdet på krisecenteret.

En tredjedel af kvinderne i surveyen vurderer endvidere, at de i høj grad har behov for at tale med egen læge om søvnproblemer, angst eller lignende. Kvinder med en psykiatrisk lidelse¹¹ har et markant højere behov end de øvrige voldsudsatte for at tale med egen læge om søvnproblemer, angst eller lignende (50 pct. vurderer i høj grad at have behov herfor).

Kvinder, der er udsat for æresrelaterede konflikter, har ligeledes i højere grad behov for at tale med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign., sammenlignet med de kvinder, der udelukkende oplever en voldsproblematik. Således angiver halvdelen af kvinderne udsat for æresrelaterede konflikter, at de i høj grad har brug for samtaler med læge. En nærmere analyse viser, at

¹¹ Ud af samtlige respondenter i surveyen udgør kvinder med en psykiatrisk lidelse 14 pct.. Der er tale om i alt 22 respondenter, hvilket udgør en meget lille gruppe, og derfor skal resultaterne for denne målgruppe tages med forbehold.

behovet for psykologhjælp ikke varierer i forhold til, om de voldsudsatte har børn eller ej.

Undersøgelsen indikerer, at mændene i mindre omfang end kvinderne giver udtryk for behov for psykologhjælp eller lignende personlig støtte. Således er det én ud af seks mænd, der giver udtryk for, at de i høj grad har behov for psykologhjælp, og to mænd, at de i nogen grad har behov for psykologhjælp, mens det blandt voldsudsatte generelt er tre ud af fem, der i høj grad, og hver femte, der i nogen grad har behov for psykologhjælp. Interview med voldsudsatte mænd og leverandører af tilbud til voldsudsatte mænd viser dog, at mændene også har et behov for samtaler med en person, der kan støtte og hjælpe dem på vej til en bedre forståelse af deres situation, uden at det nødvendigvis behøver være en psykolog.

Omkring 36 pct. af de voldsudsatte angiver i høj grad at have behov for hjælp til børnene og børnenes behov, men ser man blot på de voldsudsatte, som har børn under 18 år, ses, at 55 pct. vurderer, at de i høj grad har behov for hjælp i forhold til børnenes behov. Flere af de interviewede kvinder fortæller, at de oplever, at børnene bliver frustrerede over moderens situation og bliver udfarende. Ligeledes giver kvinderne udtryk for at være bekymrede for deres børns reaktion på voldshændelserne, og kvinderne er derfor generelt interesserede i, at deres børn skal til psykolog. Dette illustreres i følgende citat: *"Børnene er blevet helt ude af sig selv, og den store græder sig selv i søvn og siger, at han hader sin far og aldrig vil se ham igen. Han har brug for nogle at snakke med"*. Dertil kommer, at det kan være svært for børnene at forstå, hvorfor de er på krisecenter, og hvad der skal ske i fremtiden – og ikke mindst svært for moderen at håndtere dette, da hun selv ofte er i en uafklaret situation. Dette illustreres i følgende citat: *"Man svæver selv i en uvished, og ens børn spørger hele tiden, hvornår de skal hjem, hvornår de skal have deres egne ting, og hvornår de skal se deres familie?"*.

Ser man på, hvem der modtager behandlende støtte, fremgår det, at disse er udbredt på tværs af målgrupperne, særligt forskellige former for støtte i forbindelse med psykiske problemstillinger. Støtten synes særligt udbredt i forhold til personer udsat for æresrelaterede konflikter, idet fire ud af fem i denne målgruppe angiver, at de har modtaget hjælp til at håndtere psykiske problemer, mens det blandt de voldsudsatte generelt og kvinder, der har været på krisecenter, er hver anden, der har modtaget psykologisk støtte.

Tabel 26: Hvilken hjælp har du modtaget eller fået tilbudt, som har en behandlende funktion?¹²

Behandlende funktion		Ja	Nej
Voldsudsatte	Hjælp mod psykiske problemer	49	51
	Hjælp i forhold til fysiske skader	17	83
Udsatte for æresrelaterede konflikter	Hjælp mod psykiske problemer	83	17
Kvinder, der har været på krisecenter	Samtaler med psykolog	50	50
	Parterapi/familieterapi	3	97

Se definitioner ovenfor: N-voldsudsatte=150, N-udsatte for æresrelaterede konflikter=12 og N-kvinder, der har været på krisecenter=52

En nærmere analyse viser, at 63 pct. af de voldsudsatte, der vurderede, at de i høj grad havde behov for psykologhjælp eller anden personlig støtte, modtog denne støtte, mens 58 pct. af de kvinder, der har været på krisecenter, og som i høj grad efterspurgte psykologisk støtte, modtog psykologisk støtte.

Ser vi først på psykologstøtten til de *voldsudsatte kvinder*, så er der gode erfaringer med denne, om end omfanget af støtte i flere tilfælde ikke opleves som tilstrækkeligt: En ung kvinde uden børn fortæller: *"Jeg fik 12 gange hos en psykolog med speciale i vold. Det har været helt fantastisk – hun var så dygtig, og jeg følte mig helt lettet. Men jeg har brug for mere psykologstøtte. "12 timer er det, man kan få", sagde lægen. Det er irriterende, at man ikke bliver taget alvorligt. Jeg har brug for hjælp, når det begynder at køre i mit hoved. Jeg får sovemedicin, men har ikke*

¹² Målgrupperne er blevet adspurgt på forskellig vis: Voldsudsatte: Hvad fik du hjælp til, da du søgte hjælp? Udsatte for æresrelaterede konflikter: Hvad fik du hjælp til? Kvinder, der har haft ophold på krisecenter: Hvilken form for støtte og hjælp blev du tilbudt efter dit krisecenterophold?

kunnet sove i 1½ år, fordi tankerne kører. Jeg tør ikke møde fremmede mennesker, tør ikke åbne min dør. Han er egentlig ikke en trussel længere (tror jeg), men det er han i mit hoved. Sådan har jeg haft det hele tiden – også mens jeg gik til psykolog, men psykologen gav mig nogle redskaber, så jeg faldt hurtigere i søvn.” Støtten har i dette tilfælde således været særdeles relevant, men omfanget er ikke blevet oplevet som tilstrækkeligt.

I forhold til kvinderne, der har været på krisecenter, har flere krisecentre oplevet, at de voldsramte ofte også har behov for psykologisk støtte efter deres ophold på centret. Flere krisecentre kan fx fortælle om kvinder, der falder tilbage i deres gamle mønster, når de flytter ud fra krisecentret. Det kommer eksempelvis til udtryk gennem kvinder, der kommer på krisecentre gentagende gange med mellemrum. I nogle tilfælde er kvinderne gået tilbage til den mand, som de oprindeligt er flygtet fra, mens der i andre tilfælde er tale om kvinder, der finder en mand, men møder samme voldsmønster igen hos den nye partner. Et krisecenter forklarer, at kvinderne ofte er meget ensomme, når de flytter ud, og at en voldelig mand derfor bliver regnet som bedre selskab end intet selskab. I den forbindelse giver krisecentret udtryk for, at kvinderne gennem en lang periode efter deres ophold på centret har behov for at blive fulgt op og blive støttet i forhold til at holde fokus på, hvad der er det rigtige for dem.

I forhold til støtte til voldsudøveren, så efterspørges dette i de kvalitative interview. Det opleves som et problem, når der ikke gøres nok for at støtte manden til at komme ud af rollen som voldsudøver. En kvinde med børn fortæller nedenfor netop om, hvilken afgørende betydning en sådan form for støtte har haft, for at hun selv har kunnet komme videre i et liv uden vold. *”Han har udviklet sig meget. Han har fx fået psykologhjælp og fået nogle redskaber, som vi oplever som afgørende for, at det ikke sker igen. Redskaberne er fx, at han får sagt, hvad han føler, så han ikke brænder inde med det. Han har lært at gå i stedet for at slå [...] Det har betydet, at vi stadig er en familie, at børnene stadig har begge deres forældre. Vores hjem er mere trygt for hele familien. Jeg kan være tryk og ikke bange for min mand. Det har jeg ellers været i mange år.”* En udfordring i forbindelse med sådanne og andre typer tilbud er, at de ikke nødvendigvis er tilgængelige for de voldsudsatte. Støtten kan således være vanskelig at finde frem til.

I støtten til børn er der gode erfaringer med børnesamtaler på krisecentre, ligesom andre børnegrupper og familietilbud, som tilbydes af kommuner eller hjælpeorganisationer, vurderes positivt. *”Mine to børn gik i samme børnegruppe, og de oplevede, at andre børn har haft det ligesom dem. Det har ført dem tættere på hinanden. De har lært at sætte ord på følelser og har fået meget ud af det – ”hvis min far slår min mor, får jeg det sådan”. Støtten er relateret til volden men på en børnevenlig måde, hvor de ikke går i detaljer. Det har været vigtigt at være sammen med andre børn, der har oplevet det samme.”*

Beskyttende funktion

72 pct. af de voldsudsatte fra surveyen angiver, at de i høj eller nogen grad har haft et akut behov for at komme væk fra hjemmet, og en lidt mindre andel (63 pct.) angiver, at de har haft behov for beskyttelse mod den voldelige part. I de kvalitative data beskriver størstedelen af kvinderne ligeledes, hvordan vold har været årsagen til, at de til sidst enten selv er flygtet fra hjemmet, at politiet har hentet dem, eller at de er blevet henvist til et krisecenter af sundhedssystemet eller de offentlige myndigheder.

Kvinder af anden etnisk oprindelse end dansk har et større behov for beskyttelse mod voldsudøveren, idet 60 pct. af disse kvinder vurderer, at de i høj grad har behov herfor, mod 45 pct. af de voldsudsatte generelt. Kvinder med en psykiatrisk lidelse vurderer ligeledes, at de i højere grad har behov herfor, idet 73 pct. af de voldsudsatte kvinder med psykiske lidelser i høj grad vurderer at have behov for at komme væk fra hjemmet¹³.

Også her tegner undersøgelsen et billede af, at mændene i mindre omfang end kvinderne giver udtryk for et akut behov for at komme væk fra hjemmet. I interview med voldsudsatte mænd fortæller enkelte af de interviewede mænd, at de ville være flyttet fra deres voldsudøvende partner noget tidligere, hvis de havde vidst, at der fandtes et botilbud til kriseramte mænd. En af

¹³ Ud af samtlige respondenter i surveyen udgør kvinder med en psykiatrisk lidelse 14 pct. Der er tale om i alt 22 respondenter, hvilket udgør en meget lille gruppe, og derfor skal resultaterne for denne målgruppe tages med forbehold.

mændene fortæller, at han flere gange spærrede døren til sit soveværelse, fordi han var bange for, at hans kone skulle komme ind og gøre noget ved ham, mens han sov. En anden fortæller, at hans ekskæreste var meget utilregnelig. Han vidste aldrig, hvilket humør hun var i, og truslen om vold var konstant til stede i parforholdet. Det er dog ikke indtrykket, at beskyttelse er mænds primære behov, når de opsøger et mandekrisecenter, hvilket ifølge leverandører af støtte til voldsudsatte mænd typisk skyldes, at mændene er deres kvindelige partner fysisk overlegen og ville kunne forsvare sig, hvis det kom så vidt, at der blev behov for det.

Ser man på, hvem der modtager denne form for støtte, tegner der sig et billede af, at denne form for støtte er mest udtalt, når det handler om personer udsat for æresrelaterede konflikter, hvor fire ud af fem har modtaget beskyttelse mod volden, mens det gælder halvdelen af den samlede gruppe af voldsudsatte. Dette indikerer, at sikkerhedsproblematikker er endnu mere udtalte, når det handler om personer udsat for æresrelaterede konflikter, hvor store dele af familien og netværket ofte udgør en risiko. For kvinder, der er blevet udsat fra et krisecenterophold, er denne type støtte mindre udbredt, idet kun hver tredje har modtaget beskyttelse mod volden.

Tabel 27: Hvilken hjælp har du modtaget eller fået tilbudt, som har en beskyttende funktion?¹⁴

Beskyttelse af den voldsudsatte		Ja	Nej
Voldsudsatte	Beskyttelse mod volden	48	52
	Politianmeldelse af voldelig partner	18	82
Udsatte for æresrelaterede konflikter	Beskyttelse	83	17
	Hjælp til at politianmelde ægtefælle/familie/svigerfamilie	0	100
Kvinder, der har været på krisecenter	Beskyttelse mod volden	31	69
	Politianmeldelse af voldsudøveren	8	92

Se definitioner ovenfor: N – voldsudsatte=150, N – udsatte for æresrelaterede konflikter=12, og N – kvinder, der har været på krisecenter=52¹⁵

En nærmere analyse viser, at ud af de voldsudsatte, der vurderede, at de i høj grad havde behov for *beskyttelse mod overgreb fra partner el. lign.*, modtog 70 pct. hjælp hertil. Af de kvinder, der har været på krisecenter, og som i høj grad efterspurgte hjælp til beskyttelse mod volden, modtog 59 pct. hjælp hertil.

Støtten, i form af beskyttelse mod volden, vil i mange tilfælde ske i form af et krisecenterophold, hvilket af mange voldsudsatte i de kvalitative interview opleves som afgørende. Derudover kan det fx handle om, at de voldsudsatte får krisecentrets støtte til at ansøge om en overfaldsalarm. En af de interviewede kvinde fortæller: *"Da jeg selv kontaktede politiet, fik jeg ikke udleveret en overfaldsalarm, men efter krisecentret har sat sig ind i min sag, er det lykkedes."* Et andet hyppigt eksempel handler om, at krisecentre hjælper kvinder med at iværksætte en hurtig flytning fra et krisecenter til et andet på grund af risiko for kvindens sikkerhed: *"Inden jeg kom på dette krisecenter, var jeg flygtet en gang, og der landede jeg på et andet krisecenter. Mens jeg boede der, fandt jeg ud af, at min ekskæreste havde fundet ud af, hvor jeg var. Jeg fortalte hurtigt personalet om min situation, og de var super hurtige til at finde andre krisecentre med ledige pladser. Så der gik ikke mere end et par timer, og så sad jeg i toget."* Ovenstående typer støtte opleves af voldsudsatte kvinder som grundlæggende for, at de kan leve i sikkerhed. Et krisecenter langt væk fra hjemmet fremhæves i den forbindelse i flere tilfælde som et vigtigt element i støtten.

I forhold til den beskyttende funktion, så er særligt flere kvinder med børn bekymrede for, at manden skal tage børnene: *"Så længe tingene ikke er på plads omkring forældremyndighed og*

¹⁴ Målgropperne er blevet adspurgt på forskellig vis: Voldsudsatte: Hvad fik du hjælp til, da du søgte hjælp? Udsatte for tvang i familien: Hvad fik du hjælp til? Kvinder, der har haft ophold på krisecenter: Hvilken form for støtte og hjælp blev du tilbudt efter dit krisecenterophold?

¹⁵ I analysen af kvinder, der har været på krisecenter, er kun medtaget de kvinder, der har forladt krisecentret (omkring en tredjedel har konsekvent svaret "ved ikke" til spørgsmålene, heraf angiver en del, at det er fordi de fortsat bor på krisecentret).

samvær, så bliver du bange for, at han skal komme og hente børnene. Og det er [i mit tilfælde] begrundet, for han har været der. Jeg kan ikke leve med frygten hver dag – frygten for, at han står uden for min dør eller har hentet et af børnene.” Behovet for at få en beskyttet adresse imødekommes heller ikke i alle tilfælde ifølge voldsudsatte kvinder med børn, ikke mindst når der er fælles forældremyndighed. Udstedelse af polititilhold er en anden type indsats, som efterspørges i de kvalitative interview.

Rådgivende funktion

Lidt over en tredjedel af de voldsudsatte vurderer i høj grad at have behov for juridisk rådgivning i relation til skilsmisse, samvær eller forældremyndighed, og her ses ingen forskel i mændenes og kvindernes behov for støtte. Her ses dog i stedet – ikke overraskende – at de voldsudsatte, der har børn under 18 år, har et større behov for denne type juridiske rådgivning, idet 53 pct. angiver i høj grad at have dette behov.

I de kvalitative interview fylder spørgsmålet om forældremyndighed ligeledes meget for de kvinder, der har børn, og leverandørerne giver udtryk for, at kvinderne ofte har svært ved at fokusere på selv at komme videre, før der er afklaring vedr. forældremyndighed og samvær. Således peges på, at sagsbehandlingstiden opleves som lang, og at den manglende afklaring om forældremyndighed og samvær ofte er stressende og bidrager med en betydelig utryghed og angst for kvinderne i deres hverdag. Samtidigt er sagsbehandlingstiden som regel længere end den periode, hvor kvinderne kan blive boende på krisecentret, hvorfor afgørelser om fx forældremyndighed falder i den periode, hvor de skal forsøge at klare sig selv. Ligeledes er det ikke ualmindeligt, at kravet om samvær først fremføres lang tid efter, at kvinden er flyttet fra manden.

Også blandt mændene er der en oplevelse af behov for rådgivning, og mange af mændene henvender sig primært for at få juridisk rådgivning og information om regler i forbindelse med skilsmisse og konflikter omkring samvær, bodeling mm., ligesom mændene benytter sig af tilbud om bisiddere ved møder i statsforvaltningen, retten, socialkontoret mv. De interviewede voldsudsatte mænd, som har kørt en forældremyndigheds- eller samværssag, fortæller, at de følte sig diskrimineret og uretfærdigt behandlet af de sociale myndigheder, der skulle træffe afgørelse i sagen. De oplever, at sagsbehandlerne automatisk tager kvindens parti, og at mænd langt fra er ligestillede med kvinder, når det gælder samvær og omsorg for børnene.

I forbindelse med kontakt til de sociale myndigheder og koordinering af indsatsen giver flere af kvinderne ligeledes udtryk for et behov for ikke at stå alene med de juridiske anliggender. Det hænger for nogle kvinders vedkommende sammen med, at kendskabet til systemet er dårligt, og at de ofte ikke er i stand til at håndtere systemet. Mange af kvinderne kommer desuden fra en dagligdag, hvor de har stået meget alene med deres problemstillinger, så betydningen af at have en bisidder med til møder er stor, fordi kvinderne ofte udtrykker behov for at blive bakket op og blive bekræftet i, at det er retfærdigt, at de gør krav på deres rettigheder.

Kvinder med minoritetsetnisk baggrund har ligeledes en anelse større behov for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed. Således vurderer 42 pct., at de i høj grad har behov for rådgivning, mod 37 pct. af de voldsudsatte generelt. Her fylder særligt rådgivning i forhold til skilsmisse og opholdsgrundlag meget i vurderingen af behov for støtte. Her viser de kvalitative interview, at nogle af kvindernes opholdsgrundlag er afhængigt af den ægtefælle, der udsætter dem for vold, og at de derfor har behov for juridisk bistand i forhold til afklaring af opholdsgrundlag i forbindelse med evt. skilsmisse.

Analysen viser desuden, at det primært er kvinder, der ikke er udsat for æresrelaterede konflikter, der har brug for denne type af juridisk rådgivning, mens ingen af de kvinder, der har været udsat for æresrelaterede konflikter vurderer, at de i høj grad har brug for juridisk rådgivning, og blot 14 pct. angiver, at de i nogen eller mindre grad har brug herfor.

Ser man på, hvilken støtte de voldsudsatte har modtaget, tegner der sig et billede af, at det mest udbredte rådgivende tilbud er juridisk rådgivning om skilsmisse mv., som lidt over hver tredje, der har været udsat for vold eller har været på krisecenter, og hver fjerde, der har været udsat for vold i familien, har modtaget. Næsten samtlige udsatte for æresrelaterede konflikter (92 pct.) vurderer endvidere, at de har modtaget information om deres rettigheder.

Tabel 28: Hvilken hjælp har du modtaget eller fået tilbudt, som har en rådgivende funktion?¹⁶

Rådgivende funktion		Ja	Nej
Voldsudsatte	Kendskab til mine rettigheder	29	71
	Juridisk rådgivning om skilsmisse, forældremyndighed og/eller samvær	37	63
	Økonomisk rådgivning, herunder ret til forsørgelse (fx kontanthjælp)	23	77
	Juridisk rådgivning om opholdsgrundlag og/eller statsborgerskab.	7	93
Udsatte for æresrelaterede konflikter	Information om mine rettigheder	92	8
	Juridisk rådgivning om skilsmisse, forældremyndighed og/eller samvær	25	75
	Økonomisk rådgivning, herunder ret til forsørgelse (fx kontanthjælp)	25	75
	Juridisk rådgivning om opholdsgrundlag og/eller statsborgerskab.	8	92
Kvinder, der har været på krisecenter	Juridisk rådgivning om skilsmisse, forældremyndighed og/eller samvær	37	63
	Økonomisk rådgivning, herunder ret til forsørgelse (fx kontanthjælp)	29	71
	Juridisk rådgivning om opholdsgrundlag og/eller statsborgerskab.	2	98

Se definitioner ovenfor: N – voldsudsatte=150, N – udsatte for æresrelaterede konflikter=12, og N – kvinder, der har været på krisecenter=52

Ud af de voldsudsatte, der vurderede, at de i høj grad havde behov for *juridisk rådgivning om skilsmisse, forældremyndighed og/eller samvær*, modtog 83 pct. denne form for støtte. Ligeledes modtog 50 pct. af de voldsudsatte, der vurderede, at de i høj grad havde behov for *juridisk rådgivning om opholdsgrundlag og/eller statsborgerskab* denne form for rådgivning.

Den juridiske støtte, som de voldsudsatte i de kvalitative interview beretter om, handler især om støtte i forældremyndighedssager, herunder fx hjælp til at sende breve til statsforvaltningen, besøge på statsforvaltningen og hjælp til at finde en advokat. En kvinde fortæller: *”Personalet har hjulpet mig med at få en advokat i forhold til forældremyndighedssagen. Når man er på et krisecenter, så får man rigtig meget papirkram. Man bliver virkelig bombarderet med papirer fra statsforvaltningen og andre steder. Personalet har hjulpet mig meget med, hvad der har været vigtigt at fokusere på, og hvordan papirer og formularer skulle udfyldes.”* Som det fremgår, ligger en sådan type støtte i krydsfeltet mellem juridisk rådgivning og en mere praktisk hjælp eller koordinerende støtte.

Den økonomiske støtte dækker bl.a. over hjælp til at søge kontanthjælp og indskud i forbindelse med bolig. Også her er der især tale om praktisk hjælp i forbindelse med at finde frem til og få udfyldt de rette formularer. Her ses, at 36 pct. af de kvinder, der har været på krisecenter og i høj grad efterspurgt økonomisk hjælp, har modtaget dette, mens 54 pct. af de kvinder, der har været på krisecenter og i nogen grad efterspurgt økonomisk hjælp, ligeledes har modtaget det.

¹⁶ Målgrupperne er blevet adspurgt på forskellig vis: Voldsudsatte: Hvad fik du hjælp til, da du søgte hjælp? Udsatte for tvang i familien: Hvad fik du hjælp til? Kvinder, der har haft ophold på krisecenter: Hvilken form for støtte og hjælp blev du tilbudt efter dit krisecenterophold?

Koordinerende funktion

Lidt over en tredjedel af de voldsudsatte vurderer i høj grad at have behov for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder, og 15 pct. vurderer, at de i nogen grad har behov for dette. De voldsudsatte, der har børn under 18 år, har et lidt større behov for denne type hjælp, idet 40 pct. angiver i høj grad at have dette behov. Kvinder med fysisk handicap har i langt højere grad end de øvrige kvinder behov for hjælp til at komme i kontakt med det kommunale system, idet 73 pct. af kvinderne med handicap vurderer, at de i høj grad har behov herfor¹⁷.

Når det kommer til behov for hjælp til kontakt til det kommunale system, skiller kvinderne uden børn sig ud ved at have et markant mindre behov end kvinder med børn (19 pct. vurderer, at de i høj grad har behov herfor). En forklaring på dette kan dels være, at kvinderne uden børn ikke skal i kontakt med så mange aktører som kvinder med børn, idet de eksempelvis ikke har problemer med forældremyndighed, pasningstilbud og børn, der eventuelt kan være traumatiserede. Samtidigt har mange af kvinderne uden børn lettere ved at overskue deres situation i forhold til det kommunale system, idet de udelukkende skal agere på egne vegne. Samtidig tegner der sig dog i de kvalitative interview også et billede af, at en del af kvinderne har dårligt overblik over, hvordan det offentlige system er bygget op, og at mange af dem befinder sig i en udsat position, hvor de ikke har overskuddet til at overskue og tackle det.

Mænd, der har været udsat for vold, giver udtryk for en lidt mindre grad af behov for støtte til systemkontakt end kvinder, idet 1 ud af de 6 mænd i surveyen i høj grad og 2 mænd i nogen grad vurderer at have behov herfor.

Voldsudsatte kvinder med minoritetsetnisk baggrund har et markant større behov for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder, idet 45 pct. vurderer, at de i høj grad har behov herfor, mod 32 pct. af de voldsudsatte generelt. Medarbejdere på krisecentre kan nikke genkendende til dette behov: *"Vi har mange oplevelser af kvinder, der ikke får ordentlig hjælp, hvis de er af sted selv. De bliver sendt hurtigt videre, i forhold til hvis der lige sidder en anden og siger, arh... det skal vi have undersøgt ordentligt."* (Krisecentermedarbejdere). Et krisecenter forklarer desuden, at der typisk kan være behov for støtte i forhold til systemkontakt på et plan, som det ofte ikke er tilfældet med de danske kvinder. Det kan eksempelvis være behov for støtte i forhold til at gå til lægen eller i forhold til møder, der omhandler kvindernes børn.

Ser man på, hvem der modtager koordinerende støtte, er det ligeledes udbredt blandt de forskellige målgrupper. Når det handler om støtte i kontakten til myndigheder, har to ud af fem personer, der har været udsat for vold, modtaget en sådan støtte. Af kvinderne, der har været på krisecentre, modtog hver fjerde rådgivning om kontakt til myndighederne, og hver anden havde samtaler med en familierådgiver eller socialrådgiver i kommunen.

Tabel 29: Hvilken hjælp har du modtaget eller fået tilbudt, som har en koordinerende funktion?¹⁸

Koordinerende funktion		Ja	Nej
Voldsudsatte	Støtte i kontakt til myndigheder	43	57
Udsatte for æresrelaterede konflikter	Støtte i kontakt til myndigheder	42	58
Kvinder, der har været på krisecenter	Samtaler med en familierådgiver eller socialrådgiver i kommunen	50	50
	Rådgivning om kontakt til myndigheder (fx hjælp til at forstå breve eller sagsbehandling)	27	73

Se definitioner ovenfor: N-voldsudsatte=150, N-udsatte for æresrelaterede konflikter=12 og N-kvinder, der har været på krisecenter=52

¹⁷ Kvinder med et fysisk handicap udgør en meget lille andel af respondenterne i surveyen - blot 7 pct.. Det betyder, at resultaterne for denne gruppe skal tages med forbehold - vi har dog alligevel valgt at medtage resultaterne, da der især er én tydelig tendens ift. denne målgruppe, nemlig det høje behov for støtte til kontakt til det kommunale system.

¹⁸ Målgrupperne er blevet adspurgt på forskellig vis: Voldsudsatte: Hvad fik du hjælp til, da du søgte hjælp? Udsatte for tvang i familien: Hvad fik du hjælp til? Kvinder, der har haft ophold på krisecentre: Hvilken form for støtte og hjælp blev du tilbudt efter dit krisecenterophold?

Ud af dem, der vurderede, at de i høj grad havde behov for *hjælp til at kontakte de sociale myndigheder*, modtog 76 pct. hjælp hertil. Ses der på kvinderne, der har været på krisecenter, har 36 pct. af de, der i høj grad efterspurgte hjælp til at finde rundt i systemet. modtaget denne form for støtte, mens 60 pct. af de kvinder, der i høj grad efterspurgte samtaler med en familierådgiver eller socialrådgiver i kommunen, ligeledes har modtaget denne hjælp.

Den kvalitative undersøgelse viser, at kvinder, der har været på krisecenter særligt fremhæver krisecentrenes hjælp i forhold til kontakten til kommunen som betydningsfuld, når det handler om den koordinerende funktion. *"Personalet har blandt andet ringet til forskellige forvaltninger. De har simpelthen kontaktet en masse instanser, som jeg lige pludselig ikke kunne overskue selv."* Krisecentret fungerer ofte som et mellemed og en "oversætter" i dobbelt forstand, idet krisecentermedarbejderne både forklarer voldsudsatte om regler, formularer osv. og forklarer kommunen, hvilken situation kvinden står i. Denne støtte er for mange af kvinderne særdeles vigtig, idet de ofte oplever en større forståelse fra kommunens side, end når de henvender sig på egen hånd.

Flere af de voldsudsatte kvinder, der har børn, giver desuden udtryk for at have svært ved at overskue, hvordan de skal tackle de sociale myndigheder, når de flytter ud fra krisecentret.

Den praktiske hjælp til udfyldelse af papirer, som tidligere er beskrevet, er også relevant i denne sammenhæng. En kvinde, der er udsat for en æresrelateret konflikt, fortæller eksempelvis: *"Det betyder også meget at få støtte til de praktiske ting. Hun [medarbejder på krisecentret] viser mig for eksempel, hvordan jeg skal beregne skat og sådan noget. Hun hjælper mig også med samtaler i kommunen, og lige nu er jeg ved at finde ud af, om jeg kan få boligstøtte. Jeg skal flytte ud i en ungdomsbolig. Og her hjælper de mig rigtig meget. Krisecentret har også fået en fra kommunen til at komme og hjælpe mig med at holde styr på mine papirer, når jeg flytter."*

Re-orienterende funktion

41 pct. af de voldsudsatte giver udtryk for, at de har behov for at tale med andre, der har været udsat for vold. Flere kvinder fra de kvalitative interview efterspørger ligeledes en samtalegruppe, hvor de kan dele deres oplevelser med ligesindede, men oftest handler det igen om følelsen af at blive forstået og at få en fornemmelse af, at andre har været igennem en lignende proces.

Ift. behov for at tale med andre, der har været udsat for vold, vurderer mændene deres behov som væsentligt lavere end kvindernes. Blot én af de seks mænd giver udtryk for i høj grad at have dette behov, mens to mænd giver udtryk for, at de i nogen grad har behovet. I de kvalitative interviews giver ingen af de mænd, som har været udsat for fysisk vold fra en partner, udtryk for et behov for at tale med andre mænd udsat for fysisk partnervold, men samtidig fortæller de interviewede mænd, at en af gevinsterne ved at komme på krisecenter var mødet med andre mænd i samme situation som dem selv samt at opdage en stor gensidig forståelse, fordi deres livssituation og problemer ligner hinanden. Dette indikerer, at det er forbundet med større tabu og skam for mænd at blive udsat for partnervold, end det er for kvinder, og at man derfor ikke umiddelbart oplever et behov for at tale med andre, men faktisk har glæde af det, når muligheden opstår.

Ligesom mændene vurderer også kvinder, der oplever æresrelaterede konflikter, i mindre grad end de voldsudsatte generelt, at de har behov for at tale med andre i samme situation. Således angiver blot 17 pct. af kvinder udsat for æresrelaterede konflikter, at de i høj grad har behov for at tale med andre i lignende situation. Også voldsudsatte med minoritetsetnisk baggrund giver udtryk for i mindre grad at have dette behov, sammenlignet med de voldsudsatte generelt, idet det således er 35 pct. af de voldsudsatte med minoritetsetniskbaggrund, der har behov for at tale med andre i lignende situationer.

Andre re-orienterende funktioner går på etablering i egen bolig, hjælp til tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsesinstitutioner. Ses der på kvinderne, der har været på krisecenter, viser det sig, at en tredjedel har behov for hjælp til at finde en ny bolig. En tredjedel har ligeledes behov for støtte til at etablere sig i ny bolig. Andelen, der har behov for hjælp til at finde et nyt arbejde, er til sammenligning væsentligt mindre – 15 pct. af kvinderne, der har været på krisecenter, giver udtryk for at have dette behov.

I forbindelse med den kvalitative undersøgelse giver en betydelig del af kvinderne udsat for vold eller æresrelaterede konflikter udtryk for at have behov for opfølgning i forhold til deres situation, når de forlader krisecentret. Det gælder både i forhold til deres psykiske velbefindende og den støtte, de har fået i forbindelse hermed, og i forhold til den re-orienterende støtte til helt praktiske ting omkring deres boligsituation, arbejde og økonomi. Især de kvinder, der har været udsat for æresrelaterede konflikter, giver udtryk for sådanne behov, dels fordi de ofte er meget unge, og dels fordi de har været vant til at leve en meget beskyttet tilværelse, hvor de ikke har skullet tage ansvar for deres boligsituation. Behovet for opfølgning er for de kvinder, der har børn, derudover tæt forbundet med behov for rådgivende og koordinerende hjælp, fordi sager om samvær og kontakten med statsforvaltningen ofte forløber længere end krisecenteropholdet. Behovet for opfølgning handler også om, at kvinderne i høj grad har et helt overordnet behov for kontinuerligt at blive bakket op i forhold til deres beslutning om en ny tilværelse uden vold. Det er desuden kendetegnende for behovet for opfølgning, at kvinderne ofte efterspørger opfølgning fra krisecentermedarbejdere, fordi de netop kender til kvindernes situation og den proces, som kvinderne har gennemgået under opholdet på centret.

Når man ser på, hvilken re-orienterende indsats de voldsudsatte modtager, ses det, at hjælp til at finde bolig er den mest udbredte form for støtte, men også netværksaktiviteter og sociale aktiviteter som del af efterværnet er udtalte re-orienterende indsatser. Derimod er andre typer re-orienterende tiltag, som fx hjælp til at komme i uddannelse eller arbejde, mindre hyppige.

Ses der på kvinderne, der har været på krisecenter, har 73 pct. af dem, der i høj grad efterspurgte støtte til at danne et netværk, modtaget det. Endvidere har hver femte af de, som i høj grad efterspurgte støtte til at danne netværk, deltaget i gruppeterapi med andre tidligere beboere (selvhjælpsgrupper). Når det kommer til hjælp til at finde et arbejde, har 22 pct. af de, der i høj grad efterspurgte hjælp hertil, modtaget det. Ud af de, der vurderede at have behov for en bisidder ved møder med myndigheder, er 50 pct. blevet tilbudt dette.

Tabel 30: Hvilken hjælp har du modtaget eller fået tilbudt, som har en re-orienterende funktion?¹⁹

Re-orienterende funktion		Ja	Nej
Voldsudsatte	Hjælp til at finde bolig	49	51
	Hjælp til at komme i uddannelse, videre- eller efteruddannelse	9	91
	Hjælp til at finde arbejde	3	97
	Hjælp til forældrerollen	21	79
Udsatte for æresrelaterede konflikter	Hjælp til at finde en bolig	33	67
	Hjælp til at komme i uddannelse, videre- eller efteruddannelse	17	82
	Hjælp til at finde arbejde	0	100
Kvinder, der har været på krisecenter	Hjælp til at flytte i egen bolig	40	60
	Hjælp til at komme i uddannelse, videre- eller efteruddannelse	10	90
	Hjælp til at finde arbejde	4	96
	Tilbud om at deltage i netværk og sociale arrangementer med andre tidligere beboere på krisecentret	54	46
	Gruppeterapi med andre tidligere beboere (selvhjælpsgrupper)	15	85
	Hjemmebesøg af medarbejdere fra krisecentret	27	73
	Tilbud om bisidder ved møder i kommunen	27	73
	Telefonisk opfølgning	23	77

¹⁹ Målgropperne er blevet adspurgt på forskellig vis: Voldsudsatte: Hvad fik du hjælp til, da du søgte hjælp? Udsatte for tvang i familien: Hvad fik du hjælp til? Kvinder, der har haft ophold på krisecenter: Hvilken form for støtte og hjælp blev du tilbudt efter dit krisecenterophold?

Tilbud om at få en mentor	10	90
Tilbud om undervisning på krisecentret	4	96

N – voldsudsatte=150, N – udsatte for æresrelaterede konflikter=12, og N – kvinder, der har været på krisecenter=52

For kvinder udsat for æresrelaterede konflikter synes hjælpen til at opbygge et netværk særligt relevant, fordi de ofte er isolerede fra familien og ikke ved, hvem i deres netværk, de kan stole på. Dette understøttes af litteraturstudiet, som netop viser, at disse kvinder ofte udstødes af deres minoritetsetniske miljø og derfor føler sig isoleret. Netværk og oplevelsen af støtte har her vist sig at spille en central rolle i de voldsudsattes efterfølgende trivsel (Litteraturstudiet, side 16).

En af disse kvinder fortæller fx: *“Det er meget ensomt, når man flytter ud fra krisecentret, og jeg har ikke nogen omgangskreds, da jeg aldrig før har boet alene eller her [i denne by]. Jeg har været på café og på besøg på krisecentret, men ellers sker der ikke så meget. Det ville være godt at have et sted, hvor man kan mødes, når man er ung.”* En anden kvinde i målgruppen fortæller desuden, at netværket med de frivillige og de øvrige kvinder på krisecentret er en særdeles vigtig del af støtten. *“Det er en stor hjælp. De bakker mig så meget op, de andre, der bor her, så jeg kan være her uden at tænke på min familie. Jeg ved, at jeg ikke vender tilbage til min gamle hverdag, fordi jeg ved, at de støtter mig så meget her.”*

Som det fremgik af forrige afsnit, er det vigtigt for personer udsat for æresrelaterede konflikter at skabe et nyt netværk, men ikke nødvendigvis at danne netværk med andre, der har været i samme situation som dem selv. For de voldsudsatte derimod lader det til at være af stor betydning at danne et netværk netop med andre kvinder, der har haft lignende oplevelser. En kvinde med børn fortæller fx, at *“Vi mangler en gruppe for ofrene for vold, hvor man kan tale med andre, der har været igennem det samme. Det er jo meget tabu, og man taler ikke lige med naboer eller veninder om det.”* En anden kvinde med børn fortæller netop, hvordan en netværksgruppe har været en vigtig del af støtten: *“Det betød, at jeg fik øjnene op for, at volden ikke var min skyld. Hvis ikke jeg var startet her, var jeg nok røget tilbage til ham igen. Jeg har fået viden om vold og fået et godt netværk med andre kvinder. De andre kvinder her har kunnet forstå mig bedre. Dit eget netværk kan til tider forstå din situation, men nogle kan have svært ved at forstå, hvorfor man ikke giver slip og forlader ham.”* Støtte til at danne netværk er således relevant ifølge kvinderne i den kvalitative del af undersøgelsen, men ikke tilstrækkelig tilgængelig.

I forhold til kvinder, der har været på krisecenter, og deres behov for opfølgning er der i de kvalitative data stor forskel på, i hvor høj grad dette behov er imødekommet. Der er således kvinder, der udtrykker stor taknemmelighed for, at krisecentret fortsat har kunnet tilbyde dem opfølgende hjælp. En kvinde, der har gentagende kontakt med statsforvaltningen, fortæller eksempelvis: *“Jeg er glad for, at lederen [på krisecentret] har været med mig i statsforvaltningen. Hun giver mig så meget tryghed, hun er med som min bisidder. Det er trygt, at hun er med, idet hun har prøvet det flere gange, og hun har erfaring med det. Hun kan også læse de der signaler om, hvornår det er nok for mig. Og så giver hun mig måske lige en peptalk og siger, at nu skal du mande dig op, og han er ikke det værd. Det betyder rigtigt meget for mig, at hun tager med i statsforvaltningen.”* Omvendt er der også eksempler på kvinder, der ikke har modtaget nogen form for opfølgning efter deres krisecenterophold.

Gennem det kvalitative materiale er det kendetegnende, at opfølgningen ofte foregår i regi af krisecentrene, men også at det generelt er begrænset, hvad krisecentrene har af ressourcer til at følge op på de kvinder, der har haft ophold på centret, fordi de ofte er nødt til at koncentrere deres ressourcer på de kvinder, der bor på centret.

Behov for mægling

Der er naturligvis stor forskel på, hvilken situation man befinder sig i, alt efter om man er blevet truet med tvangsægteskab, eller om man rent faktisk er blevet tvangsgift. En nærmere analyse af forskellene mellem de to grupper kvinder viser, at de kvinder, der er blevet tvangsgift, generelt har et væsentligt større behov på næsten samtlige af de adspurgte punkter, sammenlignet med kvinder, der er blevet udsat for trusler om tvangsægteskab. Det eneste punkt, hvor det omvendte er tilfældet, er i relation til behov for mægling med familien. Her vurderer lidt over en fjerdedel af de kvinder, der har været udsat for trusler om tvangsægteskab, at de i høj grad har

behov herfor, mens ingen af de kvinder, der allerede er blevet tvangsgift, vurderer, at de i høj grad har behov herfor. Der er dog tale om to ret små sammenligningsgrupper, hvorfor resultaterne skal ses som indikationer snarere end egentlige tendenser.

Behov for behandling/tackling af den voldsudøvende part

Flere af de interviewede kvinder giver desuden udtryk for en anden type af behov, nemlig behovet for, at voldsudøveren kommer i behandling. Flere kvinder giver udtryk for, at de er bekymrede over, at voldsudøveren skal gentage mønstret med en ny kvinde, eller at deres mand finder en måde, hvorpå han kan tage børnene fra dem. De mener, at risikoen for disse ting kunne mindskes, hvis manden kunne komme i behandling. Desuden påpeger flere det urimelige i, at de og deres børn må lægge hele deres liv om, fordi deres partner er voldelig, og de ikke tør andet: *"Det ville være rart, hvis der var nogen, der kunne tage en snak med modparten. Den bedste løsning, jeg kunne komme på, var at flytte fra ham og få hemmelig adresse. Børnene kan heller ikke leve med, at der er en mor, der er bange hver dag. Men det er da ikke rart, at vi skal væk fra alt, hvad vi kender, fordi han ikke kan falde til ro."*

Samlet tilfredshed med støtte og efterværn

Flertallet af kvinder i surveyen givet udtryk for, at de er tilfredse med den hjælp, de har fået. Opdelt på målgrupper, ser tallene for tilfredshed således ud:

- 50 pct. af kvinderne i surveyen, der var udsat for æresrelaterede konflikter, var i høj grad tilfredse med den hjælp, de fik. En tredjedel var i nogen grad tilfredse, og en enkelt kvinde, svarende til 8 pct., var i mindre grad tilfreds. Grunden til, at hun i mindre grad var tilfreds, var, at et af de steder, hun søgte hjælp, ikke kunne sikre hende anonymitet.
- 72 pct. af kvinderne i surveyen, der har været på krisecenter, er i høj grad tilfredse med den hjælp, de har fået. 74 pct. af kvinderne, der har været på krisecenter, giver endvidere udtryk for, at støtten blev tilbudt, da de havde behov for den. 12 pct. svarer nej på spørgsmålet. 52 pct. vurderer, at tilbuddet om hjælp varede så længe, der var behov, mod 26, der ikke mener det (22 pct. svarer *ved ikke*). De kvinder i surveyen, der har været på krisecenter er således overordnet set tilfredse med den hjælp, de har fået. Den kvalitative undersøgelse viser imidlertid også, at støtten oftest er begrænset til den periode, hvor kvinderne befinder sig på centret. Både kvinder og krisecentre udtrykker derfor behov for, at kvinderne kan blive fulgt op efter endt ophold på krisecentret. Det handler således både om en psykologisk, social og praktisk støtte i forhold til papirarbejde.
- 64 pct. af de voldsudsatte i surveyen var i høj grad tilfredse med den hjælp, de fik, der hvor de henvendte sig. 22 pct. var i nogen grad tilfredse, mens 11 pct. i mindre grad eller slet ikke var tilfredse med hjælpen. Af de, der i mindre grad eller slet ikke var tilfredse, giver knap halvdelen udtryk for, at de ikke oplevede at få saglig/professionel behandling der, hvor de søgte hjælp. Omkring en tredjedel angiver, at de ikke fik tilstrækkelig information om mulighederne for hjælp og støtte, og lidt færre giver udtryk for, at der ikke blev lyttet til deres problemer og behov. Ganske få udtrykker, at de ikke oplevede tilbuddene som dækkende, eller at tilbuddet lå for langt væk fra deres bopæl. Ingen gav udtryk for at blive afvist, uden at der blev henvist til andre muligheder. Alt i alt er det således blot en lille andel af kvinderne, der ikke er tilfredse med hjælpen, og det lader ikke til at være udbredt, at kvinderne oplever sig dårligt behandlet eller ikke lyttet til.

Den kvalitative undersøgelse viser endvidere, at der er forskel på tilfredsheden med den hjælp, de voldsudsatte har fået fra hhv. kommune og krisecenter eller hjælpeorganisationer. Overvægtigt af de kvinder, der har medvirket i den kvalitative undersøgelse, udtrykker en høj grad af taknemmelighed og tilfredshed med den hjælp, de har fået. Dog er det væsentligt at understrege, at den hjælp de interviewede har modtaget, overvejende er ydet af enten krisecentrene eller hjælpeorganisationerne. Kigger man på den hjælp, kvinderne har fået udelukkende fra de kommunale forvaltninger, er billedet derimod anderledes. Kun i enkelte tilfælde kan der berettes om positive oplevelser med sagsbehandlere eller andre kommunale rådgivere, men hovedsageligt er der i stedet tale om en oplevelse af, at kommunerne modarbejder kvindernes situation. Både krisecentre og kvinder kan desuden berette om oplevelser af, at kvinderne ofte bliver sendt hjem fra de kommunale forvaltninger med afslag, når krisecentret ikke har været med som bisidder til

møder eller har vejledt kvinderne i, hvordan de skal udfylde papirer og ansøgninger: "Inden jeg kom på krisecenteret, forsøgte jeg at kontakte kommunen mange gange, uden jeg fik fat i dem. Hvis jeg fik fat i en sagsbehandler eller psykolog, lovede de altid at vende tilbage, men gjorde det ikke. Børnesagsbehandleren og psykologen var ikke til at få fat på. Jeg har lagt beskeder, og de har ikke ringet tilbage. Og det har jeg gjort mange gange. Du skal have rigtigt mange ressourcer for at få kommunen i tale. Der er ingen tvivl om, at krisecenteret har haft en anden autoritet, end jeg selv har haft over for kommunens medarbejdere."

For kvinder, der ikke har været på krisecenter, er der generelt en opfattelse af, at de har stået meget alene med deres problemstilling, både før og efter de har henvendt sig til kommunen, og før og efter de har forladt den voldudøvende part. Disse oplevelser af at blive afvist af kommunen er eksempler på, at de voldsudsatte ikke får opfyldt et af de i surveyen stærkest udtrykte behov, nemlig forståelse for ens situation.

En stor del af de voldsudsattes tilfredshed kan derudover sandsynligvis forklares med, at mange af de voldsramte kvinder i den kvalitative undersøgelse giver udtryk for at få dækket deres behov for forståelse på krisecentre og hos hjælpeorganisationer. En nærmere undersøgelse viser i den forbindelse, at tre ud af fire af de voldsudsatte, som giver udtryk for at være meget tilfredse med støtten, netop er kvinder, der har været på krisecenter.

4.2 Hvor søger de voldsudsatte støtte

I dette afsnit fokuseres der på, hvor de voldsudsatte har søgt hjælp, samt de overvejelser, der ligger bag, hvor de har søgt støtte. Formålet er dels at afdække, hvorvidt tilbuddene er synlige og opleves som tilgængelige for de voldsudsatte, dels om der er tilbud, som af forskellige årsager fravælges af de voldsudsatte. Det adresseres ligeledes kort, hvordan mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter søger støtte, sammenlignet med voldsudsatte (tabellerne over udsatte for æresrelaterede konflikter kan ses i bilag 2).

Tabel 31: Voldsudsatte: Hvem har hjulpet dig, når du har været udsat for vold (såvel nu som tidligere)?

Søgte hjælp hos...	Ja	Nej
Venner/bekendte	58	42
Krisecenter	53	47
Familien	41	59
Politiet	29	71
Kommunen	27	73
Egen læge	26	74
Privatpraktiserende psykolog/psykoterapeut	18	82
Retshjælp/advokat	18	82
Skadestuen	15	85
Telefon, mail eller chatrådgivning	15	85
Ingen	5	95

N=150

Familie, venner og bekendte

Sammen med krisecentrene er venner og bekendte der, hvor de voldsudsatte oftest har fået hjælp. Over halvdelen af respondenterne har fået hjælp her (58 pct.), hvilket to tredjedele begrundes med, at de ville have *hjælp fra nogen, de stolede på*, og halvdelen at det var naturligt for dem at hente hjælp hos dem, der står dem nærmest. Samme tendens kan ses hos de voldsudsatte, der har valgt at søge hjælp i familien, om end der er lidt færre, som har valgt denne løsning (41 pct.). Kategorierne adskiller sig dog ved, at en tredjedel af de voldsudsatte, der har valgt at søge hjælp hos deres venner og bekendte, begrundes det med, at vennerne har haft de nødvendige ressourcer, hvilket kun gælder for en ottendedel af de voldsudsatte, der har søgt hjælp hos familien (tabellerne over begrundelserne for, hvor man søgte hjælp, kan ses i bilag 2).

Omvendt gælder også samme karakteristika for de voldsudsatte, der derimod har fravalgt at få hjælp hos nogle af deres nærmeste. Det er kendetegnende for denne gruppe, at de ikke har fået hjælp hos familie og venner, fordi de ikke har villet involvere nogen, der er for tæt på (28 pct. af de voldsudsatte, som ikke har fået hjælp fra familien, og 32 pct. af de voldsudsatte, der ikke har

fået hjælp fra venner og bekendte). En endnu større andel angiver som begrundelse herfor, at de har skammet sig over volden og derfor hellere har villet have hjælp fra nogen, de ikke kender (33 pct. af de voldsudsatte, der ikke har fået hjælp fra familien og 40 pct. af de voldsudsatte, der har valgt ikke at søge hjælp hos venner og bekendte). En relativt stor andel af de voldsudsatte angiver desuden, at de ikke har familie eller venner og bekendte, der har haft mulighed for at hjælpe dem (29 pct. af de voldsudsatte, der har valgt ikke at søge hjælp hos familien, og 22 pct. af de voldsudsatte, der har valgt ikke at søge hjælp hos venner og bekendte).

Bemærkelsesværdigt er desuden, at det både i forhold til hjælp fra venner og bekendte og hjælp fra familien gælder, at det kun er en meget lille del af de voldsudsatte, som ikke har søgt hjælp der, hvilket har skyldtes, at de ikke havde behov for det, eller fordi det ikke er faldet dem ind. Størstedelen af de voldsudsatte, der ikke har søgt hjælp hos deres venner, bekendte eller familier, må derfor have overvejet det og have haft behov for det, men fravalgt det af andre årsager, hvor bl.a. deres egen skam eller bekymring om familiens ressourcer til at gå ind i problemerne har holdt de voldsudsatte tilbage fra at søge hjælp. For de voldsudsatte, der har valgt ikke at søge hjælp hos familien, angiver kun en ottendedel, at det var, fordi de var bange for, at familien ville kontakte den voldudøvende part. Det samme gælder for en femtedel af de voldsudsatte, der har valgt ikke at søge hjælp hos venner og bekendte.

Det er iøjnefaldende, at ingen af de adspurgte, som har været udsat for æresrelaterede konflikter, har søgt støtte hos familien, hvilket skal ses i lyset af den isolation og udstødelse, som disse målgrupper oplever (jf. tidligere afsnit). De kvalitative undersøgelser viser i den forbindelse, at disse målgrupper ikke ved, hvem i familien de kan stole på, hvilket ligeledes forklarer forskellene. Der er også en mindre andel (cirka en tredjedel) af målgrupperne udsat for æresrelaterede konflikter, som søger støtte hos vennerne, hvilket ligeledes kan forklares af ovenstående.

Krisecentre

Lidt over halvdelen af de voldsudsatte i surveyen (og hver tredje i surveyen, som har været udsat for æresrelaterede konflikter) har som nævnt fået hjælp på et krisecenter. Af de voldsudsatte, der har fået hjælp på krisecentret, er begrundelsen fra omkring to tredjedele, at de *søgte et sikkert sted at være*, var blevet *anbefalet* det, og at det betød noget, at *de ansatte havde erfaring med vold*.

Af de voldsudsatte, der har ikke fået hjælp på et krisecenter, begrundes ca. en tredjedel det med, at de ikke har haft behov for at flytte fra deres hjem, og en tredjedel, at de ikke har følt, at de har passet ind på et krisecenter. I de kvalitative interview giver flere af kvinderne udtryk for forskellige forbehold i forhold til det at komme på krisecenter. Det handler især om en forståelse af, at krisecentrene henvender sig til andre udsatte målgrupper som eksempelvis misbrugere, eller at det er meget fokuseret på kvinder, der har været udsat for fysisk vold. I mange tilfælde ved kvinderne ikke, at krisecentrene findes: *"Jeg vidste ikke noget om det. Jo lidt, jeg vidste der fandtes et sted hvor kvinder kan gå hen. Men jeg havde i hovedet, at krisecentret var et sted for kvinder, som ikke har andre steder at bo, at der måske mere var tale om et herberg for narkomaner og sådan"*.

En del kvinder giver desuden udtryk for, at de ikke har haft behov for et så omfattende tilbud som et krisecenter, fordi de eksempelvis ikke har haft behov for at forlade hjemmet eller ikke har villet forlade hjemmet af hensyn til deres børn: *"Det ville jeg bare ikke. Jeg tænkte på mine børn. De skal ikke bo på et krisecenter; det er en ret voldsom oplevelse for børn. Så skal jeg nok klare mig med ham, de skal bare ikke på krisecenter. Men krisecenter er det eneste, de kan tilbyde"*. Derudover ses en del forbehold over for krisecentrene, fordi kvinderne i vid udtrækning gerne ville håndtere deres problemstillinger selv. Kun 1 pct. af de voldsudsatte, der har valgt ikke at få hjælp på et krisecenter, begrundes det med, at det var, fordi der ikke var plads på det nærliggende center. Det synes altså ikke at være et generelt problem at få en plads på det lokale krisecenter og evt. at blive flyttet til et andet center, hvis det er nødvendigt.

Kommunen

Ca. en fjerdedel af de voldsudsatte (samt mænd og kvinder udsat for æresrelaterede konflikter) har fået hjælp hos kommunen. Tre ud af fem af de voldsudsatte begrundes det med, at de i for-

vejen har været i kontakt med en kommunal sagsbehandler, og ca. en tredjedel med, de ikke har kendt til andre steder, hvor de har kunnet søge hjælp. Omvendt betyder det, at tre ud af fire voldudsatte ikke har fået hjælp hos kommunen, hvilket begrundes med, at de ikke har vidst, at kommunen kunne hjælpe dem (28 pct.), og at det har virket for besværligt og uigennemskueligt at søge hjælp gennem kommunen (19 pct.). Samtidigt angiver over en tredjedel af de, der ikke har søgt hjælp i kommunen, at det var, fordi de ikke har ønsket at blive en sag i kommunen. Under hver tiende af de voldudsatte begrundes det med, at de har været bange for, at børnene ville blive taget fra dem.

Gennem den kvalitative undersøgelse synes der ligeledes at være en tendens til, at de voldsudsatte har svært ved at overskue, hvordan det kommunale system hænger sammen, og hvordan de skal komme i kontakt med det. Flertallet af de interviewede har søgt hjælp hos kommunen, men mange har oplevelsen af, at de har haft behov for hjælp til at komme i kontakt med systemet (hvilket også fremgår af det tidligere præsenterede citat fra den kvinde, som ikke kunne etablere kontakt til kommunale medarbejdere).

En anden kvinde fortæller i samme tråd, at hun også har haft problemer med systemet, selvom hun endda selv tidligere var ansat i den kommunale forvaltning. Hun fortæller, at det er hendes indtryk, at der er mange tilbud om støtte, som ikke bliver realiseret, og at hun derfor har fundet sin støtte i en NGO, som hun selv har opsøgt, fordi der hverken var hjælp eller information at komme efter i hendes kommune. Dette fremgår af følgende citat: *"Det er det med ressourcer og overskud, og jeg synes, man skal søge og lede meget, før man finder noget. Det er slet ikke nok. Jeg tror ikke, mange andre har de samme muligheder som mig, for hvordan skulle man vide, hvordan det hænger sammen? Det er kun, fordi jeg kender til systemet, fordi jeg har arbejdet på kommunen. Men hvor skulle man ellers vide det fra?"*

Ekstern rådgivning, telefon eller chat

Lidt under en sjettedel (15 pct.) af de voldsudsatte og en fjerdedel af personer udsat for æresrelaterede konflikter (25 pct.) har valgt at søge hjælp gennem en telefon-, mail- eller chatrådgivning. Fire ud af fem voldsatte giver udtryk for, at de har haft en opfattelse af, at man her har kendt til andre i en lignende situation og derfor har kunnet give rådgivning på den baggrund. Lidt under halvdelen af de voldsudsatte, der har søgt hjælp denne vej, angiver, at det har været vigtigt for dem at kunne være anonyme. Omvendt har fem ud af seks voldsudsatte ikke opsøgt denne form for hjælp. En tredjedel af dem har angivet, at de ikke har kendt til sådanne rådgivningsmuligheder, mens en tredjedel begrundes det med, at de har haft et hjælpebehov, der ikke har kunnet løses telefonisk; en tendens, der også kan spores i de kvalitative interview. En kvinde fortæller fx: *"Min oplevelse er, at man kan søge hjælp i forhold til vold 100 steder på internettet, og der er mange steder, hvor man lige kan snakke med en rådgiver en times tid. Men det hjælper jo ikke, når man ikke kan komme væk fra ham."*

Politiet

29 pct. af de voldsudsatte (og 25 pct. af respondenterne udsat for æresrelaterede konflikter) har valgt at søge hjælp hos politiet. Tre ud af fem af de voldsudsatte begrundes det med, at de ville have sikkerhed for, at volden stoppede. En tredjedel af de 71 pct., der har valgt ikke at søge hjælp, begrundes det med, at de var bange for ikke at blive taget alvorligt. I forbindelse med den kvalitative undersøgelse fortæller en kvinde, hvordan hun har været i kontakt med politiet flere gange, uden at det har ført til ændringer i hendes tilværelse med en ægte mand, der især har udøvet psykisk vold mod kvinden: *"Jeg har ikke forstand på, hvor meget psykisk vold jeg er blevet udsat for. Det er kommet med tiden at gennemskue, hvad der er sket. Men hos politiet arbejder de med det hver dag. De bør kunne gennemskue, at jeg ikke ville slå en eks-militærmand, selvom det var hans påstand, at jeg slog ham. På trods af flere besøg hos politiet med blå mærker var der stadig ikke nogen, der foreslog, at jeg skulle på krisecenter."*

En tredjedel af de voldsudsatte angiver desuden, at de ikke har villet anmelde deres partner, mens en femtedel begrundes det med, at de ikke har opfattet partnerens vold som noget kriminelt.

Andre

Lidt under en femtedel af de voldsudsatte har søgt hjælp hos Retshjælpen eller hos en advokat, oftest med det formål at få juridisk vejledning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed. En femtedel af dem, der ikke har søgt hjælp her, begrundet det med, at de ikke har kendt til muligheden. Ellers gælder det for størstedelen, at det ikke har været relevant.

Hver fjerde af de voldsudsatte (og personer udsat for æresrelaterede konflikter) har valgt at søge hjælp ved egen læge, og hver femte har søgt hjælp hos en privatpraktiserende psykolog eller terapeut. Hver syvende voldsudsatte har søgt hjælp på skadestuen. Over halvdelen af de voldsudsatte, der har søgt hjælp hos egen læge, har begrundet det med, at det var, fordi de stolede på deres læge. Af de, der omvendt ikke har valgt at søge hjælp her, begrundet næsten en tredjedel det med, at de ikke har ønsket at søge hjælp hos en person, der kender dem, eller deres familie, og lidt over en tredjedel, at de ikke har opfattet volden som et problem, lægen har kunnet hjælpe med. Nogle af de overvejelser, der afholder fra kontakt til læge og psykolog, fremgår af følgende citat: *"Men faktisk er det først nu, det er gået op for mig, hvordan han har behandlet mig. Jeg har fået konstateret psykiske lidelser ved lægen. Jeg har ikke snakket med nogen om det. [...] Jeg snakkede med lægen i år – det var min søster, der sagde, at "nu går du til lægen". Lægen sagde, at jeg skulle tage til psykolog. Men det har jeg ikke råd til, jeg er jo studerende. Men hun sagde, at jeg altid kan komme til samtaler hos hende. [Har du været det?] Nej, jeg ville synes, at jeg spilder hendes tid."*

Tre ud af fire af de voldsudsatte, der har søgt hjælp på skadestuen, har søgt hjælp på grund af fysiske skader, og kun en sjettedel, fordi de har haft brug for behandling af psykiske problemer. Af de voldsudsatte, der ikke har søgt hjælp her, angiver kun to ud af fem, at de ingen fysiske skader har haft, og ca. en fjerdedel, at det ikke er faldet dem ind at søge hjælp her.

To ud af tre af de voldsudsatte, der har søgt hjælp ved en privatpraktiserende psykolog eller terapeut, har haft behov for psykisk støttebehandling. Under en tiendedel angiver, at det var, fordi de foretrak at få hjælp i privat regi. Af de 82 pct., der har valgt ikke at søge hjælp her, angiver to ud af fem, at det var, fordi de ikke havde råd. Kun en sjettedel har vurderede, at de ikke havde behov for det.

4.3 Kommuners og leverandørers vurdering af, om støtten er tilstrækkelig for forskellige målgrupper

I det følgende undersøges det, i hvilken udstrækning kommuner og leverandører vurderer, at støtten for forskellige målgrupper er tilstrækkelig. Som beskrevet i kapitel 3, er der betydelige forskelle på, hvor dækkende kommunerne vurderer, at den samlede tilbudsvifte er for forskellige målgrupper. Dette går vi i dybden med her. Konkret zoomes ind på de specifikke målgrupper, som kommuner og leverandører fremhæver, ligesom vi forsøger at koble analysen af målgruppernes behov sammen med konkrete forslag til støttemuligheder. Disse forslag tager afsæt i kommuners og leverandørers refleksioner, men konklusionerne er leverandørens (Rambølls og Statens Institut for Folkesundheds) egne.

Overordnet set er en grundpræmis for, at de voldsudsatte får den støtte, de har behov for, at de rent faktisk henvender sig til kommunen. En kommunal medarbejder sammenfatter det på følgende vis: *"Kommunerne er ikke selv udfarende, og derfor er der ingen hjælp til de målgrupper, der ikke selv henvender sig. Jeg har ingen fornemmelse af, lige præcis hvilke målgrupper vi ikke når ud til, men jeg kunne forestille mig, at der er nogen, som kunne have brug for hjælp, men som ikke får det, fordi de ikke selv magter at komme ned omkring os."* Med denne usikkerhed om, hvem der er uden for kommunens rækkevidde, tegner der sig alligevel følgende konklusioner:

Kvinder uden børn

I forlængelse af analysen i kapitel 3 er det ikke overraskende, at kommuner og leverandører i de kvalitative interview ofte fremhæver kvinder uden børn som en målgruppe med et udækket behov. *"Kvinder uden børn er der ikke nogen lovgivningsmæssige muligheder for. Vi kan kun hjælpe dem med at søge noget psykologhjælp"*, fortæller en kommunal medarbejder, og en kollega

fortsætter: *"Der er stadig en restgruppe i forhold til kvinder uden børn. Der er det krisecentret, som fylder rollen ud, for der er ikke andre til det. Nogle gange ser man kvinder uden børn, der bliver meget ensomme, fordi de bliver ladet alene."* Også krisecentrene oplever, at kvinderne overlades til sig selv, når de fraflytter krisecentret, hvilket opleves som u hensigtsmæssigt: *"Det er om nogen kvinder uden børn, der har brug for støtte. Hvad er det for en familie, hun kommer til at skabe? Jo tidligere hun kan bryde sit mønster des bedre."* Et konkret forslag fra et krisecenter handler i den forbindelse om, at tilbuddet om psykologhjælpen under § 109 burde udvides, således at ikke kun børnene kan modtage psykologhjælp, men også mænd samt kvinder med og uden børn, der har været udsat for vold og krænkelser.

Kvinder, der mangler erkendelse af volden og dens indflydelse

Kvinder, der har vanskeligt ved at erkende, at de har behov for støtte i forhold til vold i nære relationer, er en anden målgruppe, det kan være vanskelig at hjælpe. *"Det er svært, for man kan ikke rigtig hjælpe, før de er klar til det. Man kan måske, som led i en samtale, tænke, at kvindens situation er farlig, og at hun burde komme på krisecenter, men det vil hun ikke, og så går hun hjem. Der må man fortælle sig selv, at så er hun der ikke endnu - selvom man kunne ønske sig, at hun var"*, fortæller en krisecentermedarbejder. Dette handler i nogle tilfælde om, at en kvinde gennem flere år har levet sammen med en kontrollerende mand, der har *"lovet guld og grønne skove"*. Selvom det er vanskeligt at sætte formel på, hvorledes kommuner og leverandører kan tilbyde støtte i sådanne tilfælde, kan informationskampagner, besøg på skoler og lignende være relevante eksempler på tiltag. Samtidigt har kvindens netværk et handlerum i forhold til at opfordre kvinden til at søge hjælp.

Socialt udsatte kvinder

Også socialt udsatte kvinder opleves som en målgruppe, det kan være vanskeligt at tilbyde tilstrækkelig støtte. Erfaringen er, at disse kvinder i mange tilfælde er *"hurtige til at vende tilbage til deres mand"*. Samtidigt opleves disse kvinder som en målgruppe, hvor der er brug for at fastholde dem i støtte, mens de mere ressourcestærke i flere tilfælde selv aktivt opsøger støtte til fx psykologhjælp. Fx fortæller en kommunal medarbejder, at det ofte er de ressourcestærke kvinder, der vender tilbage til psykologkonsulenterne med deres børn, hvorimod oplevelsen er, at de mindre ressourcestærke kun kommer en eller to gange. Et af de allerede eksisterende tilbud, som foreslås mere udbredt, er i den forbindelse tilbud om hjælp til voldsudøveren, som et krisecenter oplever, at kommunen for sjældent gør brug af. *"Vi oplever sjældent, at kommunen tænker på manden - at han tænkes ind i [støtten]. Vi hører det jo nogle gange, men ikke ofte nok."* Et sådant tilbud kan naturligvis være relevant for en bredere gruppe af voldsudsatte end de socialt udsatte kvinder.

Ressourcestærke kvinder, der ikke ønsker støtte fra krisecentre

Men også de ressourcestærke kvinder opleves i nogle tilfælde at udgøre en målgruppe med et udækket behov. Det handler især om, at disse kvinder har vanskeligt ved at forlige sig med at tage imod et tilbud om et krisecenterophold. *"Det kan være lige fra direktørfruen til socialrådgiveren og til politikvinden. For denne gruppe kvinder er det særligt skamfuldt at åbne op for voldsepisoderne. Følelsen af skam kan skyldes, at det er socialrådgiveren, der i hverdagen sidder og hjælper andre med at løse problemer til dagligt, og så sidder hun selv i en masse rod på hjemmefronten"*, fortæller en krisecentermedarbejder. Her tænkes også på, at kvinden på krisecentret vil kunne møde en bred kreds af frivillige fra lokalsamfundet, som, hun ikke ønsker, skal kende til hendes situation. Når krisecentrene får etableret kontakten til de velstillede kvinder, sker det fx ved en enkelt telefonisk kontakt, hvor der har været en voldsom episode i hjemmet, men herefter er erfaringen ofte, at kvinderne ikke kontakter krisecentret igen. I forlængelse heraf opleves der mangel på anonym rådgivning til disse kvinder, såvel rådgivende samtaler, evt. på særlige afdelinger af krisecentret eller i andre fora, som telefonisk rådgivning.

Voldsudsatte med misbrug og psykiatriske diagnoser

Disse målgrupper kan i mange tilfælde ikke rummes i eksisterende tilbud, fx på krisecentre og mandecentre, bl.a. fordi det giver udfordringer i forhold til øvrige beboere. I praksis forsøger leverandørerne ofte at "være large", dvs. tage de personer ind, som ikke indgår i deres målgrupper (fx kvinder med psykiske lidelser eller "kontrolleret" misbrug), men her er erfaringen, at man ikke kan tilbyde dem den fornødne støtte. *"Vi kan ikke løfte opgaven"*, fortæller en krisecentermedarbejder i den forbindelse. Sådanne målgrupper henvises til andre tilbud, som tager fat om

de særlige problemstillinger, hvad enten der er tale om psykiatriske lidelser, misbrug eller noget helt tredje. Til gengæld er det ikke en selvfølge, at fokus bevares på støtte i forhold til voldsproblematikken, og det er krisecentrenes opfattelse, at kvinder med en sådan dobbeltproblematik er en særligt sårbar gruppe, der risikerer at falde mellem to stole i systemet.

Kvinder med børn

Selvom analysen viser, at denne målgruppe får den mest dækkende støtte af kommuner og øvrige leverandører, så kan der også i forhold til denne målgruppe peges på nogle behov, som ikke systematisk er dækket. Det handler ikke mindst om at guide kvinderne frem til den rette støtte i det offentlige system. Som tidligere beskrevet, mangler der klarhed i kommunerne i forhold til beredskabet over for voldsudsatte. I forlængelse heraf efterlyser nogle en klar tovholderfunktion, *"hvordan der kan handles med det samme"*, som en krisecentermedarbejder udtrykker det. I den forbindelse er det fx erfaringen, at familierådgiveren ikke altid er lige synlig for disse kvinder, hvilket er udtryk for, at denne ordning ikke i alle tilfælde er cementeret i kommunerne. Et andet behov handler om støtte i forbindelse med forældremyndighedssager, herunder hjælp til at forstå papirer, som kvinderne har modtaget fra statsforvaltningen og støtte i forbindelse med retssager, hvor nogle krisecentermedarbejdere oplever, at kvinden står alene, hvis ikke krisecentret kan træde til. Både kvinder og krisecentre giver udtryk for stor tilfredshed med, at kvinder med børn snart kan komme til at modtage psykologhjælp, ligesom det i dag er tilfældet for børnene. Det understreges i denne forbindelse, både af kvinder og krisecentre, at det er vigtigt, at psykologstøtten varetages af psykologer, der er specialiserede på voldsområdet. Et konkret forslag lyder på, at kvinderne skal henvises til centrale centre rundt om i landet, der tilbyder specialiserede psykologkompetencer.

Kvinder, der fraflytter egen kommune

Erfaringen er, at kvinder, der tager på krisecentre i en anden kommune end deres hjemkommune, kan have vanskeligt ved at få adgang til eksisterende støttemuligheder, fx familierådgiveren og psykologstøtte til børn. *"Jeg oplever simpelthen, at der er kvinder og børn, der ikke får hjælpen, trods det at de har brug for den. Erfaringerne er, at kvinderne bliver kede af det, de føler afmagt og føler sig svigtet af systemet"*, fortæller en kommunal medarbejder og henviser her til, at kommunernes praksis i forhold til disse støttemuligheder varierer betydeligt, og at det kan være vanskeligt at etablere kontakt til nogle kommuner med henblik på at iværksætte denne støtte. I forlængelse heraf er det erfaringen, at det kan være vanskeligt for kommunerne at følge op på kvinder, der er på krisecentre i andre kommuner, fordi man i nogle tilfælde fra nogle krisecentre først sent får besked om, at kvinden er hos dem. Der er således en udfordring i forhold til disse kvinder, der handler om, at kommunernes tilbud om støtte og efterværn skal gøres mere tilgængelig for kvinderne.

Kvinder med minoritetsetnisk baggrund, herunder kvinder udsat for æresrelaterede konflikter

På tværs af kommuner og krisecentre opleves disse målgrupper som stærkt isolerede som følge af et brud med familien. *"De må ofte rejse fra alt. Deres identitet er fuldstændigt splittet op. De er i gang med at finde deres identitet, og pludselig mister de hele grundlaget for det. Det er et meget omfattende problem"*, fortæller en krisecentermedarbejder. Særligt kvinder, der har levet i det, som betegnes som en "parallelverden", opleves at have store udfordringer, da de mangler helt basale praktiske færdigheder og samfundsforståelse. *"Nogle af dem står fuldstændigt på bar bund"*, fortæller en krisecentermedarbejder. Sproglige barrierer kan være en anden praktisk hindring for at modtage støtte, fx ift. deltagelse i samtalegrupper og sociale arrangementer – ganske enkelt på grund af manglende forståelse. De mest efterspurgte former for støtte, som ikke kan tilbydes i tilstrækkelig grad ifølge kommuner og leverandører, handler derfor om praktisk støtte og et efterværn med fokus på hjælp til at danne netværk, særligt eftersom disse kvinder i mange tilfælde er flyttet til en anden del af landet på grund af deres sikkerhed. *"Pludselig er hun helt alene. Det er svært at opretholde netværk [efter krisecenteropholdet], og vi har ikke tid til det, og det er ikke det samme at komme på besøg [hos kvinder]"*, fortæller en krisecentermedarbejder. Et sådant efterværn med fokus på netværk er ikke kun efterspurgt i forhold til kvinder udsat for æresrelaterede konflikter, men det fremhæves af såvel kommuner og leverandører som særligt afgørende for disse målgrupper.

Voldsudsatte mænd

Det er mandekrisecentrenes ønske, at Servicelovens § 109, populært kaldet "Krisecenterloven", ændres, således at den ikke kun forpligter landets kommuner til at tilbyde voldsudsatte kvinder midlertidigt ophold og beskyttelse på et krisecenter, men også voldsudsatte mænd.

4.4 Årsager til udækkede støttebehov

Som det fremgår af de foregående afsnit, tegner der sig et billede af, at kommuner og leverandører vurderer, at de eksisterende støttetilbud ikke er fuldt ud dækkende i forhold til de forskellige målgruppers behov, ligesom mænd og kvinder udsat for vold og/eller æresrelaterede konflikter også selv giver udtryk for, at deres behov ikke er fuldt ud dækket af den iværksatte indsats. Kortlægningen tegner et billede af, at der er fire overordnede forklaringer på, hvorfor behovene ikke bliver mødt, nemlig:

- At kommunens tilbudsvifte ikke matcher til de voldsudsattes behov
- At man i kommunerne mangler viden om vold og støttemuligheder
- At de voldsudsatte ikke har kendskab til tilbuddene

At de voldsudsatte ikke ønsker at benytte de eksisterende tilbud.

Ser man først på den forklaring, som handler om, at kommunernes tilbudsvifte ikke matcher de voldsudsattes behov, tegner der sig et billede af, at denne forklaring i et vist omfang viser sig at være korrekt. Således tegner kortlægningen et billede af, at kommunernes tilbudsvifte er centreret om tilbud rettet mod akut bolighjælp og rådgivende/koordinerende tilbud, mens de voldsudsatte kvinder primært efterlyser behandling, juridisk rådgivning samt re-orienterende, netværkskabende aktiviteter. Samtidigt viser kortlægningen, at støtten til voldsudsatte uden børn ofte primært består af kommunens ordinære støttetilbud til udsatte voksne, primært stofmisbrugere og psykisk syge, suppleret med støtte til akut bolignød i regi af krisecentrene. I forlængelse heraf tegner sig et billede af, at det blandt kommunerne er den generelle opfattelse, at krisecentrene er den primære leverandør af tilbud om støtte og efterværn til kvinder udsat for vold.

Kortlægningen indikerer endvidere, man i kommunerne mangler viden om støttemuligheder. Dette underbygges af, at en betydelig andel af respondenterne i kommunerne ikke ved, om der findes personer med særlige kompetencer i relation til de forskellige målgrupper, til trods for at surveyen netop henvender sig til kommunale nøglepersoner i forhold til voldsudsatte kvinder og mænd. Det betyder, at de voldsudsattes behov for at møde forståelse for netop voldsproblematikkerne ikke altid bliver mødt, til trods for at dette behov er det mest udtalte på tværs af alle grupper af voldsudsatte. Endelig indikerer surveyen i kommunerne, at den koordinerende familierådgiver (§ 109-rådgivere) endnu ikke er fuldt ud implementeret i kommunerne, og at en del af de udækkede behov for koordinering i forhold til kvinder med børn på krisecenter derfor formodentligt først vil blive dækket, når loven er fuldt ud implementeret.

Ser man dernæst på de forklaringer, der handler om, at mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter ikke har kendskab til tilbuddene, viser kortlægningen, at dette i et vist omfang er tilfældet. Således viser surveyen til voldsudsatte, at der generelt er lavt kendskab til mulighederne for støtte i kommunerne, og at de fleste af de mænd og kvinder, der har henvendt sig til kommunen for at få hjælp i relation til vold, faktisk i forvejen havde kontakt til en kommunal sagsbehandler. Størstedelen af de mænd og kvinder, der ikke har haft forudgående kontakt til kommunen, angiver således, at de ikke har været opmærksomme på muligheden for at søge støtte i kommunen. Der er ligeledes en stor andel, der angiver, at de ikke har været opmærksomme på, at det vil være muligt at søge støtte hos egen praktiserende læge, eller at de faktisk har overvejet at søge hjælp hos egen læge, men har undladt det, fordi de har vurderet, at det vil være uden for lægens fagområde og derfor ubelejligt. Kortlægningen viser endvidere, at blot en lille gruppe af personer udsat for vold eller æresrelaterede konflikter har søgt hjælp i form af telefon-, mail- eller chatrådgivning, og at dette overvejende skyldes manglende kendskab til denne type støtte eller en vurdering af, at hjælpebehovet ikke har kunnet løses telefonisk eller over nettet.

Ser man endelig på de forklaringer, der handler om, at de forskellige grupper ikke ønsker at benytte de eksisterende tilbud, tegner der sig et billede af, at dette i et vist omfang er tilfældet. For det første har en del af de adspurgte mænd og kvinder undladt at søge støtte i kommunen, enten fordi de er skeptiske over for, om kommunen kan hjælpe, eller fordi de ikke ønsker at "blive en sag i kommunen". De kvalitative interview påviser, at kvinderne ofte ikke føler sig forstået i kon-

takten til kommunen, og at der derfor opstår en skepsis over for, om kommunerne reelt kan hjælpe med at dække støttebehovene. Det er kun en lille andel af voldsudsatte med børn, der er bekymret for, om kontakten til kommunerne angående behov for støtte kan betyde risiko for, at deres børn kan blive fjernet af kommunen. Samtidigt ses også, særligt blandt kvinder med børn, en vis modvilje mod at søge hjælp på krisecentrene, når det handler om hjælp til akut bolignød. Her er begrundelsen blandt kvinder med børn typisk, at krisecentrene ikke er et hensigtsmæssigt sted at opholde sig for et barn. En del kvinder fravælger også krisecentrene, fordi de ikke synes, at de passer ind.

4.5 Opsamling

Kortlægningen tegner et billede af, at der er nogle gennemgående træk i støttebehovene for forskellige grupper af mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, men også at der er visse forskelle på tværs af grupperne.

Ligheder i støttebehovet på tværs af målgrupper

Det mest udtalte støttebehov for en person, udsat for vold, er at blive mødt af nogen, der forstår situationen og har kendskab til voldsproblematikker. Dette er et behov, der også gør sig gældende i de øvrige støttebehov, som ønskes dækket af aktører med forståelse for voldsproblematikker.

Herudover ses der på tværs af målgrupperne, der er udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, et stort behov for psykologhjælp eller anden personlig støtte til håndtering af oplevelserne, gerne udført af en psykolog med særlige kompetencer i forhold til voldsproblematikker. Kortlægningen tegner her et billede af, at behovet oftest dækkes hos voldsudsatte kvinder med børn, mens det for de øvrige målgrupper er omtrent halvdelen, der har modtaget behandlende støtte.

Ligeledes ses, at der på tværs af målgrupperne er et behov for hjælp til håndtering af akut bolignød og, om end mindre udtalt, for beskyttelse. Også her ses, at behovet for beskyttelse oftest imødekommes i forhold til kvinder udsat for æresrelaterede konflikter, mens omtrent halvdelen af kvinder udsat for vold har modtaget beskyttende støtte.

Forskelle i støttebehovet på tværs af målgrupper

Herudover ses følgende underliggende forskelle indbyrdes mellem målgrupperne:

- Blandt voldsudsatte mænd og kvinder med børn er der et udtalt behov for psykologhjælp eller anden behandlingsmæssig støtte til børnene, ligesom der her ofte er ønske om støtte og juridisk rådgivning i relation til skilsmisse, forældremyndighed og samvær. Ligeledes ses her et mere udtalt behov for hjælp til koordinering af kontakt med myndigheder end ved de øvrige grupper.
- Behovene hos voldsudsatte kvinder uden børn adskiller sig stort set ikke fra de behov, kvinder med børn giver udtryk for. Også her er der især et markant behov for behandlende støtte. Dog har denne gruppe kvinder i mindre grad brug for hjælp til systemkontakt og rådgivning.
- Blandt voldsudsatte med anden etnisk baggrund er der ofte en anelse højere ønske om støtte og juridisk rådgivning i relation til skilsmisse, opholdsgrundlag, forældremyndighed og samvær. Ligeledes ses her et mere udtalt behov for hjælp til koordinering af kontakt med myndigheder end ved de øvrige grupper.
- Blandt de voldsudsatte mænd er det behovet om støtte og juridisk bistand i relation til skilsmisse, forældremyndighed og samvær, der fylder mest, mens de øvrige støttebehov er mindre udtalte end hos kvinderne. Dette skal dog ses i lyset af, at der er tale om et yderst begrænset datagrundlag.
- Behovene hos kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter adskiller sig ikke væsentligt fra de behov, som øvrige voldsudsatte har. Overordnet set handler behovene

især om behandling, beskyttelse og koordination. Behovet om juridisk rådgivning i relation til skilsmisse, forældremyndighed og samvær er mindre end hos de øvrige grupper.

Støttebehovet er dækket i vid udstrækning, dog fortsat usikkerhed om "mørketallet"

Samlet set tegner kortlægningen et billede af, at der i mellem 50 og 75 pct. af tilfældene er iværksat støtte i relation til de behov, som de adspurgte kvinder og mænd giver udtryk for at have, om end dette ikke er ensbetydende med, at støtten har været fuldt ud dækkende i forhold til behovet. Samtidigt skal dette ses i lyset af, at der overvejende er tale om besvarelser fra kvinder og mænd, som har haft kontakt til en leverandør af en eller anden form for støtte, og at billedet derfor kan være et andet, såfremt kortlægningen i højere grad havde omfattet 'mørketallet', dvs. de mænd og kvinder, der ikke har haft kontakt til støttetilbud.

I forhold til behovet for nye støttemuligheder (dvs. matchet mellem støttebehovet og de eksisterende tilbud om støtte og efterværn), tegner der sig følgende konklusioner:

Udækket behov for re-orienterende støtte

Undersøgelsen viser, at de, der har været på krisecenter, overordnet set er tilfredse med den hjælp, de har fået, men at støtten netop ofte er begrænset til perioden på krisecentret. Både kvinderne og medarbejderne på krisecentre udtrykker i den forbindelse et behov for mere opfølgning efter krisecenterophold. Det kan fx handle om støtte i forbindelse med at finde job, bolig og at få styr på økonomien. Også støtte til at danne netværk efterspørges, og heller ikke denne type støtte vurderes som værende tilstrækkeligt tilgængelig.

Behov for opfølgende psykologisk støtte

Det kan endvidere fremhæves, at der er gode erfaringer med psykologstøtte til voldsudsatte kvinder, om end der dog ikke foreligger egentlige effektmålinger af indsatsen. Litteraturstudiet indikerer dog, at omfanget af psykologstøtten ikke vurderes at være tilstrækkeligt, herunder vurderes det i forlængelse af ovenstående, at der er behov for yderligere psykologstøtte som opfølgning på krisecenterophold for at undgå, at tidligere voldsmønstre gentager sig. Ligeledes fremhæves det, at det er vigtigt, at behandlingen gennemføres af psykologer med ekspertise i relation til vold.

Behov for styrket tilgængelighed af kommunal støtte

Hvor de voldsudsatte og de udsatte for æresrelaterede konflikter således generelt er tilfredse med den hjælp, de har modtaget på krisecentre og af hjælpeorganisationer, er billedet anderledes, når det handler om kommunerne. Mange oplever at gå forgæves, når de henvender sig til kommunen for at få hjælp, enten fordi de får afslag på støtte, eller fordi den kommunale støtte er svært tilgængelig. Der efterlyses således yderligere støtte, som samtidigt skal være til at finde frem til for de voldsudsatte. I den forbindelse agerer krisecentre ofte mellemlid, hvilket af de voldsudsatte opleves som positivt, fordi de kan hjælpe med at *få kommunerne i tale*.

Behov for behandling af den voldsudøvende part

Der efterspørges flere tilbud om støtte til voldsudøveren, der kan støtte denne i at komme ud af rollen som voldsudøver. Undersøgelsen peger således på, at sådanne tilbud kan være svært tilgængelige, og der er da også fortsat et begrænset udbud af behandlingsindsatser.

Udfordringer med at tilbyde relevant støtte til specifikke undermålgrupper

Kommunerne og leverandører fremhæver en række specifikke målgrupper, som det kan være vanskeligt at støtte. Disse målgrupper spænder vidt: Socialt udsatte kvinder, kvinder uden børn og minoritetsetniske kvinder udsat for æresrelaterede konflikter er eksempler på målgrupper, som det af forskellige årsager kan være vanskeligt at tilbyde tilstrækkelig støtte.

Årsager til udækkede støttebehov

Ser man på mulige årsager til, at behovene ikke er fuldt ud dækket, tegner der sig et billede af, at dette delvist skyldes, at kommunernes tilbudsvifte er centreret om tilbud, der er rettet mod akut bolighjælp og rådgivning, mens de adspurgte kvinder og mænd primært efterlyser behandling, der er suppleret med juridisk rådgivning og hjælp til koordinering. Der tegner sig dog også et billede af, at årsagen også skal findes i dels manglende viden om eller opmærksomhed på de

forskellige støttemuligheder i kommunen, og dels på modvilje eller skepsis blandt de voldsudsatte over for at søge hjælp hos kommune eller krisecenter.

5. KONKLUSION OG ANBEFALINGER

Kortlægningen af erfaringer med støtte og efterværn beskriver oplevede behov, udbud og efterspørgsel på støtte og behov hos danske og minoritetsetniske mænd og kvinder udsat for vold i nære relationer eller æresrelaterede konflikter.

Hvem er målgruppen?

Kortlægningen af erfaringerne med støtte og efterværn tegner et billede af, at mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter er en meget heterogen gruppe med socio-demografiske forskelle. Det betyder, at mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter ikke udgør én målgruppe, men derimod grupper med differentierede behov for støtte.

Kortlægningen viser, at særligt kvinder, der kommer på krisecenter som følge af vold, har en højere grad af social udsathed i form af lavere uddannelsesniveau, mindre tilknytning til arbejdsmarkedet og en større brug af sundhedssystemet end de kvinder udsat for vold, der ikke kommer på krisecenter. Denne tendens fastholdes og forstærkes efter endt ophold på krisecenter. Kvinder på krisecenter udgør altså en særlig sårbar målgruppe med både flere sociale og sundhedsmæssige problemer end øvrige voldsudsatte kvinder.

Hvad er målgruppernes behov?

Kortlægningen har fokus på fem målgrupper:

- Voldsudsatte kvinder med børn
- Voldsudsatte kvinder uden børn
- Voldsudsatte mænd med/uden børn
- Voldsudsatte minoritetsetniske kvinder og mænd med/uden børn
- Minoritetsetniske kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter

Kortlægningen viser, at der er en del behov, som er fælles for de forskellige grupper af mænd og kvinder, udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, men også at der er centrale forskelle på tværs af grupperne.

På tværs af alle målgrupperne ses:

- At det mest udtalte støttebehov er at møde forståelse for voldsproblematikkerne og dermed at møde forståelse for deres særlige situation.
- At der er et behov for psykologhjælp eller lignende professionel støtte.

For enkelte målgrupper ses desuden følgende tendenser:

- *At voldsatte kvinder og mænd med børn* oplever et behov for juridisk rådgivning i relation til skilsmisse, forældremyndighed og samvær; et behov for hjælp til håndtering af psykiske følger og virkninger hos børnene samt hjælp i forhold til kontakten med myndigheder generelt.
- *At voldsudsatte kvinder (og mænd) med minoritetsetnisk baggrund* har et særligt behov for beskyttelse, samt generel støtte og rådgivning i relation til kontakt med myndighederne.
- *At kvinder (og mænd) udsat for æresrelaterede konflikter* har et særligt behov for hjælp til håndtering af akut bolignød og beskyttelse.

Hvad findes der af tilbud, og hvem er leverandørerne?

Kortlægningen tegner et billede af, at indsatsen over for de forskellige målgrupper igangsættes typisk på baggrund af en henvendelse fra personer selv. Der er her markant større erfaring med henvendelser fra voldsudsatte kvinder med/uden børn, end der er med henvendelser fra voldsudsatte mænd. Mændene synes således at være underrepræsenteret i den kommunale indsats rettet mod voldsudsatte.

Tilbuddene til mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter har primært fokus på håndtering af akut bolignød rådgivning, mens der kun i begrænset omfang er tilbud med et re-orienterende sigte i form af netværk, uddannelse og beskæftigelse. På tværs af stort set alle typer tilbud er de lokale tilbud de mest anvendte. Den væsentligste undtagelse er, at krisecentre i andre kommuner er de hyppigst anvendte leverandører, når der har været behov for, at den voldsudsatte fraflyttede egen kommune af hensyn til egen sikkerhed.

Støtten udgøres primært af generelle støttetilbud i kommunerne i henhold til Servicelovens voksenbestemmelser samt krisecentrenes tilbud. Det betyder, at handlemulighederne i vid udstrækning følger borgernes funktionsniveau og sociale udsathed frem for voldsproblematikken, hvilket betyder, at kvinder og mænd uden sådanne parallelle problematikker kan have vanskeligt ved at få adgang til støtte i kommunalt regi.

Endelig tegner kortlægningen et billede af, at der er en lav grad af koordination og en uklar rollefordeling, både internt i kommunerne og på tværs af kommuner og krisecentre.

Hvilke behov er udækkede

Samlet set tegner kortlægningen et billede af, at der i mellem 50 og 75 pct. af tilfældene er iværksat støtte i relation til de behov, som de adspurgte kvinder og mænd giver udtryk for at have, om end dette ikke er ensbetydende med, at støtten har været fuldt ud dækkende i forhold til det udtrykte behov.

Voldsudsatte kvinder med børn oplever støtten som mest dækkende, mens støtten opleves som mindre dækkende af voldsudsatte kvinder uden børn og voldsudsatte mænd.

De voldsudsattes vurdering af, om støtten er dækkende, skal ses i lyset, at der er tale om besvarelser fra kvinder og mænd, som har haft kontakt til en leverandør af en eller anden form for støtte, og at billedet derfor kan være et andet, såfremt kortlægningen i højere grad havde omfattet voldsudsatte mænd og kvinder uden kontakt til støttetilbud.

Kortlægningen viser, at der ofte er tale om en relativt kortvarig støtte i regi af krisecentrene, mens der mangler en opfølgende, re-orienterende indsats og en behandlende indsats, som kan hjælpe kvinder og mænd, som er udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, videre til en tilværelse uden (følgevirkninger) af vold.

Hvad er årsagerne til de udækkede behov

En væsentlig del af forklaringen på de udækkede behov er, at den støtte, som voldsproblematikker isoleret set udløser (fra Servicelovens § 109), udelukkende er henvendt til kvinder og primært har fokus på akut bolighjælp og rådgivning. Der er ikke en tilsvarende regulering af indsatsen rettet mod voldsatte mænd. Kommunernes øvrige tilbudsvifte er bundet på bestemmelserne i Serviceloven, der i vid udstrækning følger borgernes funktionsniveau og sociale udsathed, hvorfor voldsudsatte mænd og kvinder uden sådanne problematikker kan have vanskeligt ved at få adgang til støtten.

Herudover ses, at de udækkede behov også skyldes manglende viden om eller opmærksomhed på de forskellige støttemuligheder, som der faktisk er i kommunen, og på modvilje eller skepsis blandt de voldsudsatte over for at søge hjælp hos kommune eller krisecentre.

5.1 anbefalinger

Kortlægningen tegner et billede af, at der er forskellige udfordringer i tilknytning til indsatsen, som er rettet mod kvinder og mænd udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. På baggrund heraf opstiller Rambøll og Statens Institut for Folkesundhed følgende anbefalinger:

Styrkelse af det re-orienterende fokus i støtten

Af kortlægningen fremgår, at det blandt kommunerne er vurderingen, at støtten er mest dækkende, hvad angår hjælp, i relation til akut bolignød og rådgivning. Støtten opleves som mindst dækkende i relation til mere re-orienterende indsatser som fx uddannelse, beskæftigelse og opbygning af netværk.

Det er problematisk, at støtten ikke har dette sigte, set i lyset af at registeranalysen viser, at kvinder (og mænd) udsat for vold eller æresrelaterede konflikter har en overhyppighed af lav tilknytning til arbejdsmarkedet og et lavere uddannelsesniveau, og at denne tendens endog er forstærket i tiden efter voldsudsættelse, som den opfølgende registeranalyse viser.

Rambøll og Statens Institut for Folkesundhed anbefaler, at der sker en styrkelse af det re-orienterende fokus i støtten, hvor den re-orienterende indsats varetages af fagfolk med viden om voldens dynamikker og voldens følgevirkninger, så re-orienteringen tager højde for de voldsudsattes situation. Den re-orienterende indsats bør have fokus på både netværk og selvforsørgelse. Aktuelt er der kun i begrænset omfang etableret faste procedurer i samarbejdet mellem krisecenter og kommune i forbindelse med efterværnet, samtidig med at litteraturstudiet peger på vigtigheden af faste kontaktpersoner i den re-orienterende indsats. Derfor anbefaler vi, at der i kommunerne udarbejdes faste procedurer for samarbejde og koordinering af støtte og efterværn til mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. Herudover kan overvejes igangsættelse af mentorforløb som del af efterværnsindsatsen, hvor mentoren både kan hjælpe til etablering af sociale netværk og til afklaring af evt. uddannelsesbehov og jobmuligheder.

Opkvalificering af den tidlige indsats i regi af skadestuerne

Kortlægningen tegner et billede af, at støtten typisk iværksættes på baggrund af, at mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter selv retter henvendelse til kommunen eller leverandøren. Samtidigt giver nogle af de adspurgte kvinder og mænd selv udtryk for, at en af grundene til, at de ikke har søgt støtte hos kommunen, er, at de ikke har været opmærksomme på muligheden for at få hjælp her. Andre har dog ikke ønsket at få hjælp fra kommunen, enten fordi de har oplevet dette som stigmatiserende, eller fordi de har været skeptiske over for, hvorvidt de reelt vil kunne få støtte til deres behov.

Rambøll og Statens Institut for Folkesundhed anbefaler, at der sættes øget fokus på skadestuerne og politiets beredskab i forhold til at kunne informere om og henvise til støtte og rådgivning i kommunalt regi. Således viser litteraturstudiet, at der i USA er positive erfaringer med etableringen af informations- og henvisningsprogrammer i regi af skadestuerne, idet voldsudsatte i programmet i højere grad opsøgte og benyttede lokale hjælpetilbud end voldsudsatte, der ikke deltog i programmet (Muellemann et al., 1999). Et sådan informations- og henvisningsprogram kan i en minimumsmodel bestå af øget information fra kommunerne til skadestuerne om, hvad der findes af støttemuligheder, og hvordan man kommer i kontakt med relevante aktører i kommunen. Og det kan i en mere udbygget model være enten en form for fremskudt sagsbehandler, som kan tilkaldes efter behov, eller egentlige regionale modtagecentre for voldsudsatte, hvor skadestuens funktioner kobles med mere rådgivende funktioner, som det fx kendes fra centre for voldtægtsofre. Ligeledes kan netrådgivninger i regi af eksisterende hjælpeorganisationer, som fx LOKK eller Mødrehjælpen, i højere grad tænkes som informations- og henvisningsprogrammer, hvor de voldsudsatte kan hjælpes videre til relevante støttetilbud, også uden for den pågældende organisation.

Aktuelt er der ikke et beredskab på skadestuer eller hos politiet, der sikrer en sådan information om og henvisning til støtte og rådgivning i kommunalt regi. Inden udgangen af 2012 etableres der i Region Hovedstaden et sådant pilotprojekt. Projektet er et særligt tilbud til voldsudsatte, der har kontaktet regionens akut-modtagelser og -klinikker (skadestuer), i form af henvisning til et regionalt rådgivnings- og behandlingscenter, tilknyttet en nyetableret socialmedicinsk klinik på Bispebjerg Hospital. Centeret vil samarbejde tæt med de relevante kommunale myndigheder, de regionale krisecentre og det nyetablerede rådgivningstilbud i Københavns Kommune, der er oprettet i et samarbejde mellem LOKK og Mødrehjælpen.

Udarbejdelse af kommunale beredskabsplaner

Kortlægningen viser, at der internt i kommunerne mangler viden om og klarhed over kommunernes beredskab i forhold til mænd og kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, samt at der mangler klare aftaler om rollefordelingen mellem kommuner og leverandører i forbindelse med efterværnsforløb. Dette er særligt udtalt i forhold til mænd, der har været udsat for vold, og kvinder og mænd udsat for æresrelaterede konflikter, hvor der er tale om målgrupper, som kommunerne har meget sparsom erfaring med, og som kun i begrænset omfang er reguleret i Serviceloven.

Rambøll og Statens Institut for Folkesundhed anbefaler, at kommunerne udarbejder beredskabsplaner i forhold til håndtering af vold i nære relationer og æresrelaterede konflikter, og at der i beredskabsplanerne er fokus på heterogeniteten i målgruppen. Litteraturstudiet viser således, at der er positive erfaringer med udarbejdelsen af beredskabsplaner i relation til kommunernes håndtering af børn, som overværer vold i familien, ligesom der er positive erfaringer med nationale retningslinjer for udarbejdelse af beredskabsplaner i relation til kommunernes håndtering af seksuelle overgreb mod børn. Det er således erfaringen, at beredskabsplanerne skaber klarhed over, hvilke kompetencer og tilbud der findes i kommunen, og hvilke handleplaner de forskellige aktører har i forhold til problematikken, og at det skaber en mindre personafhængighed i støtten.

BILAG 1: METODEBESKRIVELSE OG DATAGRUNDLAG

Survey blandt kommunale repræsentanter

Der er gennemført en landsdækkede survey blandt landets kommuner for at afdække støttemuligheder til kvinder og mænd, der har været udsat for vold og æresrelaterede konflikter. Undersøgelsen omfatter de generelle støttemuligheder og efterværn for voldsudsatte og udsatte for æresrelaterede konflikter. Derudover omhandler undersøgelsen koordineringen af indsatsen, valget af leverandører og samarbejdet med leverandørerne med særligt fokus på krisecentrene.

Da der ikke er en samlet indgang for voldsudsatte eller personer, som er udsat for æresrelaterede konflikter, i forhold til at modtage kommunal støtte, har Rambøll kontakttet socialchefen i alle kommuner med henblik på at afdække nøglepersoner med særligt kendskab til og erfaringer med kommunens støttemuligheder til kvinder og mænd, der har været udsat for vold i nære relationer. Det har gennem denne snowballing-metode derfor været op til kommunerne selv at vurdere, hvem og hvor mange kommunale repræsentanter der har haft relevans for undersøgelsen. Formålet har været, at undersøgelsen bliver bedst muligt repræsenteret i kommunerne.

Det har resulteret i **193 respondenter**, der tilsammen repræsenterer **88 kommuner**. Nogle kommuner er dermed repræsenteret med flere respondenter, mens det for andre kommuner gælder, at bare en enkelt respondent har besvaret surveyen. Over halvdelen af respondenterne er fagchef, teamleder, souschef eller afdelingsleder, ligesom over halvdelen af respondenterne arbejder i en forvaltning, der har børn og unge som ansvarsområde.

Da det overordnede ønske har været at kunne udtale sig på kommunalt niveau frem for respondentniveau, er data aggregeret således, at respondenter fra samme kommune er blevet lagt sammen. Det er gjort på lidt forskelligt vis, alt efter spørgsmålene karakter. I spørgsmålsbatterier, hvor respondenterne har skullet tage stilling til en skala, er kommunens gennemsnit blevet fremhævet. I "single choice"-spørgsmål, hvor den ene kategori udelukker den anden, er der analytisk udvalgt et hierarki for svarkategorierne, således at et svar vil trumfe et andet. Det betyder fx, at hvis bare en enkelt respondent har angivet, at man i forvaltningen har kendskab til vold i nære relationer, hvor mænd er den udsatte part, så er hele kommunen kodet sådan. I single choice-spørgsmål, hvor kategorierne ikke udelukker hinanden, er variablene blevet kodet fra at være single choice- til at være en multipel variabel.

Survey blandt leverandører

Der er gennemført en survey blandt krisecentre og hjælpeorganisationer, der tilbyder støtte til personer udsat for vold eller æresrelaterede konflikter. Undersøgelsen omhandler organisationernes støttemuligheder, koordineringen og finansieringen af tilbudsviften og oplevelsen af samarbejdet med kommunerne. I alt har **47 leverandører** medvirket, hvilket fordeler sig på 34 kvindekrisecentre, 6 krisecentre for mænd og 7 hjælpeorganisationer.

Survey blandt voldsudsatte samt personer udsat for æresrelaterede konflikter

For at nå bredest muligt ud til målgruppen er der rettet henvendelse til en række kontaktsteder (krisecentre, mandecentre, behandlings- og støttetilbud og hotlines) for voldsudsatte og personer udsat for æresrelaterede konflikter med henblik på at indgå aftale om enten udlevering af adgang til deltagelse i spørgeskemaundersøgelsen eller indsamling af kontaktoplysninger blandt kvinder og mænd, der henvender sig til kontaktstederne. Desuden har spørgeskemaet været tilgængeligt på hjemmesiderne ditforhold.dk og girltalk.dk, der blandt andet behandler emner som kærestevold. Det har været muligt at svare på skemaet enten elektronisk eller på papirform. I alt har **155 voldsudsatte** deltaget i surveyen.

Registerundersøgelse

Data i de nationale registre er knyttet til det personlige identitetsnummer, CPR, og derved er det muligt at samkøre oplysninger i forskellige registre, som fx i Kriminalregisteret, Offerregisteret, Landspatientregisteret og Danmarks Statistiks registre om uddannelse, erhverv og boligforhold mm. Det muliggør også at identificere kvinder og mænd, der både har politianmeldt vold og kon-

taktet et sygehus inden for samme tidsperiode, og derved kortlægge antallet af voldsudsatte, hvor den enkelte person kun indgår én gang i en given tidsperiode.

De danske sundheds- og sygelighedsundersøgelser er knyttet til svarpersonens CPR-nummer, og som beskrevet i det følgende, er data koblet til registerdata. Kvindekrisecentre har hidtil ikke systematisk registreret CPR-numre på de kvinder, der har ophold på eller kontakt til det enkelte center. Der forventes en mere omfattende CPR-registrering fremover, således at det vil være muligt via anonymiserede data at følge op på kvindernes videre livsforløb.

Dataanalyserne er gennemført ud fra Statens Institut for Folkesundheds database, DANCOS (Danish National Cohort Study), hvori der indgår data fra alle instituttets Sundheds- og sygelighedsundersøgelser (SUSY), koblet med Danmarks Statistiks registre, såvel befolknings- som de nationale sundhedsregistre og Kriminalregistre. DANCOS omfatter både data om svarpersoner i undersøgelserne og data om hele Danmarks befolkning i alderen 16 år og ældre. Med specifik tilladelse fra Datatilsynet er det muligt at koble andre datasæt, som fx i nærværende undersøgelse data om kvinder med ophold i krisecentre, til DANCOS og derved kunne sammenligne velafgrænsede grupper af voldsudsatte med den øvrige befolkning.

I registeranalysen er de voldsudsatte identificeret ud fra følgende datakilder:

Rigspolitichefens Anmeldelsesregister og Offerstatistikken: Rigspolitichefens Anmeldelsesregister er baseret på oplysninger i den politirapport, som optages ved enhver anmeldelse af et strafbart forhold. Oplysningerne i politirapporten overføres til registeret, og data registreres både på den sigtede persons CPR-nummer og på politiets sagsnummer. Danmarks Statistik og Rigspolitiet udgiver hver især kvartalsstatistikker og årlige statistikker over anmeldelserne. Registeret opdateres løbende med oplysninger fra politiets efterforskning, og der kan ske ændringer af gerningskode, fx ændringer fra drab til særlig alvorlig vold med døden til følge. De relevante straffelovsovertrædelser i forhold til fysisk vold omfatter forbrydelser mod liv og legeme: Straffelovens § 237 drab; § 244 at øve vold på en andens legeme; § 245 at tilføje skade på legeme eller helbred; § 246 at tilføje en anden varig skade i form af grov legemsbeskadigelse og § 266 trusler om vold samt §§ 216 og 217 voldtægt. Offerregisteret blev etableret i 2001 og registrerer på CPR-nummer og politiets sagsnummer alle anmeldelser af personfarlig kriminalitet. Sagsnummeret er for den enkelte anmeldelse identisk i Anmeldelses- og Offerregisteret, og det er ud fra dette sagsnummer muligt at sammenkæde data om et offer i Offerregisteret og data om en sigtet i Anmeldelsesregisteret.

Afgrænsning af politianmeldt vold i nære relationer

Der er ikke en særlig lovparagraf for vold begået af en nær relation, dvs. partnervold, og i politiets registrering af anmeldelser er der ikke en særlig kode, der specificerer relationen mellem offer og gerningsmand. Det betyder, at politianmeldt partnervold ikke direkte kan identificeres ud fra data i Anmeldelses- og Offerregistre. Men ved at sammenkøre data i Offerregister og Anmeldelsesregister om den voldsudsatte og den sigtede voldsudøver med data i Danmarks Statistik Familie- og Husstandsregistre kan det identificeres, om personerne har haft bofællesskab inden for en given periode. Der er i nærværende undersøgelse anvendt følgende definition på vold begået af nære relationer: 'Politianmeldt fysisk vold udøvet af en person med husstands-fællesskab med voldsofferet inden for den nærmeste toårige periode'. Det betyder, at vold udøvet af en tidligere partner, som ikke inden for den givne tid er registreret med samme husstand som den voldsudsatte, ikke er medregnet, og at vold fra en nuværende partner, som ikke deler bopæl med den voldsudsatte, heller ikke indgår i identifikationen af kvinder, der har politianmeldt partnervold.

Ofre for vold begået af nære relationer, partnervold, er identificeret ud fra de ovenfor beskrevne registre, dvs. sammenkobling af data i en række forskellige registre i Danmarks Statistik, der inkluderer data fra Familie- og husstandsregisteret. Herudfra er der identificeret 928 kvinder, som i 2008 og/eller i 2009 har politianmeldt vold, og hvor volden kan være udøvet af en partner.

Landspatientregisteret; skadestuekontakter pga. voldsudsættelse: Registeret blev etableret i 1977 primært med henblik på planlægning af sygehusydelse, overvågning af sygehusbrug og medicinalstatistik, dvs. overordnede data om indlagte patienters alder, køn og sygdomme. Siden 1995 har Landspatientregisteret også omfattet alle ambulante, deldøgns- og skadestuekontakter. Registeret opdateres månedligt via elektronisk indberetning fra de enkelte skadestuer og sygehusafdelinger. Sundhedsstyrelsen har ansvar for registeret. Registeret indeholder administrative oplysninger, fx om indlæggelsestid og medicinske oplysninger om årsagen til sygehuskontakten. Sygehus- eller skadestuekontakter registreres med en *kontaktårsagskode*, som angiver om kontakten skyldtes sygdom, ulykke, vold eller selvskaade. Kontaktårsagskoden er anvendt til at identificere henvendelser på grund af vold. Såfremt en skade er årsagen til sygehuskontakten, skal der også registreres oplysninger om, hvor skaden er opstået, dvs. *skadestedet*, fx bolig, om hvordan skaden er opstået, og *skadesmekanismen* (slag, forbrænding osv.). Den eller de skader/læsioner, som er følger af volden, registreres med specifikke *koder*, der angiver, hvor på kroppen skaden er lokaliseret, og skadens art, fx blodudtrædning, brud eller snitsår. Det er sandsynligt, at der er en vis grad af underrapportering af voldsskader, men at den har ændret sig over tid i takt med større åbenhed omkring vold i nære relationer. Omfanget af underrapportering af voldstilfældene på skadestuer er ikke kendt.

Afgrænsning af skadestuekontakter pga. vold i nære forhold

Der er ikke nogen registrering i Landspatientregisteret af relationen mellem skadeoffer og skadevolder/voldsudøver. Det er således ikke umiddelbart muligt at afgrænse de skadestuekontakter, der er betinget af vold i nære relationer. En skadestuekontakt pga. udsættelse for partnervold er i nærværende kortlægning afgrænset som en kontakt pga. vold, hvor skadestedet er angivet som bolig. Det kan dog meget vel omhandle andet end vold i nære relationer, ligesom partnervold kan finde sted andet steds end i egen eller anden persons bolig. I Ulykkesregisteret, der omfatter data om skadestuekontakter til tre sygehuse, er der oplysninger om relationen til voldsudøveren, men registreringen er ikke komplet, specielt ikke for mænd, der kontakter skadestuer efter voldsudsættelse.

Der er i 2010 i Landspatientregisteret identificeret 2.449 skadestuekontakter pga. vold i bolig blandt kvinder i alderen 16-74 år og omtrent samme antal blandt mænd, 2.686. Data i Ulykkesregisteret vedrørende 3 skadestuer tyder på, at ca. 60 pct. af disse voldsskader blandt kvinder kan være udøvet af en partner eller tidligere partner. Blandt mænd er der kun i 7 pct. af tilfældene registreret en partner som voldsudøver. På grund af den store usikkerhed i afgrænsningen af partnervold ud fra skadestuedata er der kun medtaget enkelte analyser om denne gruppe af volds ofre. Tillige er der betydeligt overlap mellem politianmeldt vold og skadestuedata om vold, således at populationen af volds ofre for partnervold bedst kan beskrives ud fra de politianmeldte tilfælde.

Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne (SUSY): Statens Institut for Folkesundhed gennemfører med jævne mellemrum landsdækkende undersøgelser med det overordnede formål at beskrive den aktuelle status for befolkningens sundheds- og sygelighedstilstand og de faktorer, der har betydning for sundhedstilstanden. Heri indgår en betydelig mængde oplysninger om sociale, familiemæssige og arbejdsrelaterede faktorer samt om svarpersonernes selvrapporterede helbred, kontakt til sundhedsvæsenet, psykiske trivsel og livskvalitet. Undersøgelserne blev tidligere gennemført som personlige interview blandt et repræsentativt udsnit af den voksne befolkning, 16 år og ældre. Efter interviewet blev der udleveret et spørgeskema til selvudfyldelse af interviewpersonen. Spørgeskemaet blev tilbagesendt pr. post. I 2000 og 2005 var der i det selvudfyldte spørgeskema medtaget spørgsmål om voldsudsættelse, dvs. trusler om vold, udsættelse for forskellige former for fysisk vold samt seksuelle overgreb og spørgsmål om relationen til voldsudøveren. I SUSY 2010 er undersøgelsen alene baseret på et postbesørget, selvudfyldt spørgeskema, hvori der indgår de samme spørgsmål om voldsudsættelse som i SUSY 2000 og 2005. Spørgsmål om udsættelse for fysisk vold, trusler om vold og seksuelle overgreb er baseret på en nordisk standard, som er udformet i overensstemmelse med den internationale standard for afdækning af fysisk voldsudsættelse, betegnet Straus' conflict tactics scale.

Definition af voldsudsættelse

I spørgeskemaundersøgelsen omfatter fysisk vold en opdeling i mindre grov vold (slag med flad hånd, rusk, skub og riv) og grov vold (spark, knytnæveslag, kast mod væg m.m., kvælningsforsøg, overfald med våben).

Der blev spurgt om hver enkelt form for voldsudsættelse inden for det seneste år, og antal gange hver voldsform var udøvet. Svarpersoner, der har svaret 'Ja' på et eller flere af spørgsmålene, har efterfølgende svaret på spørgsmål om, hvem skadevolderen var. Der var mulighed for at angive følgende relation til voldsudøverne for henholdsvis spørgsmålene om udsættelse for fysisk vold og for seksuelle overgreb (Nuværende ægtefælle/samlever/kæreste, mens forholdet bestod; tidligere ægtefælle/ samlever/ kæreste, efter forholdet var brudt; andet familiemedlem/slægtning; ven/bekendt; kollega/person på din arbejdsplads og en fremmed).

Afgrænsning af selvrapporteret vold i nære relationer

Vold i nære relationer er defineret som udsættelse for en eller flere former for fysisk vold af en nuværende eller tidligere partner, dvs. at der er svaret 'Ja' på spørgsmål om udsættelse for en eller flere former for fysisk vold og angivet 'en partner' som voldsudøver.

I SUSY 2010 deltog i alt 8201 kvinder i alderen 16 år og ældre ud af 12.724 kvinder, der havde fået tilsendt spørgeskemaet, dvs. svarprocenten var 64,9. Spørgsmål om voldsudsættelse og om, hvem der havde uøvet volden blev besvaret af 7.217 kvinder i alderen 16-74 år. I alt 109 kvinder i alderen 16-74 år svarede 'Ja' til spørgsmål om udsættelse for fysisk vold det seneste år, og at voldsudøveren var en nuværende eller tidligere partner. Der er i DANCOS identificeret 100 kvinder, om hvem der her indgår data. I SUSY 2010 deltog knap 7.000 mænd ud af en stikprøve på 12.357, svarende til en svarprocent på 56,4. Spørgsmål om voldsudsættelse og om voldsudøveren blev besvaret af 6.248 mænd i alderen 16-74 år. I alt 34 mænd kunne identificeres som ofre for fysisk partnervold.

Kvinder med ophold på kvindekrisecentre: De 38 kvindekrisecentre, der er organiseret i Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), blev i foråret 2012 anmodet om at fremsende CPR-numre på de kvinder, der i 2009 og 2010 havde haft ophold i centrene. Der indkom svar fra 16 centre, omfattende i alt 1.326 kvinder. CPR-numrene for disse kvinder blev i Danmarks Statistik koblet til databasen DANCOS, og krypterede (anonymiserede) data blev tilgængeligt for analyser til beskrivelse af denne gruppe voldsudsatte i en sammenligning med de to øvrige grupper af kvinder, identificeret som udsatte for partnervold. Ud af de 1.326 kvinder fandtes der i DANCOS data om 1.269 kvinder. De øvrige 117 kvinder blev ikke fundet, muligvis på grund af ugyldigt CPR-nummer eller indvandring i Danmark efter 2009, eller at de ikke havde fast bopæl i Danmark. Denne gruppe af voldsudsatte omfatter således 1.269 kvinder.

Survey: Blandt de i alt 58 kvinder, som har opgivet CPR-numre i survey, indgår de 38 i forvejen blandt de 1.269 kvinder med ophold på krisecentre. Da gruppen af krisecentre-kvinder kun er indhentet fra 16 af de i alt 38 krisecentre, som er tilknyttet LOKK, er det sandsynligt, at de øvrige kvinder, der er identificeret gennem survey, også vil være en del af krisecentergruppen. Der er derfor ikke gennemført særskilte dataanalyser for disse kvinder.

Kvalitative interview i kommuner og på krisecentre

For yderligere at kortlægge støttetilbud i kommunerne og på krisecentrene har Rambøll gennemført kvalitative interview med nøglepersoner eller frontmedarbejdere i seks kommuner, der er ansvarlige for eller har tilknytning til kommunernes samarbejde med krisecentrene. Derudover er der foretaget interview med ledere og medarbejdere på krisecentrene i samme seks kommuner.

Ud fra spørgeskemaundersøgelsen blandt leverandørerne er der udvalgt fem kvindekrisecentre og et mandecenter i dertilhørende kommuner, der har forskellige grader af samarbejde. Det er dermed forsøgt en spredning i forhold til dels om oplevelsen af samarbejdet, dels i hvilken grad samarbejdet er formaliseret, og dels om der har været mange tiltag mellem kommunen og krisecentret, der skal styrke samarbejdet. Således er de krisecentre udvalgt, der har et velfungerende

samarbejde og en høj grad af formalisering, mens der ligeledes er udvalgt krisecentre, der har en mindre positiv opfattelse af samarbejdet, og hvis samarbejde med kommuner er formaliseret i lav grad. Udvælgelsen af krisecentre og kommuner tager ligeledes udgangspunkt i følgegruppens kommentarer og sparring.

Lederne på de udvalgte krisecentre er herefter blevet kontaktet med det formål at planlægge et besøg, såfremt de har ønsket at medvirke. Endvidere har Rambøll fået kontaktoplysninger på krisecentrenes samarbejdspartnere i kommunerne, der efterfølgende også er blevet kontaktet angående et gruppeinterview med kontaktpersonen og andre relevante medarbejdere, der har kendskab til kommunens tilbud til voldsudsatte.

På denne måde er der blevet planlagt i alt seks casebesøg, der hver har indeholdt et gruppeinterview med relevante medarbejdere på kommunen, et interview med lederen på krisecentret, et gruppeinterview med medarbejdere på krisecentret og interview med de beboere på krisecentrene, som har ønsket at medvirke.

I interviewene med kommunale repræsentanter, ledere og medarbejdere på krisecentrene er udvalget og indholdet i støttetilbuddene til voldsramte blevet belyst, ligesom samarbejdet mellem kommuner, krisecentre og andre relevante aktører belyses.

Interview med kvinder og mænd udsat for vold og æresrelaterede konflikter

I forbindelse med de seks casebesøg har Rambøll foretaget interview med 16 kvinder, der har været udsat for vold og æresrelaterede konflikter. De fleste af kvinderne har på interviewtidspunktet opholdt sig på krisecentre, mens enkelte tidligere har haft ophold på centret. Interviewene er foretaget enkeltvis i grupper eller over telefon af hensyn til informanterne, og fokus har været på de støttemuligheder, der er, og i hvordan disse stemmer overens med kvindernes behov.

Rambøll har derudover foretaget ni interview med kvinder udsat for vold eller æresrelaterede konflikter, som ikke har været på krisecentre²⁰. Disse kvinder er blevet kontaktet gennem spørgeskemaundersøgelsen, hvor respondenterne har haft mulighed for at angive deres telefonnumre, såfremt de har haft lyst til at stille op til et uddybende interview. Også disse interview har omhandlet støttemuligheder, og hvorvidt disse stemmer overens med kvindernes behov.

Gennem casebesøget på krisecentret for mænd er der udført to interview med mandlige beboere på centret. Deres problemstillinger relaterer sig dog ikke til vold, hvorfor Rambøll har valgt ikke at gøre brug af dem. Den kvalitative analyse baserer sig i stedet på to evalueringer af mandecentre i København og Aarhus fra henholdsvis 2008 og 2011. Socialt Udviklingscenter SUS evaluerede i 2008 mandecentret i København med det formål at belyse mandecentrets aktiviteter og resultater (Christensen et al., 2008). Evalueringen var baseret på en spørgeskemaundersøgelse med deltagelse af 64 tidligere eller nuværende brugere, kvalitative interview med i alt otte brugere samt interview med mandecentrets personale (Plauborg og Helweg-Larsen, 2011). I foråret 2011 gennemførte Statens Institut for Folkesundhed en tilsvarende evaluering af mandecentrene i København og Aarhus med det formål at tegne en karakteristik af brugere samt at beskrive mandecentrenes aktiviteter og brugernes oplevelser heraf. Evalueringen var baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt 60 brugere fra mandecentrene samt interview med ni brugere og en medarbejder fra hvert af de to mandecentre.

²⁰ Under interviewene har det vist sig, at et mindre antal af kvinder fra spørgeskemaundersøgelsen har haft ophold på et krisecenter på et tidligere tidspunkt.

BILAG 2: SUPPLERENDE TABELLER

Tabel 23: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af antal kvinder med børn under 18 år.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	88	9	1	1	1	100
Beskyttelse						
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet	58	15	12	10	5	100
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) kæreste, partner, ægtefælle (eller evt. andre voldsudøvere)	48	15	26	7	4	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	53	11	14	15	7	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsørgelse, bolig, beskyttelse, osv.)	42	12	15	25	6	100
Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	59	20	8	7	6	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	57	20	10	9	5	100
Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	36	22	12	25	5	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for vold.	43	22	19	11	5	100

N=81-82

Tabel 24: Hvilke former for støtte eller hjælp havde du behov for efter dit ophold på krisecenter? I pct. af andelen af kvinder, der har haft ophold på krisecenter.²¹

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	73	19	4	4	-	100
Beskyttelse						
Hjælp i forbindelse med min sikkerhed	31	15	25	21	8	100

²¹ 27 kvinder har svaret "ikke relevant" gennem til alle behov, formodentlig fordi de stadig bor på krisecentret, hvilket en del af kvinderne har angivet i det dertilhørende åbne svar. De er derfor ikke medtaget i denne tabel.

Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse mv.	21	14	15	42	8	100
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om samvær eller forældremyndighed	40	8	11	35	6	100
Jeg havde brug for råd om min økonomi	21	25	13	35	6	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at finde rundt i systemet (forsøgelse, bolig, beskyttelse, etc.)	35	15	19	25	6	100
Jeg havde brug for en bisidder ved møder med myndigheder	31	27	19	23	-	100
Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	58	21	13	6	2	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	35	13	21	27	4	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for støtte til at danne et netværk omkring mig	25	29	15	27	4	100
Jeg manglede en bolig	33	8	9	44	6	100
Jeg skulle have hjælp til at etablere mig i en ny bolig	33	15	11	33	8	100
Jeg havde brug for hjælp til at finde et arbejde	15	10	15	48	12	100

N=52

Tabel 25: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af antal voldsudsatte med anden etnisk baggrund end dansk.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	78	16	2	-	4	100
Beskyttelse						
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet	58	17	9	7	9	100
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) kæreste, partner, ægtefælle (eller evt. andre voldsudøvere)	60	11	15	7	7	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	42	5	9	31	13	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsøgelse, bolig, beskyttelse, etc.)	45	20	4	20	11	100

Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	60	13	7	15	5	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	37	14	4	27	18	100
Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	36	22	9	26	7	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for vold.	35	20	18	16	11	100

N=55

Tabel 26: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af de voldsudsatte, der er født udenfor Danmark.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om opholdsgrundlag, statsborgerskab, mv.	24	5	7	42	22	100

N=45

Tabel 27: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af andelen af kvinder uden børn eller kvinder, der har børn under 18 år.²²

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	76	13	4	0	7	100
Beskyttelse						
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) kæreste, partner, ægtefælle (eller evt. andre voldsudøvere)	41	25	17	8	9	100
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet	57	15	13	6	9	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	11	6	7	59	17	100
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om opholdsgrundlag, statsborgerskab, mv.	6	4	4	64	22	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsørgelse, bolig, beskyttelse, etc.)	19	17	14	35	15	100

²² Kvinder uden børn, og kvinder, der har børn over 18 år, er i en anden situation end kvinder, der har børn under 18 år. I surveyen består 39 pct. af respondenterne af kvinder i denne målgruppe, heraf 72 pct. af kvinderne helt uden børn mens 28 pct. af kvinderne har børn, der er over 18 år.

Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	66	11	8	9	6	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	4	0	4	70	22	100
Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	34	17	10	30	9	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for vold.	42	13	17	17	11	100

N=53

Tabel 28: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af andelen af voldsudsatte mænd.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	66	17	17	0	0	100
Beskyttelse						
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) kæreste, partner, ægtefælle (eller evt. andre voldsudøvere)	33	0	0	67	0	100
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet	17	33	0	67	0	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	50	17	17	16	0	100
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om opholdsgrundlag, statsborgerskab, mv.	0	33	17	50	0	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsørgelse, bolig, beskyttelse, etc.)	17	33	0	50	0	100
Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	17	33	50	0	0	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	16	67	17	0	0	100
Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	16	0	17	67	0	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for vold.	17	33	33	17	0	100

N=6

Tabel 29: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af andelen af voldsudsatte, der har været udsat for æresrelaterede konflikter.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	92	0	0	0	8	100
Beskyttelse						
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) partner, /familie/svigerfamilie	50	17	8	17	8	100
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet	50	17	8	8	17	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om opholdsgrundlag, statsborgerskab, mv.	0	8	8	42	42	100
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	17	0	0	25	58	100
Jeg havde brug for råd om min økonomi, herunder ret til kontanthjælp.	17	17	0	33	33	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsørgelse, bolig, beskyttelse, etc.)	42	17	0	8	33	100
Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	50	25	8	0	17	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	25	0	0	25	50	100
Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	50	0	0	25	25	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for tvang/kontrol i familien.	17	17	16	8	42	100
Mægling						
Jeg havde brug for mægling imellem mig og min familie	17	17	8	8	50	100

N=12

Tabel 30: Hvilke behov har du eller har du haft som følge af volden? I pct. af andelen af kvinder og mænd, der har været udsat for trusler om æresrelaterede konflikter.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
Jeg havde brug for nogen, der kunne forstå min situation	86	0	0	0	14	100
Beskyttelse						
Jeg havde brug for beskyttelse mod overgreb fra min (nuværende eller tidligere) partner, /familie/svigerfamilie	43	0	14	28	14	100
Jeg havde et akut behov for at komme væk fra hjemmet	43	14	14	14	13	100
Rådgivende funktion						
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om skilsmisse, samvær eller forældremyndighed.	0	0	0	29	71	100
Jeg havde brug for juridisk rådgivning om opholdsgrundlag, statsborgerskab, mv.	0	0	14	43	43	100
Jeg havde brug for råd om min økonomi, herunder ret til kontanthjælp	14	0	0	43	43	100
Koordinerende funktion						
Jeg havde brug for hjælp til at kontakte de sociale myndigheder (forsørgelse, bolig, beskyttelse, etc.)	29	29	0	0	43	100
Behandlerende funktion						
Jeg havde brug for psykologhjælp eller anden personlig støtte	43	29	14	0	14	100
Jeg havde brug for hjælp til mine børn og deres behov	14	0	0	14	72	100
Jeg havde brug for at snakke med egen læge om søvnproblemer, angst eller lign.	29	0	0	43	28	100
Re-orienterende funktion						
Jeg havde brug for at tale med andre, der havde været udsat for tvang/kontrol i familien.	14	0	29	14	43	100
Mægling						
Jeg havde brug for mægling imellem mig og min familie	29	14	0	0	57	100

N=7

Tabel 31: I hvilken grad var du tilfreds med den hjælp, du fik? I pct. af antal voldsudsatte.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
I hvilken grad var du tilfreds med den hjælp, du fik?	64	22	9	2	3	100

N=128

Tabel 32: I hvilken grad var du tilfreds med den hjælp, du fik efter du forlod krisecentret? I pct. af antal voldsudsatte kvinder, der har haft ophold på krisecenter.

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	I alt
I hvilken grad var du tilfreds med den hjælp, du fik?	72	16	6	4	2	100

N = 52

Tabel 33: Hvor har du søgt hjælp? I pct. af andelen af kvinder og mænd, der har været udsat for æresrelaterede konflikter.

Søgte hjælp hos...	Ja	Nej
Venner/bekendte	33	67
Krisecenter	33	67
Kommunen	25	75
Telefon, mail eller chatrådgivning	25	75
Egen læge	25	75
Politiet	25	75
Skole/uddannelsessted	25	75
Privatpraktiserende psykolog/psykoterapeut	17	83
Lokal indvandrerforening/klub el.lign	0	100
Familiemedlemmer	0	100
En imam eller anden religiøs instans	0	100
Ingen steder	0	100

N=12

Tabel 34: Hvad var grunden til, at du gjorde brug af følgende hjælpemulighed? I pct. af antal voldsudsatte.

	Enig	N – antal respondenter, har fået hjælp herfra
Familie		61
Det var naturligt for mig at hente hjælp hos dem, der er nærmest	64 %	
Jeg ville have hjælp fra nogen, som jeg stoler på	61 %	
Det faldt mig naturligt	38 %	
Min familie havde de nødvendige ressourcer til at hjælpe mig	13 %	
Venner/bekendte		87
Det var naturligt for mig at hente hjælp hos dem, der er nærmest	53 %	
Jeg ville have hjælp fra nogen, jeg stoler på	66 %	
Det faldt mig naturligt	31 %	
Mine venner/bekendte havde de nødvendige ressourcer til at hjælpe mig	31 %	
Politiet		44
Jeg ville have sikkerhed for, at volden stoppede	59 %	
Min partner ville have respekt for politiet	34 %	
Det var naturligt at henvende sig til politiet, da jeg havde været udsat for vold	41 %	
Jeg ville have min voldelige partner sigtet for vold	43 %	

Skadestue		23
Fordi der var døgnåbent	17 %	
Fordi jeg havde fysiske skader	74 %	
Fordi jeg havde brug for behandling af psykiske problemer (angst, søvnproblemer, depression)	17 %	
Egen læge		39
Jeg stolede på min læge	56 %	
Jeg vidste, at min læge har tavshedspligt	38 %	
Min læge kunne henvise til anden hjælp (fx psykolog)	46 %	
Det var det mest nærliggende sted at søge hjælp	33 %	
Privat praktiserende psykolog/psykoterapeut		27
Jeg havde primært brug for psykisk støtte/behandling	67 %	
Det var det tilbud, jeg blev henvist til af egen læge eller andre	33 %	
Jeg var allerede i psykoterapeutisk behandling	33 %	
Jeg foretrak at få hjælp i privat regi	7 %	
Telefon, mail eller chatrådgivning		23
Det var vigtigt for mig, at jeg kunne være anonym	48 %	
Det virkede som et nemt og uforpligtende sted at starte	43 %	
Jeg ville gerne have uvildig rådgivning	35 %	
Jeg tænkte, at de kendte til andre i min situation og kunne give gode råd på den baggrund	83 %	
Krisecenter		80
Jeg søgte et sikkert sted at være	66 %	
Det betød noget for mig, at de ansatte havde erfaring med vold	58 %	
Jeg havde ikke andre steder at gå hen	38 %	
Jeg blev anbefalet at tage på krisecenter (af venner/familie, hjælpe linjen, skadestuepersonale, m.fl.)	61 %	
Kommunen		41
Jeg var i forvejen i kontakt med en kommunal sagsbehandler	59 %	
Jeg kendte andre, der havde fået hjælp i kommunen	10 %	
Jeg kendte ikke til andre steder, hvor jeg kunne få hjælp	29 %	
Retshjælp		27
Jeg havde brug for juridisk vejledning om skilsmisse, samvær eller forældremyndig	85 %	
Jeg havde brug for juridisk vejledning om opholdsgrundlag, statsborgerskab mv.	11 %	
Jeg blev anbefalet af andre at søge retshjælp	22 %	

Tabel 35: Hvad var grunden til, at du IKKE gjorde brug af følgende hjælpemulighed? I pct. af antal voldsudsatte.

	Enig	N – antal respondenter, der IKKE har fået hjælp herfra
Familie		89
Jeg ville ikke involvere nogen, der var for tæt på	28 %	
Jeg skammede mig over volden og ville derfor hellere søge hjælp hos nogen, der ikke kendte mig	33 %	
Jeg var bange for, at familien ville kontakte min voldelige kæreste/partner/ægtefælle	12 %	
Jeg har ikke familie, der havde mulighed for at hjælpe	29 %	
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp hos familie	9 %	
Jeg havde ikke behov for hjælp fra min familie	7 %	
Venner/bekendte		63
Jeg ville ikke involvere nogen, der var for tæt på	32 %	
Jeg skammede mig over volden og ville derfor hellere søge hjælp hos nogen, der ikke kendte mig	40 %	
Jeg var bange for, at venner/bekendte ville kontakte min voldelige kæreste/partner/ægtefælle	19 %	
Jeg har ikke venner/bekendte, der havde mulighed for at hjælpe	22 %	
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp hos venner/bekendte	16 %	
Jeg havde ikke behov for hjælp fra venner/bekendte	5 %	
Politiet		106
Jeg ville ikke anmelde min kæreste/partner/ægtefælle	34 %	
Jeg opfattede ikke min partners vold som noget kriminelt	20 %	
Jeg var bange for, at politiet ikke ville tage min situation alvorligt.	30 %	
Jeg regnede ikke med, at politiets hjælp ville passe til mine behov	25 %	
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp hos politiet	10 %	
Jeg havde ikke behov for hjælp fra politiet	14 %	
Skadestue		127
Jeg havde ingen fysiske skader	40 %	
Jeg regnede med, at der var for lang ventetid	1 %	
Jeg regnede ikke med, at de kunne hjælpe mig	11 %	
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp på skadestuen	26 %	
Egen læge		111
Jeg ønskede ikke at søge hjælp hos en person, der kender mig/min familie, men at være anonym	27 %	
Jeg opfattede ikke volden som et problem, som en læge kunne hjælpe mig med	33 %	
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp hos lægen	25 %	
Privat praktiserende psykolog/ psykoterapeut		123
Jeg synes ikke, at jeg havde brug for psykologhjælp	17 %	
Jeg havde ikke råd til en privat praktiserende psykolog	40 %	
Jeg kendte ikke til sygesikringens psykologordning	17 %	
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp hos en psykolog	16 %	
Jeg havde ikke behov for psykologhjælp	7 %	

Telefon, mail eller chatrådgivning	127
Jeg kendte ikke til telefon-, mail- eller chatrådgivninger	31 %
Det faldt mig ikke ind at ringe til en telefonrådgivning	24 %
Jeg havde et hjælpebehov, der ikke kunne løses ved telefonisk rådgivning	29 %
Krisecenter	70
Jeg havde ikke brug for at flytte fra mit hjem	33 %
Jeg synes ikke, at jeg passede ind på et krisecenter	27 %
Der var ingen, der oplyste mig om mulighederne for et ophold på et krisecenter	11 %
Der var ikke plads på et nærliggende krisecenter	1 %
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp på et krisecenter	17 %
Kommunen	109
Jeg vidste ikke, at kommunen kunne hjælpe mig	28 %
Jeg ønskede ikke at blive en 'sag' i kommunen	35 %
Det virkede for besværligt og ugennemskueligt at søge hjælp i kommunen	19 %
Jeg var bange for, at børnene ville blive taget fra mig	8 %
Det faldt mig ikke ind at søge hjælp i kommunen	16 %
Jeg havde ikke behov for hjælp fra kommunen	15 %
Retshjælp	123
Jeg havde ikke brug for juridisk vejledning om skilsmisse, samvær, forældremyndig, opholdsgrundlag eller statsborgerskab mv.	25 %
Jeg kendte ikke til mulighederne for retshjælp	19 %
Det virkede ikke relevant for min situation	27 %
Det faldt mig ikke ind at søge retshjælp	11 %